

✓ Pasarwandelen

ONTDEK HET WILDLIFE IN VAL D'ARLY

De bergen in!

HOOG IN NOORWEGEN
**Op zoek naar
het noorderlicht**

VAN BOS TOT BORD
**Wildplukken
in de winter**

GA JE MEE?
**Volg de
lampionnetjes
in Turnhout**

VERDER

winterhiken met je hond • schaatsen op de Weissensee • getest: wandel-gps

5,95
EURO

P912019
AFGIFTE-
KANTOOR
GENT X

südtirol

Proef Italië.
Op en naast de pistes.

Winter in Zuid-Tirol/Südtirol.
Alleen voor fijnproevers.

suedtirol.info

Feest!

December is de maand van het afsluiten van het oude en vooruitkijken naar het nieuwe. En dat zie je hier: vanaf nu zit jouw Pasar in een nieuw kleedje. Elk Pasar-magazine focust voortaan afwisselend op wandelen, fietsen of kamperen; zo kunnen we jou nog meer inspiratie bieden. Deze maand: wandelen! Verwacht je aan bestemmingen om bij weg te dromen, bijzondere wandelingen in eigen land, handige wandeltips, een agenda vol fijne activiteiten, beklivende interviews met vrijwilligers en nog veel, veel meer.

Met een frisse look en met nieuwe rubrieken en artikels gaan we samen dit wondermooie seizoen in. De winter komt eraan en dat roept voor elke wandelaar warme herinneringen op. Warm ingepakt struinen door het witte winterbos, ademwolkjes blazen en genieten wanneer de zon met haar aarzelende stralen over je wangen streeft... En: natuurlijk bijpraten bij die warme kop koffie achteraf! De Pasar-afdelingen hebben dat winterwandelen alvast goed onder de knie: met gezellige kerstwandelingen, avontuurlijke avondzoektochten of langs de waterkant de schoonheid en de rust van de natuur ervaren... Samen wandelen, dat doet wat met een mens.

De paden op, de lanen in, vooruit met flinke pas.

Ontdek waarom wildplukken zelfs in de winter een verbazend culinair avontuur is vanaf p 26

— Maarten Van Caesbroeck
Hoofdredacteur

Blij met je nieuwe Pasar?

Wat vind je van jouw (ver)nieuw(d)e magazine? Of is er iets wat je graag zou lezen in een van de volgende nummers van Pasar? Laat het ons zeker weten!

redactie@pasar.be

26

16

74

56

- 07 Reis*wijs**
Elke maand de laatste nieuwtjes en praktische info
- 12 Zin in vrije tijd**
Pascaline Duquet zorgt met vzw De Samaritanen voor een fijne kerst voor kansarmen
- 14 De mannessauna**
Nieuw: Pasar-columniste Ilse Ceulemans denkt na over tijd, vrijheid en zingeving
- 16 Wijn & wandelen in Parijs**
- 22 5 x winterpret in Luxemburg**
- 26 Wildplukken in de winter**

- 32 Hoe werkt dat?**
Stel je vraag aan de Pasar-experten
- 38 Boeken onder de kerstboom**
- 42 Pasar Presenteert**
Elke maand een overzicht van leuke Pasar-activiteiten
- 44 De winter-outfit van wandelblogger Dorien**
- 45 Sporten & natuur spotten in de Franse Alpen**
- 53 Museumapas: Planetarium Brussel**
- 56 Volg de gids**
Doe je mee met de lampion-wandeling in Turnhout?

- 60 Winterwandelen met je hond**
- 64 Getest: de beste wandel-GPS**
- 67 Op zoek naar het Noorderlicht**
- 73 Probleem? Opgelost!**
Hoe kan je fijn buiten feesten? Evelien shopt de oplossing
- 74 Schaatsen in Karinthië**
- 80 Pasar Selecteert**
Puur Cultuur: de selectie van Gert Corremans

achteraan in dit nummer:
2 extra wandelfiches

KRIJG MECHELEN CADEAU

A nighttime photograph of the city of Mechelen, Belgium. The central focus is the Grote of Onze-Lieve-Vrouwekerk, a large Gothic church with a tall, illuminated spire. The church and surrounding buildings are reflected in a canal in the foreground. The sky is a deep blue, and the city lights create a warm, golden glow. A white geometric shape, resembling a large 'V' or a stylized arrow, is overlaid on the image, pointing downwards towards the promotional text.

**Boek twee overnachtingen en
krijg € 100 Mechelen cadeau**

Voor overnachtingen in de periode 01.12.22 - 31.01.23
Aanbod zolang de voorraad strekt op visitmechelen.be

WWW.VISITMECHELEN.BE

VISIT
MECHELEN

WIN!

30 JAAR groepen.be

- 30 jaar ùw specialist in vakantiehuisverhuur
- veilig en vertrouwd boeken
- laagsteprijsgarantie
- meer dan 1.300 groepshuizen
- nummer 1 in de verhuur van groepsaccommodaties

www.groepen.be - 09 277 09 69 - info@groepen.be

Bezoek ons op **Vakantie Expo Antwerpen stand 508** en maak kans op mooie prijzen! Krijg bovendien **€ 25 korting** op een boeking in 2023 op vertoon van deze advertentie op onze stand

REISWIJS

Elke maand de laatste nieuwtjes, prachtige plekken, boeiende boeken en praktische info: alles wat je moet weten om wijs te reizen.

SAMENSTELLING **Sara Bosmans**

Monikkenwerk

Het Bretoense Paaseiland. Zo wordt La Vallée des Saints genoemd. De vergelijking is niet zo gek, want net als op het Polynesische eiland wandel je aan de Côtes-d'Armor tussen gigantische beelden. Maar er zijn ook heel wat verschillen. Op Paaseiland zijn de bijna 900 torso's met grote hoofden gemaakt uit

vulkanisch gesteente, in Bretagne werd voor de 150 figuren lokale graniet gebruikt. De Polynesische *moai* zouden overleden familieleden voorstellen, de Bretoense sculpturen monniken die vanuit Ierland, Wales en Cornwall naar Bretagne kwamen om te bekeren. Het grootste verschil? De leeftijd. De moai zouden tot achthonderd jaar oud zijn, de

monniken zijn pas verschenen in 2009. La Vallée des Saints is namelijk een kunstproject waarvoor elk jaar nieuwe beelden gemaakt worden. Over een halve eeuw zouden er zo duizend moeten staan. En dat zijn er dan weer een paar tientallen meer dan op Paaseiland.

→ www.lavalleedessaints.com

Bijzondere bibliotheek

In 1481 schonk een advocaat 41 boeken aan de stad Antwerpen. Dat was de start van de collectie die een van de belangrijkste erfgoedbibliotheken van Vlaanderen zou worden. In de leeszaal kan je collectiestukken raadplegen en digitale databanken doorzoeken. Maar het meest bijzondere aan de bib is wel de Nottebohmzaal, genoemd naar een Antwerpse mecenas. De 150.000 oudste boeken worden er bewaard in een grandioze pronkzaal. Je kan er ook twee globes zien van cartograaf Blaeu. Tot voor kort kon je de zaal enkel bezoeken met een gids of tijdens een lezing maar nu is de mooiste historische bibliotheekruimte van België ook geopend voor individuele bezoekers.

→ consciencebibliotheek.be

Tussen dennen en duinen

Wandelnetwerk Kempense Heuvelrug bestaat al sinds 2005 en was aan vernieuwing toe. Daarom is nu 39 kilometer aan traject toegevoegd. Daarnaast is ingezet op meer natuur, betere verbindingen en aantrekkelijkere wegen. De nieuwe wandelkaart toont alle knooppunten en routes en presenteert ook vijf suggestielussen. Zo kan je met buggy of rolstoel naar Kasterlee voor het Reuze Rollerpad, met kleine kinderen naar Retie voor het Hekseliënpad of naar Herentals voor de vogelparadijzen van Zwart Water en Snepkensvijver. De kaart met 350 kilometer wandelroutes tussen dennen en duinen is te koop bij Standaard Boekhandel of bij de toeristische diensten van het netwerk.

→ www.kempen.be

640

Zoveel Premium Hiking Trails zijn er in Europa. Het certificaat wordt uitgereikt aan wandelroutes die niet alleen garant staan voor prachtige landschappen maar ook over goede paden gaan en uitstekend werden bewege-wijzerd. De website www.wanderinstitut.de zet ze allemaal op een rijtje. De meeste routes zijn in Duitsland maar ook Pietersheim Bos en Pietersheim Heide in Nationaal Park Hoge Kempen mogen zichzelf een Premium-weg noemen.

Winteridylle

Veel flora is er doorgaans niet te zien in de wintermaanden, maar daar hebben ze in de Plantentuin van Meise iets op gevonden. Tussen 22 december en 8 januari kan je er 's avonds een parcours van 3,5 kilometer volgen door een magisch sprookjesbos. Je wandelt (of rolt) langs twintig unieke lichtinstallaties die geïnspireerd zijn door de wonderlijke plantenwereld. Onderweg hoor je muziek die Piet Goddaer, ook gekend van Ozark Henry, speciaal voor Winterfloridylle componeerde. Opwarmen kan met hapjes en drank in het winterdorp of in de tuinwinkel waar je botanische eindejaarscadeautjes kan uitzoeken.

→ www.plantentuinmeise.be

Pop-up in lusjes

Na de pop-up shop en het pop-up restaurant is er nu ook.. de pop-up langeafstandswandeling! Expeditie Bilzen staat voor drie lussen die volledig bewegwijzerd zijn maar wel maar tot 5 maart 2023. Een wandelkaart is er niet, maar op de website van de toeristische dienst kan je de GPX-bestanden downloaden en de routes alvast bekijken. Wandel je graag op onverharde paden, dan is de lus *Haspengouw & de Kempen* de beste keuze, houd je van *Bos & boomgaarden* dan is de gelijknamige lus jouw ding, en wie het liefst zo veel mogelijk kilometers maakt, gaat voor de 30 kilometer langs *Verrassende velden*. Wil je ze alle drie stappen? Dan boek je een kant-en-klaar meerdaags logiesarrangement.

→ www.visitbilzen.be

Licht op donkere dagen

Op de donkerste dagen van het jaar zorgt openluchtmuseum Bokrijk voor *Winterlicht*. Van 26 tot 30 december zorgen licht- en vuurinstallaties, artistieke acts en nostalgische attracties voor wonderlijke winteravonden. Behalve demonstraties van wevers, smeders, bakkers en glasblazers krijg je in en bij de historische huisjes ook koorddansers, trapezeacrobaten, vuurkunstenaars en straatartiesten te zien. Je kan naar sprookjesachtige voorstellingen kijken, naar een kinderkoor luisteren of op de kermis in een rups of draaimolen stappen. De deuren openen om 16u en om 20u30 wordt het licht gedoofd.

→ bokrijk.be

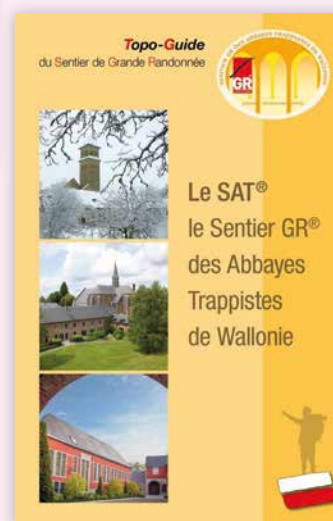
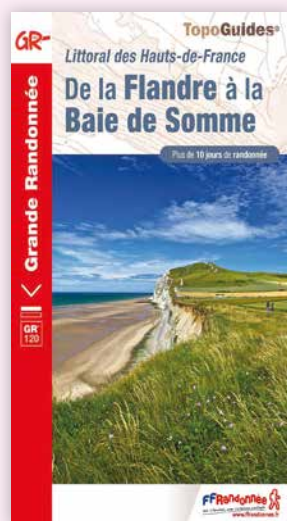
Brugge die lichte

Geen tijd voor een winterslaap in Brugge, want het thema van de lichtbelevingswandeling dit jaar is 'ontwaken'. Het parcours brengt je langs acht lichtinstallaties die de stad laten ontwaken als het duister wordt. Van een lasershow die de gevel van het congresgebouw in de kijker zet, over duizenden fonkelende led-lichtjes in de Sint-Godelieveabdij tot een gigantische kroonluchter boven de fontein in het Koning Albert I-park: de lichten laten tussen 25 november en 8 januari de stad bij nacht leven. Plan voldoende tijd voor je bezoek, want op het Minnewater drijft een kunstschaatspiste waarop je -onder enorme lichtguirlandes- ook nog je mooiste pirouettes kan draaien.

→ www.visitbruges.be

Lezen

Zand onder je zolen

Tussen De Panne en de Baai van de Somme loopt de GR 120, ook wel Le GR du Littoral genoemd. De kustweg voert door het natuurreservaat van Platier d'Oye, langs de baai van Wissant en Boulogne-sur-Mer tot vissershaven Le Tréport. Reken op een tiental dagen voor de volledige route, maar ook op een tweedaagse langs de Opaalkust, bijvoorbeeld tussen de beroemde Cap Blanc Nez en Cap Gris Nez krijg je het mooiste van de kustweg te zien. Een prima route voor wie graag wandelt met zicht op zee, wind in de haren en zand onder de zolen. De nieuwe topogids *De La Flandre à la Baie de Somme* is dankzij de kaarten, beschrijvingen en praktische tips onmisbaar bij de voorbereiding van je trip.

→ grsentiers.org

Getipt door een Nederlander

Bas Van Oort, Nederlandse reisschrijver met een hart voor Vlaanderen, tipte in het vorige nummer van *Pasar* het Meetjesland als verborgen parel die onterecht onbemind is. Tijd dus om te gaan ontdekken waarom hij de streek tussen Gent en Brugge zo de moeite vindt. Toerisme Oost-Vlaanderen stippelde vijf routes uit tussen meersen, bossen, heide en polders, en bundelde ze in de nieuwe gids *Wandelen in het Meetjesland*. De lussen tellen tussen de veertien en negentien kilometer maar twee routes kunnen ingekort worden voor minder geofefende benen. In de gids vind je niet alleen routekaarten, beschrijvingen en praktische tips, maar ook portretten van Meetjeslanders. En het zijn net die Meetjeslanders die er mee voor zorgden dat een Nederlander heel gelukkig wordt van dit minder bekende stukje Vlaanderen.

→ www.routen.be

Bier & stapplezier

In de top drie van meeste verkochte GR-topogidsen aan de Franstalige kant van het land, staat al heel lang *Le Sat*, oftewel Le sentier GR des Abbayes Trappistes en Wallonie. Daarom is er nu een derde, vernieuwde editie van de routegids. Het tracé verbindt Chimay met Rochefort in 156 kilometer en Rochefort met Orval in 116 kilometer. In Chimay kan je starten met een bezoek aan de tuin en de kerk van de abdij en in een exoruimte leren hoe de kazen en bieren worden gemaakt. In Rochefort kan je overnachten in het gastenverblijf van Notre-Dame de Saint-Rémy, en in Orval wachten een kloostermuseum, kruidtuin, cisterciënzerruïnes, een kampeerterrein en exclusieve groene Orval van het vat. Welverdiend na een stevige staptocht.

→ grsentiers.org

**Bart Giepmans,
co-auteur van het
boek Perron Europa**

Bart Giepmans kreeg voor zijn 12de verjaardag van zijn vader een NS-Jaarkaart cadeau om Nederland te ontdekken. Sindsdien is treinreizen zijn grote liefde. Van wat eerst zijn hobby was, maakte hij zijn beroep toen hij steward werd op de Alpen Express en later ook voor Interrail en Deutsche Bahn ging werken. Maar zijn belangrijkste baan: vrienden motiveren om minder te vliegen en vaker de trein te nemen.

1 – Hoe overtuig je je vrienden dan om vaker de trein te nemen?

‘Het reistempo is heel anders, maar de tijd op de trein is geen verloren tijd. Er valt zoveel te ontdekken onderweg, maar je kan evengoed een boek lezen of in de restaurantwagen een biertje bestellen. De ontmoetingen op een trein zijn ook veel diepgaander dan bijvoorbeeld op een vliegtuig. Als je op tijd boekt, zijn de tickets in veel gevallen niet duurder en bovendien heb je geen beperkingen op bagage en gedoe met security. Voor mij staat het als een paal boven water dat reizen met de trein relaxter is.’

2 – Is dat ook de reden dat je gestart bent met de website *railtripping.com*?

‘Twintig jaar geleden ging ik aan de slag als redacteur voor de Nederlandse Spoorwegen en het was mijn missie om reizen met de trein populairder te maken. Daarna ging ik voor Interrail werken en mocht ik journalisten rondleiden door Europa. Ik maakte zoveel reizen dat een vriendin het idee opperde om daar iets online mee te doen. Dat is dus *railtripping.com* geworden. De verhalen en tips komen niet alleen van mij maar van een team van railtrippers.’

4 vragen aan...

3 – En nu hebben jullie een boek gemaakt, *Perron Europa*. Wie zou het boek moeten lezen?

‘Mensen die reizen per trein nog nooit geprobeerd hebben en het stap voor stap willen ontdekken maar ook mensen die alternatieve routes zoeken. Alle reizen beginnen in België of Nederland dus ze zijn voor iedereen haalbaar. Al is de trip naar de poolcirkel misschien niet meteen iets voor beginners.’

4 – Welke reis uit het boek zou jij graag maken of opnieuw maken?

‘Van de reizen die ik gemaakt heb, zou ik de trip naar de poolcirkel wel willen overdoen maar deze keer met meer tijd. Je zit midden in de natuur, soms lopen er rendieren over het spoor, de stilte is overweldigend. Ook het schattige smalspoortreintje tussen Zell am See en Krimml is een van mijn favorieten. Het stopt bij zowat 38 stationnetjes, allemaal houten hutjes, en je krijgt een fantastisch zicht op het berglandschap. Dat is voor mij de ultieme vorm van *slow travel*, langzaam het land beleven.’

→ www.railtripping.com – **Perron Europa kost € 29,50 en is uitgegeven bij Fjord.**

Delen met anderen is waardevol

TEKST **Kristel Bruynseels**
FOTO **Ann De Wulf**

Pascaline Duquet,
vrijwilligster bij
De Samaritanen.

Pasar vindt het hoog tijd dat we met z'n allen onze echte vrije tijd opnieuw ontdekken, want het worstelen met tijd blijft brandend actueel. In deze rubriek zetten schrijvers, opiniemakers en mensen zoals u en ik hun omgang met vrije tijd uiteen.

Kerstmis is de gezelligste tijd van het jaar met kaarsjes, een kerstboom, lekker eten en cadeautjes... Helaas is dat niet voor iedereen zo. Daar willen ze bij de Samaritanen vzw iets aan doen. Pascaline Duquet (71) geeft er graag haar tijd én hart aan.

Hoe ben je bij De Samaritanen beland?

Pascaline: 'Ik ben al ongeveer tien jaar vrijwilligster bij De Samaritanen. Het begon op een oudejaarsavond waarop mijn man en ik beslisten dat we niet op restaurant zouden gaan, we gingen mee maaltijden bedelen voor kansarmen. Zo leerden we De Samaritanen vzw kennen. Bleek dat ze ook elke dinsdag boterhammen uitdelen aan het Centraal Station. Dat leek me wel wat, dus daar begon ik ook mee te doen. Pas daarna volgden de kerstpakketten die we elk jaar verzamelen en versturen.'

Shoebox verzamelt kerstpakketten?

Pascaline: 'De stichter van de Samaritanen begon ermee: als iedereen thuis nu een lege schoendoos mooi inpakt met artikels die makkelijk te bewaren zijn, dan kunnen we die met kerst uitdelen aan daklozen. De dozen werden vroeger gevuld met cake, droge vruchten, sapjes ... Vandaag kan je ook schoendozen vullen met eten om klaar te maken, voor wie een huis met kookvuur heeft. En we vragen ook hygiënische spulletjes zoals deo of tandpasta, die kunnen duur zijn. Of mutsen, sjaals, handschoenen... De dozen gaan niet enkel naar daklozen, ze bereiken via vzw's en andere organisaties veel meer kansarmen.'

Wij hebben verschillende verzamelpunten, en heel wat scholen doen mee. De kinderen vullen de dozen in de klas, samen met de juf. Vaak stoppen ze er nog een mooie tekening bij. Zo leren kinderen al jong dat delen met anderen waardevol en menselijk is. Ze mogen de dozen ook zelf naar ons busje brengen op de dag dat we daar arriveren. Je ziet dan hoe fier ze zijn. Het is heel eenvoudig: iedereen kan een doos maken en afgeven bij de inzamelpunten.'

Niet alleen met kerstmis helpen jullie, maar het hele jaar door, elke week?

Pascaline: 'Elke dinsdagavond delen we aan het Centraal Station soep en boterhammen uit. Er zijn veel organisaties die dat in de winter doen, maar tijdens de andere maanden hebben mensen toch ook honger? Ik ben er heel wat uren mee bezig. Op maandag doe ik boodschappen en smeer ik boterhammen. We nemen ook water en bananen mee. Op dinsdag delen we uit. Vaak krijgen we yoghurt van Danone, maar als we geen chauffeur hebben, kunnen we het niet ophalen... Ook dat moet allemaal geregeld worden. Tegen dat het Shoebox-actie is, be-

gin ik te bellen met scholen, bedrijven, inzamelpunten, vzw's, CAW's,... Dan begint het inplannen van de agenda: rondrijden met ons busje, alles ophalen en weer naar de juiste plek brengen.'

Wat betekent het voor jou om dit te kunnen doen?

Pascaline: 'Ik heb altijd voor de Europese Commissie gewerkt en ook mijn man had een goede baan. Maar ik zie andere mensen die moeten vechten om er te geraken. Met de inflatie en de huidige energieprijzen is dat zeker niet makkelijker geworden. Als wij kunnen helpen en mensen zo uitgaven uit hun wekelijks budget te kunnen halen... Dan doe ik dat met plezier. Zeker met kerst is het fijn voor mensen om iets extra te krijgen.'

Toen ik jong was, werd er over deze problemen niet gepraat. Er waren ook minder daklozen en minder kansarmen. Mijn grootmoeder nam me met kerst een keer of twee mee om kleren te kopen voor mensen die het nodig hadden. Daarna deelde ze die dan uit. Het is een beeld dat ik nooit vergeten heb. Bij het uitdelen van de boterhammen leerde ik tien jaar geleden enkele oudere dames kennen, die altijd komen. Hun kinderen komen ook. En ondertussen ook de kleinkinderen. Dat is schrijnend: zij geraken niet uit de armoede. Ze hebben de middelen en/of de kennis niet. Zo lang het kan, wil ik die mensen mijn tijd geven. Geld geven is makkelijk, tijd is in deze maatschappij al moeilijker. Ik zie ook dat jonge mensen nog minder tijd hebben dan wij, dus wie gaat het overnemen als onze generatie ermee ophoudt?'

SCHOENDOOS WORDT KERSTCADEAU

- ⦿ Maak jij ook een doos? Tussen 1 en 22 december kan je dozen brengen naar één van de ophaalpunten die je vindt op de website www.les-samaritains.org/nl.
- ⦿ De actie startte in 2006 met 2850 dozen. In 2019 bereikte ze een piek met 47.094 dozen. Corona gooide even roet in het eten, maar vorig jaar werden weer 27.396 dozen ingezameld.

→ www.shoe-box.be

Ilse Ceulemans

ilse.ceulemans@outlook.com

Ilse Ceulemans is journalist en auteur van de roman 'De Tijdontkenner'. In deze column onderzoekt ze hoe we omgaan met tijd. Verder danst ze graag de chachacha en hoopt ze ooit te reïncarneren als zeepaardje in het stedelijk Zwembad Wezenberg.

Mannensauna

'Ik heb een korte aandachtsspanne. Daarom lees ik het liefst schrijvers die niet te lang uitweiden over hoe de zon op de herfstbladeren een gouden gloed achterlaat, want tegen dat het zonlicht op dat eikenblad me zou kunnen verwarmen ben ik al lang een wasje gaan insteken. Voor lezers die dit herkennen raad ik John Cheever aan, een schrijver die in de jaren zestig furore maakte in Amerika. Een meester in sfeer scheppen zonder langdradig te worden. Cheever leidde een burgerlijk leven, zo las ik. Hij dronk op zondagmiddag cocktails met zijn vrouw op de buurtbarbecue, terwijl zijn gedachten afdwaalden naar de mannensauna waar hij niet heen durfde. Sindsdien woont het woord 'mannensauna' in mijn hoofd als een nieuwe metafoer, een soort vergaarbak voor alles wat bevrijdend is maar waar door benepen geesten met een scheef oog naar wordt gekeken.

Ik denk eraan als ik me onvrij voel en dat is steeds vaker het geval. Is er veel veranderd sinds Cheever met een glaasje in de hand aan de sauna stond te denken? We mogen nu alles, maar hebben nergens tijd voor. We werken ons suf, we burn-outen ons lam. We laten ons nog steeds knechten door verwachtingen van anderen. Zo ga ik al dertig jaar naar kantoor terwijl ik daar een bloedhekel aan heb. Ook al heb ik goddelijke collega's, ik kan me niet focussen als ze rond mij zitten. Ik had gehoopt dat de pandemie de kantoordrang zou doen verdampen. Wat was het mooi hoe al die bureaubeesten opleefden. Eindelijk keerden de wandelfiches uit Pasar beduimeld terug van wilde tochten tussen bospaddenstoelen en dartele eekhoorns. Eindelijk was er tijd om even op een boomstam te verwijlen in plaats van aan te schuiven in de bedrijfskantine. Maar toen kwamen de mails over 'verplichte aanwezigheid' en 'samen aan de kar

trekken' (het is niet de koffiekar waar hard aan getrokken moet worden). Daardoor zat ik deze week op een overvolle trein tegenover een vrouw die woest zat te tikken op haar laptop. Toen ik mijn koffie naast haar scherm zette, schoten haar ogen vuur. Ik overwoog mijn gloeiende beker terug te pakken, maar dacht ineens aan John Cheever. Ik had in een mannensauna moeten zitten, figuurlijk dan. Ik had op de plek moeten zijn waar ik naar verlangde: thuis, ver weg van haatdragende blikken. Waarom zat ik op die trein? Waarom zaten er zo veel mensen rondom mij? Wij hebben toch allemaal thuisgewerkt tijdens de pandemie? Wij hebben toch gehoord hoe de vogels weer floten in de steden? Waarom?

Ik dacht aan hoe het leven door je vingers glipt als je blind blijft doen wat van je verwacht wordt.

Omdat het van ons verwacht wordt. Naast me was een gesprek aan de gang over de energiefactuur. 'Mijn man wil niet meer dat onze zoon langer dan drie minuten onder de douche staat', zei de vrouw die naar gestoofde prei rook. 'Toen hij er iets van zei, kwam er ruzie van. Onze Tom blijft sindsdien

in het weekend op kot.' Mijn moederhart kromp ineen. Gaan wij nu echt onze zonen wegsturen en straks duizenden euro's betalen voor dat warmwatergenot? Ik dacht aan hoe het leven door je vingers glipt als je blind blijft doen wat van je verwacht wordt. Verwachtingen worden gedragen door de tijd. Als je aan de verwachtingen kunt ontsnappen, wordt de tijd van jou. Dan ben je vrij. Die factuur, dat kunnen we toch vriendelijker oplossen? Misschien moeten we zeggen: 'Iedereen geeft wat hij kan'. Dan waaien onze zonen weer binnen op vrijdag. Dan kunnen we wat minder (op kantoor) werken en bij onze geliefden zijn.

Kom, bevrijd ons. Laat ons naar de mannensauna gaan. Je weet wat ik bedoel.'

Vier Kerst bij Corsendonk Hotels!

Kerstbrunch bij Hooge Heyde

Geniet op maandag 26 december van een gastronomische kerstbrunch bij Corsendonk Hooge Heyde. Externe gasten zijn ook meer dan welkom!

Steenfortstraat 5, 2460 Kasterlee | 014 55 18 34
info.hoogeheyde@corsendonkhotels.com

2-daags kerst arrangement

Geniet van 25 december tot 26 december van het 2-daags kerst arrangement bij Hooge Heyde! Héérlijk overnachten, genieten van een kerstdiner, ontspannen in de wellness én nog veel meer!

Steenfortstraat 5, 2460 Kasterlee | 014 55 18 34
info.hoogeheyde@corsendonkhotels.com

Kerstarrangement bij Corsendonk Turnova

Geniet van 24 december tot 25 december van het kerstarrangement bij Corsendonk Turnova. Luxueus overnachten, genieten van een gastronomisch diner in de Koeiketel & ontspannen in de wellness!

Kursaalpoort 10, 2300 Turnhout | 014 49 44 55
info.turnova@corsendonkhotels.com

Kerstmidweek aan zee bij Duinse Polders

Geniet van 22 december tot en met 26 december van de kerstmidweek aan zee bij Corsendonk Duinse Polders. Héérlijk overnachten, lekker dineren & genieten van verschillende voordrachten en optredens!

A. Ruzettelaan 195, 8370 Blankenberge | 050 43 24 00
info.duinsepolders@corsendonkhotels.com

Van wijngaard naar wijngaard...

IN HARTJE PARIJS!

Als je door de zijstraten van de Cours Saint Emilion wandelt, vind je de wijnkaart van Frankrijk terug.

Citytrip wordt wijnreis? Ja, het kan: Parijs was ooit de belangrijkste wijnhoofdstad van de wereld en de wijngaarden van Parijs en Île de France waren in het begin van de negentiende eeuw groter dan Bourgogne en Bordeaux. Zelfs doorgewinterde Parijsreizigers zijn verbaasd als ze dit horen, want vandaag zijn veel sporen van wijnbouw en wijnhandel verdwenen. Wandel mee van de wijngaard van Bercy naar de proeftuin in de Jardin des Plantes, van wijngaard naar wijngaard.

TEKST **Gido Van Imschoot**
FOTO'S **Jan Crab**

We vertrekken aan de metrohalte Cours Saint Emilion, vlak bij de vroegere opslagplaatsen van wijn in Parijs. In 1869 werd op deze plaats een terrein van bijna vijftig hectare vrijgemaakt voor de bouw van pakhuizen om wijn en andere dranken op te slaan en te verhandelen. De wijnhandel in Bercy bestaat al sinds de zeventiende eeuw. De ligging langs de Seine, in het oosten van Parijs, zorgde voor een directe verbinding met Bourgogne, Champagne en Beaujolais. De wijnen uit deze regio's waren toendertijd populair in de honderden bars, restaurants en danszalen. Vooral in de herbergen aan de rand van de stad, les guinguettes, vloeide de wijn rijkelijk. Later, halverwege de negentiende eeuw,

leerden de Parijzenaren de wijnen kennen uit het zuiden van Frankrijk. Samen met het vrachtverkeer over de Seine lag de nieuwe treinverbinding met Le Midi mee aan de basis van de grote expansie van de wijnhandel in Bercy. Bercy was op dat moment de belangrijkste markt voor wijn in heel de wereld. De opslagplaatsen deden dienst tot in jaren zestig en zeventig van de twintigste eeuw. Meer dan een eeuw lang kochten handelaars, négociants-élèves, vaten wijn bij wijnboeren over heel Frankrijk. De handelaars zorgden zelf voor de opvoeding van wijn. Zij mengden, lieten de wijn rijpen in vaten, stonden in voor het bottelen en hadden een monopolie op de export en wijnhandel. Vanaf de jaren zeventig ver-

2

- 1 Wandelen over de oude treinsporen in Cours Saint-Emilion.
- 2 In honderden pakhuizen werd de wijn opgeslagen.
- 3 Cours Saint Emilion is het centrum van de vroegere wijnhandel in Parijs.
- 4 Een typische Bar à Vin in de Marais.

anderde de wijnwereld. Wijnen uit andere landen veroverden de harten van wijnliefhebbers en wijnboeren begonnen hun wijn zelf te bottelen en te verhandelen. Dat had een grote invloed op de wijnactiviteiten in Bercy. Beetje bij beetje doofde de ooit zo succesvolle handel in Bercy uit en kwamen de opslagplaatsen leeg te staan.

Fransé wijndorpen in het oosten van Parijs

Tegenwoordig zijn de opslagplaatsen van Bercy omgevormd tot een groot commercieel en cultureel centrum. De 46 pakhuizen werden knap gerestaureerd. Samen vormen ze een van de meest originele sites in het oosten van Parijs met cinema's, restaurants, galerijen en boetieks. In het Cours Saint Emilion kan je nog resten van treinsporen zien tussen de kelders en opslagplaatsen. De band met wijn is nooit ver weg. Als je door de zijstraten van de Cours Saint Emilion wandelt, vind je als het ware de wijnkaart van Frankrijk terug. Elke straat verwijst naar een beroemd wijndorp of -streek zoals Rue de Pommard, Rue de Libourne, Terrasse de Champagne of La

Place des Vins de France. In een van de pakhuizen langs de Avenue des Terroirs de France kan je aan het nummer 53 het Musée des Arts Forrain bezoeken, een speels en kleurrijk museum van de kermis. Dit museum herbergt een van de grootste collecties attracties uit het circus en vroegere kermissen. Je ontdekt er meer dan 1500 artefacten van 1850 tot vandaag zijn er te bezichtigen. Veel van deze attracties zijn gerestaureerd en werken nog, wat de aantrekkingskracht van dit museum nog vergroot. Heerlijk met kinderen.

Cours Saint Emilion in je bord

Op nummer 33 van Cours Saint-Emilion, in wijnbistro Chai 33, proeven we een glas Gascogne wijn, een specialiteit van dit restaurant. Ik kom hier voor de degelijke wijnselectie, waarbij je kan kiezen uit meer dan twintig wijnen die per glas worden verkocht. De keuken van Chai 33 is klassiek Frans met een mediterrane toets. Iets verderop op het nummer 41 worden vroege wandelaars verleid door de geur van koffie en lekkere croissants in La Boulangerie de Bercy. Je kan er al terecht vanaf zeven uur. Wie houdt van

4

de oosterse keuken vindt zeker zijn gading bij het verfijnde Vietnamees restaurant Hanoi Cà Phê Bercy, op het nummer 21. Vergeet ook niet om te genieten van een heerlijk ijsje bij Les Délices de Nathalie. Haar wagentje met artisanaal ijs staat vlak bij de ingang van het Parc de Bercy.

De wijngaard van Bercy

Het park van Bercy werd aangelegd tussen 1993 en 1997 en biedt de bezoeker veel variatie. Via een geplaveide doorsteek komen we bij de ingang van het park in de Rue François Truffeau. Voor ons ligt Le Jardin Romantique, de romantische tuin met vijvers, bloemenperken, een labyrint en een oud huisje, het Maison du Lac. Eertijds was dit een accijnsbureau voor de wijnhandel. Nu is het een vormingscentrum voor tuinliefhebbers met een klein museum en een proeftuin. Langs het pad liggen opnieuw oude treinsporen. In mijn verbeelding zie ik de kleine treinen heen en weer rijden tussen de opslagplaatsen met houten vaten en kratten wijn. Er is heel wat te zien in dit veertien hectaren groot park. We passeren Le Jardin de Yitzhak Rabin, een plek die ingericht werd ter nagedachtenis aan de Israëlische premier die in 1995 werd vermoord. Verderop komen we aan bij de moestuin en de wijngaard 'Clos de Bercy'. Deze kleine wijngaard met 350 stokken chardonnay en sauvignon blanc werd aangelegd als herinnering aan de roemrijke wijnhandel in de achttiende en negentiende eeuw. Jaarlijks wordt 250 liter wijn geproduceerd. De stad Parijs beheert de kleine wijngaard. De beperkte oplage is alleen te proeven tijdens de wijnfeesten van Parijs. La Fête de la Vigne et du Raisin gaat jaarlijks door tijdens het eerste weekend van oktober. Dan worden alle Parijse wijngaarden opengesteld voor het publiek en kan je de wijnen proeven.

Alle informatie over de Parijse wijnfeesten vind je terug op nl.paris.com.

Als je door de zijstraten van de Cours Saint Emilion wandelt, vind je de wijngaard van Frankrijk terug.

La Grande Pelouse

Midden in Parc de Bercy ligt een groot grasveld met reusachtige oude bomen en struikgewas. La Grande Prairie of La Grande Pelouse is een van de populairste plekken van het park. Elke ochtend komen mensen hun rondjes lopen en wat verderop zien we een groepje tai chi beoefenen. Bij mooi weer is de prairie een favoriete picknickplaats en overal zitten jongeren te genieten of te zonnebaden. Hier bewonderen we het mooie beeld 'Bloem' van de Braziliaanse kunstenaar Oscar Niemeyer. We maken een zijsprong en wandelen een van de mooiste loopbruggen van Parijs. De Passerelle Simone de Beauvoir of Passerelle Bercy Tolbiac werd gebouwd in 2006 en leidt je over

de Seine naar de beroemde nationale bibliotheek François Mitterrand.

Pont de Bercy

De Pont de Bercy is een van de mooiste bruggen van Parijs. Wandelend over deze knappe boogbrug uit 1863 genieten we van de stroom en de kaaien met de pakhuizen. Voorbij de brug dalen we naar de oevers van de Seine. Langs de Quai de la Gare liggen boten waar je kan eten of drinken en zelfs overnachten. We genieten van een drankje op het dakterras van Rooftop Café Oz, boven op het Cité de la Mode et du Design met zijn avant-garde architectuur en opvallende groene wandbekleding. Voorbij het centrum van de mode en design verandert de naam

- 1 In Montmartre vind je de grootste wijngaard van Parijs.
- 2 In de Clos de Montmartre zijn 27 verschillende druiven aangeplant.
- 3 Met 131 meter is de heuvel van Montmartre het hoogste punt van Parijs.
- 4 Het wijnmuseum ligt op een steenworp van de Eiffeltoren.

van de kade in Quai d'Austerlitz. Wat verderop ligt het aantrekkelijke boot-hotel Off Paris Seine. Dit design hotel heeft een mooie rooftopbar en de kamers zijn smaakvol ingericht. Als je reserveert, kies dan een kamer langs de rivierkant. Je ziet de schepen zo voorbij varen. Voorbij dit hotel verlaten we de Quai d'Austerlitz richting Place Valhubert waar zich de ingang bevindt van Le Jardin de Plantes.

ZEKER DOEN:

Het wijnmuseum van Parijs

Het Musée de la Vigne de Paris werd opgericht in 1984. Het is een interessant museum, niet alleen door de meer dan tweeduizend artefacten, maar ook door de oude krijtgroeven waarin de voorwerpen worden tentoongesteld. De kelders ontstonden in de achtste en de negende eeuw, toen krijtblokken werden uitgehouwen voor de bouw van huizen in de stad. In de vijftiende eeuw werd boven op de kelders een abdij gebouwd. De abdij van Passy bezat verscheidene terrasvormige tuinen met enkele wijngaarden. Naar verluidt was de wijn die de monniken produceerden van goede kwaliteit en werd de kloosterwijn zelfs geschonken aan het hof. Het wijnmuseum ligt vlak bij de Eiffeltoren in het zestiende arrondissement. Het is zeer informatief ingericht en in de mooie gewelfde kelders vind je een restaurant met een behoorlijke wijngaard.

→ www.museedevinparis.com

- 1 La Belle Hortense is zowel wijnbar als boekhandel.
- 2 De Sacré Coeur wordt de 'taart van Parijs' genoemd.
- 3 Filosoferen bij het goed glas wijn in een bar à vin.

Op verkenning in Le Jardin des Plantes

De botanische tuin werd aangelegd in de zeventiende eeuw op initiatief van de twee lijfartsen van Lodewijk XIII. De koning liet een medicinale tuin ontwerpen, die later gebruikt werd als studiemateriaal voor studenten geneeskunde. De plantentuin is een heerlijke plek voor jong en oud. Er zijn elf percelen, met een wijngaard, een rosarium, wintertuinen en moestuinen. Opvallende thematische tuinen zijn de Iristuin, de rotstuin en de ecologische tuin. Elk seizoen is aantrekkelijk in de Jardin des Plantes. In het voorjaar en zomer stralen de tuinen met een schitterende bloemenpracht en in de winter is er een kleurrijk klank en lichtspel. Je kan drie serres bezoeken en het museum over de evolutie van plant en dier of met het gezin naar de dierentuin gaan, waar bijna tweehonderd dieren te bezichtigen zijn. Geregeld worden tentoonstellingen georganiseerd. Hier en daar staan kiosken waar je lichte maaltijden en drankjes kan kopen. Daarnaast kan je in restaurant 'Les Belles Plantes' genieten van een goede mediterrane keuken met oosterse invloeden. Het stemmige restaurant tussen de bomen van Le Jardin des Plantes heeft een schitterend terras met zicht op de bloemenpracht van Le Jardin.

De wijnvand de plantentuin

Ons doel is de wijngaard van Le Jardin des Plantes in de jardin ecologique. 'Het is een unieke plek' vertellen de gidsen in het park. Deze ecologische tuin is een weergave van de fauna en flora uit Île de France of het bassin van Parijs. Het perceel van één hectare was sinds de jaren zestig van vorige eeuw niet toegankelijk. Daardoor kon de natuur haar eigen weg gaan en is er klein bos ontstaan met een grote diversiteit aan planten en struikgewassen. Langs smalle paadjes door dit loofbos komen we aan

bij de wijngaard van Le Jardin des Plantes. De aangeplante druivenstokken maken deel uit van de ecologische tuin, want in de zeventiende eeuw was het Île de France en Parijs een belangrijk wijngebied met driehonderd dorpen waar wijn werd geproduceerd. De wijngaard laat ons kennismaken met tien druivensoorten waaronder tafel- en wijndruiven. Het zijn uitsluitend druiven die geteeld werden in de wijngaarden in en rond Parijs. Het doel is niet om wijn te maken, maar om de relatie met andere planten te observeren en zo de biodiversiteit te stimuleren. Toch worden de druiven geplukt en verwerkt, maar helaas kunnen we de wijn niet proeven. Gelukkig zijn er in de buurt goede wijnbars waar we kunnen genieten van een glas wijn. Als je de plantentuin verlaat langs de Rue Geoffroy-Saint-Hilaire vind je op tweehonderd meter Bistro Baca'V van chef Emile Cotte, in de Rue des Fossés Saint-Marcel. Baca'V is een verfijnde bistro met een mooie wijnkaart. Wij houden ook van Le Jardin des Pâtes in de Rue Lacépède voor de heerlijke pasta's. Wie nog niet uitgewandeld is kan dicht bij de plantentuin het amfiteater van Lutetia bezoeken, een van de oudste sites van Parijs. ::

**De stad Parijs
beheert
de kleine
wijngaard
'Clos de Bercy'.
Jaarlijks wordt
250 liter wijn
geproduceerd.**

5 X WIJNGAARDEN IN PARIJS

—Vandaag blijven welgeteld vijf kleine illustratieve wijngaarden over in verschillende parken in Parijs.

—De meest bekende wijngaard is Le Clos Montmartre. Je kan de wijngaard bewonderen op de hoek van Rue des Saules en de Rue Saint Vincent, op enkele straten van de Sacré Coeur.

—In het Parc de Belleville in het twintigste arrondissement en in het Parc Georges Brassens, in het vijftiende arrondissement zijn meunier druiven aangeplant.

—Vlak bij de bekende Buttes Chaumont ligt een andere heuvel, La Butte Bergeyre, een bijna ongerept stukje Parijs in het negentiende arrondissement. Via smalle straatjes klim je naar een honderd meter hoge heuvel waar een kleine wijngaard, Le Clos des Chauffourniers, getuigt van de historische band met wijn. Door zijn geringe omvang is deze kleine wijngaard helaas niet te bezoeken, maar de omgeving is een bezoek meer dan waard.

Zelf gaan wijnwandelen en citytrippen? **De fijnste eetadresjes, logies, musea en tips vind je online in de praktische reiswijzer op www.pasar.be.**

KABE MADE IN SWEDEN

Alleen het beste.

Wanneer u voor een KABE kiest, kunt u zich verheugen op een comfortabel kampeerleven. KABE caravans en campers zijn gebouwd voor alle seizoenen, ook voor het kamperen in de meest extreme weersomstandigheden.

Welkom thuis.

Altijd een stap verder...

KABE

www.kabe.nl

WELKOM BIJ DE KABE DEALER IN UW REGIO!

GEEL – DICAR DICAR.BE

KLUISBERGEN - EUROPA CARAVANS EUROPACARAVANS.BE

BRUGGE - RIJMARAN BVBA RIJMARAN.BE

SINT-NIKLAAS – THE VAN COMPANY* THEVANCOMPANY.BE

*ALLEN VANS

5x Hoera, het sneeuwt!

Als het sneeuwt in ons land... moet je in de provincie Luxemburg zijn. De hoge toppen rond Vielsalm zijn altijd de eerste die een wit laken krijgen. Hier kan je volop van de sneeuw genieten!

Wandelaars zakken graag af naar Luxemburg. Er gaat niets boven een tocht door die lange, ondergesneeuwde bosdreven. 'Alsof je door een zwart-witfoto met mooie grijstinten stapt', schreef een blogger. Een foto nemen in een sneeuwlandschap is niet zo simpel is. Veel digitale toestellen hebben daarom een speciale 'winter'-knop.

Waar wandelen?

In het hart van elke Luxemburgse gemeente starten bewegwijzerde lusvormige wandelingen. Jammer dat ze niet altijd online opgelijst staan, waardoor je vaak pas ter plekke kan beslissen welke wandeling... Maar: elke tocht in de grootste provincie van het land is een pure parel. De regio ligt bezaaid met bossen, diepe valleien, rotspartijen en uitgestrekte plateaus.

Be prepared!

Zorg voor warme kleren in laagjes, een kaart en genoeg eten en drinken. Het jachtseizoen loopt van 1 oktober tot 31 december. Het is online niet altijd duidelijk waar en wanneer de jagers zullen opduiken. Dat betekent dat sommige wandelpaden zonder enige waarschuwing vooraf kunnen afgesloten worden. Het wordt ter plekke aangekondigd met posters aan de bomen. Vaak is ook de lokale dienst voor toerisme op de hoogte.

Lang leve de lange afstand

De mooiste wandelingen? De meerdaagse langeafstandspaden. De Trans-

ardennaise wordt vaak verkocht als de mooiste wandeling van het land. Tussen La-Roche-en-Ardenne en Bouillon liggen 160 prachtige wandelkilometers. Het parcours wordt bewegwijzerd met wit-gele strepen. Onderweg kruis je de valleien van de Semois, de Ourthe en de Lesse. Via de wandelorganisatie Europ'Aventure kan je de route in drie tot negen etappes afleggen, overnachtingen, maaltijden en bagagevervoer inbegrepen. Europ'Aventure raadt zeven etappes aan als de meest comfortabele. De route loopt bijna uitsluitend langs verkeersvrije wegen, dwars door bossen en over de plateaus. Af en toe passeer je ook eeuwenoud erfgoed. Hoog boven La-Roche-en-Ardenne ligt de ruïne van een middeleeuws kasteel. Een kleine 50 kilometer verderop ligt de basiliek

van Saint-Hubert, gewijd aan de patroonheilige van de jagers. Het graf van de heilige is leeg, die werd naar een onbekende plek gebracht tijdens de Franse Revolutie. Die is zo onbekend dat hij nooit meer werd teruggevonden. In het gehuchtje Fourneau Saint-Michel vlakbij Saint-Hubert stap je voorbij een openluchtmuseum met een vijftigtal oude boerderijen uit heel Wallonië, een soort van Bokrijk. De Transardennaise eindigt in Bouillon, waar je op elke straathoek herinnert wordt aan Godfried die amper in 'zijn' stad gewoond heeft. Er bestaat trouwens ook een 170 kilometer lange niet-bewegwijzerde Transardennaise voor de mountainbike. Het roadbook 'VTI La Transardennaise Sud' is te koop voor 5 euro via www.gta.be.

➡ www.luxembourg-belge.be

1

Sneeuwschoenen aan!

Met sneeuwschoenen kan je de paden verlaten en de ongerepte natuur intrekken. Dat doe je best met een gids, want zonder kompas raak je al snel het noorden kwijt. Een sneeuwschoen is meestal een soort racket die je onder je bergschoenen vastmaakt. Extra beenbeschermers over je schoenen en broek trekken is slim: zo dringt de sneeuw niet door je kleren. In Luxemburg kan je op zeven locaties sneeuwschoenen – in het Frans toepasselijk *raquettes* genoemd – huren, zoals in Odeigne (foto), La-Roche-en-Ardenne, Tenneville, Habay, Lierneux en Saint-Hubert.

2

Skiën en snowboarden

Er is maar één skistation in Luxemburg, het station van Baraque Fraiture. Het opent vaak als eerste en is op jaarbasis het meeste open, omdat daar meest kans op sneeuw is. Het is ook het bekendste, waardoor er vaak lange files ontstaan in de buurt als de winterpret op een zondag losbreekt. Wie het wat knusser, minder druk en kleinschaliger wil, kan vlakbij in de provincie Luik – het skistation Le Monty in Lierneux aandoen of het skistation Val de Wanne in Aisomont. Bij dat laatste geniet je van een schitterend uitzicht op de Ourthevallei. Het panoramaterras van het skistation is onovertroffen.

3

Langlaufen in de bossen

Maar liefst vijftien locaties in Luxemburg verhuren langlaufmateriaal. De *loipes*, langlaufslang voor de paden, zijn goed aangegeven. Overschat je krachten niet: langlaufen is best lastig. Je gebruikt er spieren voor waarvan je niet eens wist dat je ze had... Hoe mooi en zalig het ook is om door een winters landschap te klieven: begin met een kortere route. Er zijn routes van 3 tot 15 kilometer. Het bekendste netwerk aan langlaufpaden bevindt zich rondom Baraque Fraiture. Toch zijn er ook elders in de provincie goed ontwikkelde netwerken te vinden. Rondom Vielsalm bijvoorbeeld kan je uren glijden door de bossen en over trage wegen rondom de dorpen.

4

Sleeën op de hellingen

Op dezelfde locaties als waar de skipistes liggen, kan je ook sleeën. Doe je kinderen een plezier en haal de tienjarige in jezelf naar boven. Ter plekke kan je een houten slee huren. De prijzen variëren tussen 10 euro aan Baraque Fraiture, 12 euro aan Val de Monty in Lierneux en 15 euro aan de Val de Wanne in Aisomont bij Trois-Ponts. Je haalt het meest snelheid door met je voeten vooruit plat op je rug op de slee te liggen, handen op het ijzer, hoofd iets naar boven gericht. Door je gewicht naar links of rechts te verplaatsen, kan je draaien. Gebruik je voeten als remmen. Eigenlijk kan je eender waar sleeën. Eén nadeel, als er geen skilift is, moet je het hele stuk weer naar boven stappen...

5

Op schattenjacht in de sneeuw

De Totemus-schatenjachten vind je over heel Wallonië. De 108 speurtochten zijn een vorm van geocaching waarbij je het culturele erfgoed van Wallonië induikt. De app is gratis. In de provincie Luxemburg zijn er elf schattenjachten te vinden. Per voltooide schattenjacht verdien je punten, *toteez*, die je via de app kan inruilen voor toegangstickets tot Waalse musea, kastelen, dierentuinen en attracties. Voorzie een goed opgeladen smartphone. De wandelingen variëren tussen 2 tot 7,5 kilometer. Op de app wordt ook aangegeven of een zoektocht haalbaar is met een buggy of kinderwagen.

→ www.totemus.be

Winterse Klasse in Obereggen & Carezza

Hagelwitte ski- en langlaufpistes, uitgestrekte wandelroutes, charmante berghutten met een gastronomische keuken, luxe wellnesshotels ... het Italiaanse Eggental presenteert je het beste uit de bergen. Je verblijft er in het hart van Zuid-Tirol. Middenin het Dolomietengebied, dat door UNESCO uitgeroepen werd tot werelderfgoed.

Besneeuwde vlakten, diepgroene bossen, ruige bergpieken: Eggental is adembenevend. Je verkent dit magische decor langs de **uitgestippelde wandel- en sneeuwschoenroutes**. Dat doe je op eigen houtje of met een ervaren gids. Wie liever op de latten staat, bedwingt de **langlaufpistes** van Deutschnofen/Nova Ponente. De finish bereikt? Steek dan over naar Lavazé of Carezza.

De adrenaline giert door je lijf in het sneeuwpark van Obereggen. **Freestylers en snowboarders** laten hun beste tricks zien op uitdagende obstakels. Op de pistes van Carezza race je zelfs de wereldbeker snowboarden achterna. Of wat dacht je van een **rodelavontuur**? Drie rodelbanen doorkruisen Eggental. Daarop duik je alleen, met z'n tweeën of in groep naar beneden.

SKIPARADIJS

De bergmassieven Rosengarten en Latemar domineren de skyline van Eggental.

Ze herbergen de **moderne skigebieden** Obereggen en Carezza. Dankzij de nieuwe skibus hop je van het ene gebied naar het andere. Handig, want de twee hebben elk hun eigen karakter.

Zo leven ervaren skiërs zich uit in Obereggen. Daar bundelt de Latemar Six Pack zes avontuurlijke afdalingen, met hellingsgraden tot wel 59 procent! Beginners en gezinnen met kinderen halen hun hart op in Carezza. Daar wacht het land van Lauren de dwergenkoning ...

Plan zeker een ritje op de nagelnieuwe, hypermoderne luchttram. Die trakteert je op een adembenemend panorama. En schaf een Dolomiti Superski-pas aan. Daarmee ski je door de ganse Dolomietenregio, goed voor 1.200 kilometer aan winterpret.

DUURZAAM

Eggental en zijn twee skigebieden Carezza en Obereggen maken deel uit van het UNESCO Werelderfgoed. De regio wil een kwaliteitsvolle toekomst bieden aan de volgende generaties. Duurzaamheid staat hier dan ook centraal: regionaal, natuurlijk, bereikbaar en milieuvriendelijk.

GASTKAART

Alle gasten die in een deelnemend logies overnachten, maken gratis gebruik van het openbaar vervoer en de skibus.

Meer info op eggental.com/be

CULINAIR EN DUURZAAM

Geen vakantie zonder lekker eten. Heel wat **gastronomische skihutten** toveren met lokale, duurzame producten. Want hier staat de natuur centraal. En dat geldt ook op de piste. Zo trad Carezza toe tot een klimaatneutrale alliantie. En ontving Obereggen een prestigieus ISO-certificaat.

NATUUR

Wildplukken: winkelen *in het bos*

Dat een vliegenzwam giftig is? Weet iedereen. Dat je tamme kastanjes wel mag eten en wilde niet? Ook. Maar wist je dat je noedels kan maken van de stengels van paardenbloemen en dat een vers gebakken sponszwam overheerlijk is? Ben Brumagne (30) van Food to Plate gidst je door al dat lekkers dat de natuur deze herfst voor ons in petto heeft.

TEKST EN FOTO'S **Teun De Voeght**

'Gisteren heb ik boven op de heuvel een boom ontdekt met prachtige oesterzwammen', zegt Ben terwijl we van het pad gaan en recht de helling omhoog klimmen. Hij kent de streek hier als zijn broekzak. 'Toch kom ik nog steeds nieuwe dingen tegen. Zeker tijdens het paddenstoelenseizoen kan er op enkele dagen veel veranderen.'

De ochtendzon schijnt door de kruinen van de bomen heen op de stam van een oude es. Enkele meters boven de grond groeien er tussen de plukjes mos trossen oesterzwammen. Ben zet zijn plukmand op de grond en doet zijn jas uit. Even later hangt hij in de boom en plukt de lekkerste exemplaren.

Onkruid bestaat niet

Wildplukken hoeft niet altijd zo avontuurlijk te zijn. Heel veel planten die gewoon langs de weg en in de berm groeien, zijn eetbaar. Onkruid bestaat niet voor Ben. 'Na mijn opleiding als herborist was ik thuis onkruid aan het wieden. Als oefening ben ik toen begonnen met het determineren van al die planten. Wat bleek? Al dat zogenaamd onkruid was eetbaar.' Na een jaar onderzoeken van planten in zijn directe omgeving had Ben al een catalogus van maar liefst 300 eetbare planten. 'Daarna ben ik op een fietsreis vertrokken van Brussel naar India. Overal waar ik kwam zag ik dezelfde plantjes.'

We steken een open stuk in het bos over dat nog kletsnat is van de ochtenddauw. Een grote parasolzwam torent boven het gras uit. Ben neemt zijn mes en snijdt hem laag bij de steel af. De hoed van de paddenstoel is nog gesloten. De steel is bedekt met donkerbruine vlekken en de witte kraag hangt losjes halverwege. De parasolzwam komt jarenlang voor op dezelfde plek. Eens je er enkele weet staan, kan je ieder jaar opnieuw genieten van dezelfde lekkernijen.

Verboden te plukken

We wandelen net over de grens in Frankrijk bij Vireux-Molhain. In een prachtig vrijstaand herenhuis aan de rand van het dorpje heeft Forest to Plate haar uitvalsbasis voor wildplukweekends en workshops. 'Aan de andere kant van de wei is het alweer België', zegt Ben. Niet dat er in ons land geen paddenstoelen

1 Als je sleedoornbessen invriest of laat weken, smaken ze een stuk beter.

6x leuke wildplukweetjes

1— Een van de meest veelzijdige planten is de brandnetel. Heel gezond en super lekker.

2— In het voorjaar kan je van de steeltjes van paardenbloemen noedels maken.

3— Madeliefjes smaken naar wortel.

4— In de winter kan je knoppen van braam plukken. Die smaken naar kokos.

5— Laat tamme kastanjes enkele uren weken in water en zet ze daarna in de oven. Heel lekker als aardappelvervanger

6— Voor de mens granen begon te telen, waren eikels een basisbron van voedsel.

groeien, maar de wetgeving is er een heel stuk ingewikkelder. 'In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in Vlaanderen is het helemaal verboden om te wildplukken', legt Ben uit. 'Er is al zó weinig natuur dat die regel wel te begrijpen valt.' In Wallonië zijn de regels een beetje anders. Daar moet je toestemming krijgen van de gemeente of de eigenaar van de grond, of je ben een resident, en dan mag je per dag per persoon een emmer (ongeveer 10 liter) plukken. Ga je in Frankrijk op stap, dan mag je per dag 5 kilogram plukken per persoon. 'Maar ook hier gelden twee gouden regels: nooit plukken in natuurgebied en niet voor commercieel gebruik.'

Alles in balans

Wildplukken is niet hongerig rondlopen op zoek naar zo veel mogelijk eetbare planten. Wildplukken is op een andere manier naar de natuur om je heen kijken. Het is kijken naar een heel ecosys-

teem dat niet uit balans mag geraken. 'Iedere plant en zeker iedere paddenstoel heeft een specifieke taak binnen een ecosysteem', legt Ben uit terwijl we ons een weg banen doorheen de varens. 'Ik zou uren kunnen vertellen over hoe een bos tot stand komt.' Het is voor Forest to Plate belangrijk om ook dat mee te geven aan de mensen. 'We hebben een dubbele rol. Langs de ene kant wil je zoveel mogelijk kennis doorgeven, maar langs de andere kant mag die kennis er niet voor zorgen dat we onze bossen gaan kaalplukken.'

De percelen tussen het weiland zijn afgezet met sleedoorn. De doornige struiken maken al eeuwen deel uit van het oude cultuurlandschap. Boeren plantten en vlochten de hagen om een afsluiting te maken voor hun dieren. Ondertussen zijn doornhagen een belangrijke broedplaats geworden voor vogels. De donkerblauwe bessen glinsteren in het zonlicht. We plukken enkele handjes vol. Rauw proeven de bessen erg wrang. 'Het looizuurgehalte van sleedoornbessen is hoog', legt Ben uit. 'Maar als je ze laat weken in water of invriest, smaken ze al een stuk beter.' De bessen worden vooral gebruikt om gelei, jenever of gin van te maken. De mens eet al duizenden jaren

Eens je met je neus tussen de bladeren zit en je geleerd hebt om op een andere manier te kijken, zie je de paddenstoelen plots overal.

- 1 Ben heeft een overheerlijke sponszwam gevonden.
- 2 Eens je hebt leren kijken, zie je opeens overal paddenstoelen.
- 3 Oogst van de dag.
- 4 Ben bukt nog even om fluitenkruid te plukken in de berm.

sleedoornbessen. Als wandelaars in 1991 de 5300 jaar oude ijsmummie Ötzi in de Oostenrijkse Alpen ontdekken, blijkt uit onderzoek van zijn maaginhoud dat hij ook sleedoornbessen had gegeten.

Een grote sponszwam

Langs een richel wandelen we terug het bos in. De herfst is volop aan de gang en bij ieder zuchtje wind dwarrelen de bladeren naar beneden. Tussen de loofbomen staan ook enkele dennen. Je moet weten waar te kijken. 'Daar!', zegt Ben opgewekt. 'Wat een mooi exemplaar.' Ik zie eerst niets, tot we vlak bij een oude stomp van een den staan. Een sponszwam zo groot als een bloemkool is hier tussen de varens beginnen groeien, smullend van het rotte dennenhout. De zwam gaat in onze mand en we wandelen verder.

Tijdens de zomermaanden kan je natuurlijk verschillende vruchten en gewassen plukken, maar ook in de herfst en de winter kom je al wildplukkend aan je trekken. 'In de winter is het niet moeilijk om oesterzwam, vogelmuur, fluitenkruid, veld- en waterkers, sleedoorn of rozen-

MEER LEREN OVER WILDPLUKKEN?

— Bij Forest to Plate kan je terecht voor wildplukweekends, workshops, initiaties en nog veel meer. 'We hebben de laatste tijd ook erg ingezet op zelfstudie', legt Ben uit.

'Zo kan je bij ons een online opleiding volgen vol met videomateriaal en leer je zelf de plantjes te determineren en klaar te maken.'

— Ook organiseren ze in Brussel *Start to Pluk*, korte wildplukinitiatie in een stedelijke omgeving. Bij een *Day in the Woods* trek je er een hele dag op uit en eet je twee zelf geplukte maaltijden. Boek je een *Wildfood Weekend*, dan blijf je ook overnachten in Vireux-Molhain en word je helemaal ondergedompeld in het wildplukken.

— Iedereen die de smaak te pakken heeft, kan zich dan inschrijven voor de jaaropleiding.

→ www.foresttoplate.com

1

bottel te vinden', legt Ben uit. 'Maar mijn favoriete periode is zonder twijfel de herfst omwille van de paddenstoelen.'

Tussen het mos groeien kastanjeboleten. Onder hun donkerbruine hoedje zitten de geelachtige poriën met hier en daar een blauwgroen vlekje. Eens je met je neus tussen de bladeren zit en je geleerd hebt om op een andere manier te kijken, zie je ze plots overal. De boleten, het eekhoortjesbrood, maar ook de giftige vliegenschwammen staan fel te pronken tussen de herfstkleuren.

Dat ruikt lekker!

Ons mandje raakt stilaan goed gevuld en het is tijd voor de lunch. We wandelen terug naar Vireux-Molhain. Onderweg knielt Ben nog even neer in de berm. 'Fluitenkruid', zegt hij, 'dat gaat zeker nog van pas komen.' In de keuken kijkt hij even naar onze oogst en neemt er de grote sponszwam en het eekhoortjesbrood uit. Al snel vult de lucht zich met heerlijke kookdampen. We zetten ons aan de grote tafel en genieten van een bord pasta funghi. 'Zó on-ge-loof-lijk lek-

ker', zeg ik verrast. Verser dan dit wordt het natuurlijk niet. Buiten begint het ondertussen stevig te regenen. 'Ah, dat is goed', lacht Ben. 'De paddenstoelen zullen blij zijn.' ❖

ZELF PLUKKEN: DE BASISREGELS

— Begin in je eigen tuin, of ga langs bij de bioboer en vraag of je op zijn akker mag plukken.

— Je moet honderd procent zeker zijn dat de planten en paddenstoelen eetbaar zijn. Anders kan je ziek worden of zelfs sterven. Neem geen enkel risico.

— Pluk niet op vervuilde grond, maar op propere plekken.

— Spoel alles heel goed voor je gaat smullen.

— Pluk nooit te veel.

Meer weten?
Bekijk de video
op Pasar.be

2

1 Even in wat boter bakken en smullen: zo vers at je paddenstoelen nog nooit.

2 Look en fluitenkruid geven extra smaak.

Wildplukken is op een andere manier naar de natuur om je heen kijken.

Superverse pasta funghi

Verser dan met zelfgeplukte paddenstoelen kan je pasta funghi niet eten.

- 1 Kook de pasta.
- 2 Snij de sponszwam in stukken en bak in boter met een snuifje zout.
- 3 Snipper look en rozemarijn en meng er wat citroenzeste door.
- 4 Neem een tweede pan. Bak het mengsel in boter en doe er de stukken eekhoortjesbrood bij.
- 5 Voeg de gebroken amandelen en fijngesneden fluitenkruid toe.
- 6 Doe de sponszwam erbij en meng het geheel en opnieuw een snuifje zout.
- 7 Giet de pasta af en doe het in een diep bord.
- 8 Giet daarover het paddenstoelenmengsel.
- 9 Werk af met gesnipperd fluitenkruid en Parmezaanse kaas.

Paradijs

direct aan zee

Uw ★★★★★ camping aan de Côte d'Azur

- Direct aan zee met zand strand
- 45 ha Pijnbomen
- Camping Tent - Caravan - Camper - Chalet
- Animatie en recreatie van 3 tot 90 jaar
- 6 tennisbanen - Kinder club - Voetbalveld
- WIFI - Bar - Restaurant - Supermarkt - Fitness - Wellness

CAMP DU DOMAINE
 2581 Route de Bénat - La Favière - 83230 Bormes-les-Mimosas - FRANCE - Tel : +33 (0)4 94 71 03 12

mail@campdudomaine.com - www.campdudomaine.com

Hoe werkt dat?

Stel je vragen aan de experts van Pasar magazine via redactiepasar@deeluitgeverij.be. Wij helpen je graag verder!

De ideale wandel-outfit, een annulatieverzekering voor je wandelvakantie, veilig wandelen bij onweer... Heb je vragen over je favoriete wandelhobby? In deze nieuwe rubriek legt Pasar bijzondere vragen voor aan experts.

SAMENSTELLING **Kristel Bruynseels**

Wandelen

Ik zoek een goede winterjas om ook buiten mee te gaan wandelen. Kies ik voor dons of synthetische isolatie?

'Kies je voor dons, dan heb je een duurzamere jas die zijn isolatiewaarde langer behoudt dan een synthetische voering. Dons is lichter en compacter voor eenzelfde temperatuurbereik, maar duurder dan isolerende stoffen uit synthetisch materiaal. Nog een nadeel: dons is vochtgevoeliger, het verliest wat meer zijn isolerende werking wanneer je in vochtige omstandigheden niet tussendoor kan drogen. Beide isolerende voeringen zijn perfect inwisselbaar als je dagtochten maakt. Ik ben geen voorstander van een winter/regenjas met een isolerende binnenvoering: je moet met je isolatie immers dynamisch inspelen op de omgevingsfactoren en je fysieke activiteit van het moment om tot een thermodynamisch evenwicht te komen. Je jas is maar een onderdeel van een breder verhaal om je comfortabel te voelen. Misschien heb je ethische bezwaren tegen dons, maar synthetische stoffen zorgen dan weer voor een grotere milieubelasting, zoals het vrijkomen van microplastics bij het wassen van je fleece trui.'

Blogger
Ivo Vanmontfort
© ivovanmontfort.blogspot.com

Natuur

Ik kwam iets vreemds tegen op mijn winterwandeling: een boom met een witte draden op, zoals op deze foto. Wat is dit?

'Ijshaar, ook wel 'haarijs', 'sneeuwbaard' of 'de baard van koning winter' genoemd, is een vrij zeldzaam natuurverschijnsel dat ontstaat als het een klein beetje vriest en de luchtvochtigheid hoog is. Deze haarachtige, wollige ijsstructuur vind je op dode takken van eik of beuk die door zwammen worden verteerd. Bij dit verteringsproces komt water vrij dat naar buiten geperst wordt door fijne gaatjes in het hout. Enkel bij lichte vorst bevriest het water in de vorm van een toefje haar. Als het harder vriest, vertraagt de stofwisseling van de zwammen en komt er te weinig water vrij om ijshaar te vormen. 's Ochtends, op schaduwrijke plekken, heb je de grootste kans om dit fenomeen te treffen. Bij aanraking of bij een beetje zon smelten de fragiele draden trouwens meteen weg.'

Wetenschappelijk medewerker
Wim Veraghtert,
Natuurpunt
© www.natuurpunt.be

Natuur

Een tijd geleden werd ik op mijn wandeltocht verrast door een groot onweer met hevige bliksem. Moet ik stoppen met wandelen en ergens gaan schuilen? En zo ja, waar dan?

‘Check altijd eerst even het weerbericht voor je aan buitenactiviteiten deelneemt. Wordt er onweer voorspeld? Stel dan je reis of activiteit uit, of zorg dat er een geschikte veilige schuilplaats is. Als het onweer onverwacht opsteekt als je in de open lucht bent, ga dan zo snel mogelijk op zoek naar een veilige, afgesloten schuilplaats als je onweer hoort.

Als je buiten bent zonder veilige schuilplaats in de buurt, kan je dit allemaal doen:

–Ga onmiddellijk weg van hoger gelegen gebieden zoals heuvels, bergkammen of bergtoppen.

–Ga nooit plat op de grond liggen. Hurk neer, rol jezelf op in een bal, met je hoofd in schouders gedoken en je handen over je oren, zodat je laag zit met minimaal contact met de grond.

–Schuil nooit onder een geïsoleerde boom, schuil liever in de buurt van lagere bomen.

–Kom onmiddellijk uit vijvers, meren en andere waterpartijen.

–Blijf uit de buurt van voorwerpen die elektriciteit geleiden, zoals hekken met prikkeldraad,...

–Als je tijdens onweer in een groep bent, ga dan uit elkaar. Dat vermindert het aantal verwondingen als de bliksem inslaat.

Als je deze adviezen volgt, verklein je je risico op een bliksemaanslag zoveel mogelijk.’

Bliksemexpert
Dieter Poelman, KMI

○ www.meteo.be

Verzekering

Het hoogtepunt van de coronapandemie lijkt nu al even achter de rug, maar toch stijgen de besmettingscijfers nog in enkele landen. Ik heb een reisverzekering, maar ben ik gedekt wanneer ik besluit om – uit angst voor besmetting – mijn reis te annuleren?

‘Een gevoel zoals angst is op zich geen geldige reden om een annulatieverzekering in te roepen. Als je de reis wil annuleren omdat je onzeker bent of geen zin meer hebt om te vertrekken, dan gelden doorgaans de annulatievoorwaarden die je ondertekende bij de boeking. Er zijn dus opties, maar die vallen buiten het domein van de reisverzekeringen. Als het bij voorbeeld een ‘georganiseerde reis’ betreft, dus een programma opgezet door een reiskantoor of -reisorganisatie, bestaat vaak de mogelijkheid de reis te herplannen of de bestemming te wijzigen. Ook zelf geboekte vluchten of hotels bieden sinds corona iets meer flexibiliteit dan voorheen. Bekijk dus alle mogelijkheden en informeer je goed. Ben je ziek – corona of een andere ziekte – en kan je daarom niet vertrekken? Dan kan je wél je annulatieverzekering inroepen volgens de modaliteiten die gelden in het contract.’

Verzekeringsexpert

Barbara Van Speybroeck,
Assuralia

○ www.assuralia.be

Hoe werkt het (voor jou)?

Heb je zelf vragen over verschillende aspecten van fijn en veilig wandelen, in groep of alleen? Over navigatie, verzekeringen, gezondheid, natuurbeleving, noem maar op? Pasar gaat voor jou op zoek hoe het werkt.

Stuur je vraag naar redactiepasar@deeluitgeverij.be

Rivieren baas in de Betuwe

Heb je de Nederlandse Betuwe al ontdekt als vakantiebestemming? Voor deze prachtige streek hoef je niet ver te reizen, maar toch krijg je hier het gevoel dat je er eens helemaal tussenuit bent. Dat komt door de magnifieke natuur, de pittoreske dorpen, historische steden en natuurlijk: de rivieren die het gebied doorkruisen.

Die rivieren waren hier eeuwenlang de baas. Ze hadden vrij spel, totdat ruim duizend jaar geleden de eerste dijken werden aangelegd. Steden verrezen langs de oevers en op de vruchtbare klei ontwikkelde zich de bekende Betuwse fruitteelt.

Deze regio is knap vervlochten met de rivieren. De unieke mix van land en water is overal zichtbaar. Er valt zoveel te beleven en te leren. Geniet van sportieve activiteiten, zwemplezier, een mooie struintocht of een boeiende rondvaart.

De parel van de Betuwe De Linge

De Linge is hét pronkstuk van de Betuwe. De rivier meandert door de streek en vele idyllische plaatjes van dit gebied bevatten een stukje van deze rivier. Wist je dat de Linge maar liefst 108 kilometer lang is en daarmee ook de langste rivier van Nederland? Langs de Linge vind je gezellige, karakteristieke dorpen zoals Rumpst, Heukelum en Acquoy. Huur een boot of kano en geniet!

De rivieren hadden hier vrij spel, totdat ruim duizend jaar geleden de eerste dijken werden aangelegd.

3x zien langs de Linge

1. Scheve Toren van Acquoy

Het dorp Acquoy is vooral bekend om zijn meest markante gebouw, de scheve toren van de Hervormde kerk. De toren staat bovenin 115 cm uit het lood en wordt daarom ook wel de 'Betuwse toren van Pisa' genoemd.

Acquoy ligt aan een voormalige zijtak van de Linge, de 'Dode Linge' genaamd. Het langgerekte dorp ligt aan de dijk bij een rivierbocht en is één van de mooiste dorpen langs de Linge. Het heeft daarom de status van beschermd dorpsgezicht gekregen.

2. Historisch Heukelum

Heukelum staat bol van de cultuurhistorie. Aan de Heidensweg zie je een unieke ophaalbrug, die hoort bij de historische buitenplaats Heukelum. Het stadhuis dateert uit de 17e eeuw en is gelegen aan de Voorstraat 2. Bezoek ook eens het beeld van de Veerman,

op een betonnen voetstuk. Het beeld staat bij de aanleg van het veer naar Oosterwijk over de Linge en herinnert aan het vroegere voetveer.

3. Landgoed Heerlijkheid Mariënwaerd

Heerlijkheid Mariënwaerd is een eeuwenoud familielandgoed midden in de Betuwe. Op het landgoed kun je heerlijk wandelen of fietsen over de lanen, dijken en wandelpaden en genieten van de afwisselende natuur. De rijke geschiedenis van het landgoed is overal zichtbaar. Vergeet niet te proeven van de (h)eerlijke landgoedproducten, gemaakt volgens het authentieke recept van de barones.

Het landgoed is in alle jaargetijden mooi, en bovendien zeven dagen per week toegankelijk. In de lente wandel en fiets je over de Appeldijk waar de fruitbomen in volle bloesem staan. Of maak een ommetje langs monumentale panden en fraaie vergezichten. Een van de mooiste plekjes op het landgoed is de Notenlaan. Picknick onder de walnootbomen met uitzicht over de uitgestrekte landerijen.

Tip: Neem een goedgevulde mand of knapzak mee, verkrijgbaar bij De Stapelbakker.

Huur een kano, sup of boot en geniet vanaf het water van een uniek uitzicht op de streek.

Ontdek de Betuwe vanaf het water

De Linge is een fantastische rivier voor waterrecreatie. Huur een kano, sup of boot en geniet vanaf het water van een uniek uitzicht op de streek. In het voorjaar vaar je tussen de bloesem door en vanaf juni start het fruitplukseizoen met de kersen oogst tot en met de appeloogst in het najaar. Langs de rivier zitten verschillende verhuurbedrijven waar je terecht kunt.

Heerlijk kamperen in de Betuwe

Op de bijzondere camping Aan de Linge in Tiel kun je een kano, sup of fluisterboot huren voor een vaartocht over de idyllische Linge. Al varend geniet je in alle rust van watervogels, knap begroeide oevers, fruitbomen en monumentale huizen. Je komt onderweg geen boten met buitenboordmotor tegen. Maak een tussenstop en geniet van een hapje of drankje of doe dat bij terugkomst op het terras. Wil je het gebied langer ontdekken? Breng dan je tent, caravan of camper mee of huur de yurt of pipowagen.

Op avontuur aan de Linge

Trek er een sportieve dag opuit en ontdek de Betuwe op twee wielen. Bij Lekker aan de Linge kan je dames-, heren-, kinderfietsen en ook e-bikes huren voor een dag ontspannend fietsplezier.

Trap over de dijken langs de mooiste rivier van Nederland. Geniet van de omgeving met je partner, gezin of (veel) vrienden en vriendinnen. Je fietstocht combineren met kanovaren? Een heerlijk avontuurlijk idee! Heen per kano en terug met de fiets, da's het perfecte recept voor een onvergetelijke dag.

Fietsroute: Fietsen langs de Linge

Met de Lingeroute beleef je Rivierenland op z'n mooist! Fiets over slingerende dijken langs wuivende rietvelden, weelderige boomgaarden en pittoreske dijkdorpjes. Vertrek lekker vroeg, want de Lingeroute biedt niet alleen eindeloos fietsplezier, er valt onderweg nog van alles te zien en te doen, voor jong én oud. Voor een welverdiende rustpauze ontvangen de vele horecagelegenheden langs de Linge je met open armen.

Ontdek de volledige route!

**Fiets over
slingerende
dijken langs
weelderige
boomgaarden
en pittoreske
dijkdorpjes.**

TOP locaties

TOP staat voor Toeristisch Overstap Punt. Een knooppunt waar vele bewegwijzerde en onbewegwijzerde fiets- en wandelroutes samenkomen. Een TOP is goed bereikbaar met de auto en beschikt over voldoende parkeergelegenheid. Je vindt hier vaak horeca en extra service zoals een oplaadpunt voor elektrische fietsen en toeristische informatie. Met al deze voorzieningen is een TOP dus een goed startpunt voor je fiets- en wandeltochten.

De Betuwe: warmlopen voor water

In een streek met zoveel rivieren kan je niet anders dan het water op gaan. Tijdens een rustgevende boottocht trekt het landschap traag aan je voorbij. Al eeuwen wordt de Betuwe omarmd door de stoere Waal, de dynamische Lek en de lieflijke Linge. Vanaf het water ziet alles er anders uit. 's Zomers lekker met je voeten overboord, genietend van de zon, het uitzicht en elkaar. Het geluid van kabbelend water en ruisend riet, de eendjes die voorbijdobberen, op het water kom je tot rust. Zie je een andere schipper, dan groet je. Jullie zitten immers in hetzelfde schuitje.

Ontspannen aan het water gaat hier vanzelf. Langs de rivieren vind je grote zandstranden, mooie campings en prachtige natuur. Het gebied is volop in ontwikkeling, waterrecreatie is booming. Je komt hier om te zwemmen, te spelen of te sporten. Je kunt er eten, drinken, overnachten en vakantie vieren.

Tip: Wil je de uiterwaarden verkennen, volg dan eens een struinroute of klompenpad. Wie weet sta je plots oog in oog met een grote grazer of spot je een ijsvogeltje!

Relax in de mooiste recreatiegebieden

1. Eiland van Maurik

Het Eiland van Maurik is een vakantie-eiland voor jong en oud gelegen aan de Nederrijn. Er valt altijd wat te beleven: van zwemmen en zonnen tot zeilen, waterskiën en vissen. Je vindt hier ook het bijzondere vakantiepark Het Eiland van Maurik.

2. De Kaap

Bij de Kaap in Zoelen kun je echt op avontuur. Durf jij van de superhoge glijbaan de Killersurf? Bij horecagelegenheden De Kiosk of Beach Club kom je daarna even bij. Na een middag zonnen kun je een hapje eten bij restaurant Het Baken. Wil je langer blijven? Overnacht dan op Glamping de Oever.

3. De Meent

Jonge kinderen doe je een plezier met een bezoek aan recreatieplas de Meent in Beusichem. Met boomstammen is een avontuurlijk klim- en klauterparadijs gemaakt: Jutterseiland. Superleuk is het parcours over het water: wie er niet in valt, krijgt een ijsje!

4. BetuweStrand

Bij BetuweStrand Recreatie in Beesd beleef je de dag van je leven. Of je nu van lekker luieren op het strand houdt of van spanning en sensatie, het kan hier allemaal. Een van de spektakelstukken is de waterskibaan. Water spat in je gezicht en adrenaline giert door je lichaam tijdens dat eerste rondje op de waterski's.

Fietsroute: De pontjes rond

Fiets de pontjes rond en ga over liefst drie verschillende wateren: de Rijn, de Lek en het Amsterdam-Rijnkanaal. Steek het water over, twee keer met een pontje, een keer over een brug. Geniet van het gevarieerde landschap van rivieren, dijken, uiterwaarden en boomgaarden.

De fietsroute starten en eindigen kan bij 't VeerHuys in Beusichem. In de serre of op het terras kom je op adem met een kopje koffie, een (uitgebreide) lunch of heerlijk diner. Wil je een nachtje blijven? Dat kan ook!

Scan voor de volledige route!

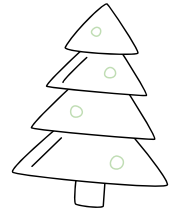
GELDERLAND
LEVERT JE MOOIE
STREKEN

Meer informatie via
www.uitinderegio.nl

6x op stap met een boek

Geen fijner cadeau tijdens de kille eindejaarsperiode dan een boek waarmee je zalig kan wegdromen, toch? Of je nu graag zelf wandelt of liever leest over de avonturen van anderen, met het juiste boek ben je zo weg.

SAMENSTELLING **Sara Bosmans**

Weetjes voor wijze kinderen

Kindercanon voor de natuur in de lage landen. Een moeilijke ondertitel voor een toegankelijk boek over de honderden soorten planten en dieren die je kan zien in België en Nederland. *Soortenschat* leert kinderen hoe ze vogels, insecten en paddenstoelen kunnen herkennen en toont aan de hand van honderden tekeningen hoe onze bomen, reптиelen en zoogdieren eruitzien. In het boek zitten ook kaartjes van alle soorten die aan bod komen. Die kan je losmaken om te oefenen. Van welke boom is dit blad? Hoe heet dit gestreept insect? Neem de kaartjes mee naar buiten en laat je kinderen zoeken naar wat erop staat, daarna duiden jullie in het boek aan welke soorten jullie gezien hebben. Een prima manier om wandelingen niet alleen leerrijker, maar ook plezieriger te maken.

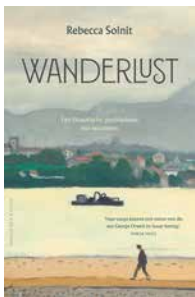
→ **Soortenschat - € 24,99 - uitgeverij Gottmer**

Meditatieve memoires

In zijn eerste boek, *Hoogtekoorts*, onderzocht Robert Macfarlane waarom de mens zo wordt aangetrokken door de bergen, ook al schuilt er vaak gevaar. Het leverde de Brit meteen een resem boekenprijzen op. *De laatste wildernis*, over de laatste stukjes ongerepte natuur in Groot-Brittannië en Ierland, werd een nog groter succes. Het derde deel in wat je een trilogie zou kunnen noemen, heet *De oude wegen*. Hierin beschrijft Macfarlane zijn wandelingen over pelgrimspaden, ezelspadjes en trage wegen in onder meer Engeland, Schotland en Spanje. Al wandelend onderzocht hij het verband tussen wandelen en verbeelding en hij vertelt de verhalen die de paden in zich dragen.

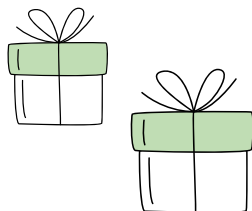
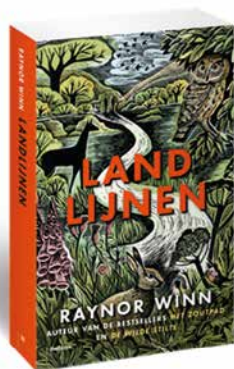
→ **De oude wegen - € 25,99 - uitgeverij Athenaeum**

Een korte geschiedenis van het wandelen

De Amerikaanse Rebecca Solnit houdt van wandelen omdat het traag gaat en omdat ze gelooft dat de geest, net als de voeten, het best werkt aan vier à vijf kilometer per uur. In *Wanderlust* vertelt de schrijfster en activiste over de geschiedenis van het wandelen en hoe het geportretteerd wordt in de literatuur. Zo komen Lucy, de oudst bekende mensaap op twee benen, Jane Austen's personage Elizabeth Bennet en de Engelse romantische dichter William Wordsworth voorbij, maar ook de loopband, slenteren op the Strip in Las Vegas en de angst van vrouwen om na middernacht op straat te wandelen. Met deze filosofische geschiedenis wil Rebecca Solnit ook aantonen hoe belangrijk het voor ons is om te blijven wandelen, en als het even kan gewoon op te gaan in het landschap en doelloos te zwerven.

→ **Wanderlust - € 26,99 - uitgeverij Nijgh & van Ditmar**

Wandelen als survival

Wat doe je als je man ongeneeslijk ziek is, je al je geld verliest in een slechte zakendeal en uiteindelijk ook nog dakloos wordt? In het geval van de Britse Raynor Winn was dat beginnen stappen. Voet voor voet, zonder doel, maar wel samen met haar man Moth. Ze wandelden samen bijna duizend kilometer over het prachtige South West Coast Path en ondanks kou, honger en pijn ging het beter met Moth. *Het zoutpad*, waarin ze de tocht beschrijft, werd een enorme bestseller. Na een tweede boek over de moeizame terugkeer naar het 'normale' leven, is er nu *Landlijnen*. Het koppel gaat weer op pad, ze beginnen met de Cape Wrath Trail door de Schotse Hooglanden en wandelen verder over onder andere de West Highland Way en het Offa's Dyke Path tot in Cornwall. Een hoopvol boek over de pracht van de natuur en de kracht van de mens.

→ **Landlijnen - € 23,99 - uitgeverij Balans**

Praktische planner voor hippe pelgrims

De moderne pelgrim gaat vaker niet dan wel op stap als uiting van diepste vroomheid of om te bidden of boeten. Nee, de pelgrim van nu gaat graag traag over de oude pelgrimswegen maar doet dat om afstand te nemen, rust te vinden, te herbronnen, mensen te ontmoeten, grenzen op te zoeken. Waar de klassieke pelgrim eenvoudig met staf, buideltas en drinkbus op pad ging, heeft de moderne pelgrim meestal last van keuzestress bij het inpakken van de rugzak. 'Alles wat je thuislaat, is mooi meegenomen'. Dat is het advies van Cordula Rabe die twintig jaar ervaring heeft. *Handboek voor de pelgrim* staat vol adviezen en tips, gaande van welke tocht bij je past en wat de fysieke vereisten zijn tot het juiste moment om schoenen te kopen en het beste moment op 's morgens op pad te gaan.

→ **Handboek voor de pelgrim - € 19,99 - Uitgeverij Elmar**

Hilarische zoektocht

Het zal je maar overkomen: je woont in Noorwegen en je hebt helemaal niets met de overweldigende natuur, wekelijkse wandelingen, turen over het landschap vanop bergtoppen of slapen in afgelegen hutten. De Noorse stand-up comedian Are Kalvø is in dat jammerlijke geval. Het lijkt alsof hij ergens tussen zijn dertigste en veertigste al zijn vrienden is kwijtgeraakt aan de natuur en hij als enige het weekend liefst in de stad doorbrengt. Om er toch weer bij te horen probeert hij plezier te vinden in het dragen van broeken met te veel zakken, trekken in de regen en langlaufen in de kou. Die zoektocht beschrijft hij in *De outdoorwaanzin* met veel humor en satire. Heel herkenbaar voor wie er zelf regelmatig met een felgroene ademende jas op uit trekt en troostend voor wie daar net als de grappigste man van Noorwegen het plezier niet van kan inzien.

→ **De outdoorwaanzin - € 21,99 of € 10,99 voor het e-boek - uitgeverij Balans**

Het is fijn bij Pasar te zijn

Samen

... doen

Met de 290 verschillende Pasar-afdelingen trek je er het hele jaar op uit. Benieuwd welke **leuke activiteiten** zij de komende maanden organiseren? Op de volgende pagina's lichten we een tipje van de sluier. Check het volledige overzicht op www.pasar.be/activiteiten.

... ontdekken

In jouw Pasar magazine ontdek je iedere maand nieuwe ideeën voor fijne trips, bijzondere plekjes en leuke vakanties. Wandelen, fietsen en kamperen, Pasar levert je graag **inspiratie met een plus**: waardevol erfgoed om te ontdekken, geschiedenis die je kan beleven met jong en oud, natuur waarin je helemaal tot rust komt en nog veel meer.

DEZE PASAR-MAGAZINES KOMEN ERAAN:

JAN
2023

10 FEB

24 FEB

31 MAA

2 JUN

16 DEC

10 FEB

17 MAA

28 APR

Pasar Wandelen

Pasar Camper & Kamperen

Pasar Fietsen

Reisspecial

Heb jij een leuk idee voor de nieuwe Pasar-magazines? Deel het met ons via [redactie @ pasar.be](mailto:redactie@pasar.be)

... het verschil maken

Voor Pasar betekent zin in vrije tijd ook de handen uit de mouwen steken voor elkaar. Ben jij een vrijwilliger in hart en nieren? In Pasar lees je ook inspirerende **verhalen van vrijwilligers**, opiniemakers en mensen zoals jij en ik. Misschien staat jouw verhaal straks in Pasar?

... genieten

Samen staan we sterk, daarom kunnen alle leden van Pasar genieten van een hele reeks **fijne voordelen, kortingen en acties**. Een degelijke kampeerverzekering, korting op een weekendje naar Masseurre, een voordelige Museumpas... en nog veel meer. Ontdek alle ledenvoordelen op www.pasar.be/ledenvoordeel.

Pasar in 2023

Kies de Waterkant

Dit jaar werkt Pasar rond het thema 'Kies de Waterkant'. De reden is simpel: langs het water ontdek je prachtige natuur en beleef je de meest bijzondere momenten. Daarom organiseert Pasar dit jaar allerlei boeiende activiteiten rond water. Wat dacht je van digitale belevingswandelingen, interessante workshops of unieke kampeertrips? Dat – en nog veel meer – heeft Pasar voor jou in petto. Benieuwd naar het nieuwe jaar bij Pasar? Marie Claire Martens vertelt je graag meer op www.pasar.be/artikel/wandelen/kies-de-waterkant.

25 AUG

6 OKT

27 OKT

24 NOV

JAN
2024

7 JUL

25 AUG

27 OKT

22 DEC

Afhankelijk van je lidmaatschap ontvang je afwisselend Pasar Wandelen, Pasar Fietsen of Pasar Camper & Kamperen.

Samen de wereld ontdekken met leuke **wandel-, fiets- en kampeeractiviteiten**, dat is volgens Pasar de mooiste manier om je **vrije tijd** betekenisvol in te vullen. Hier zetten we een selectie voor jou op een rijtje. Check het volledige overzicht op pasar.be/activiteiten.

Samen doen!

Turnhout by Night → Pasar Turnhout

21 JANUARI

Ga je op zaterdag 21 januari 2023 mee op wandel met de winterwandeling *Turnhout by Night*? Tijdens deze stadsrouten wordt je getraakteerd op sfeerverlichting met leuke lichtaccenten en animatie. Wandelen is altijd fijn, maar bij Turnhout by Night wordt het nóg gezelliger. Tijdens je stadswandeling van 8,5 kilometer wordt je onderweg verrast door animatie, sfeerverlichting en zelfs een prachtig lichtspektakel. De wandeling voert je langs een hele reeks bezienswaardigheden van de stad Turnhout. De route wordt afgewisseld met korte toneelstukjes, concerten op diverse locaties en gratis museumbezoeken. Met de magische verlichting komt de wandeling helemaal tot haar recht. Meer info op turnhout-by-night-2022.webnode.be

Voor inschrijving en meer informatie

1 DEC TEM FEB '23

Bibbertochten

→ Pasar Opwijk

Elke dinsdagvoormiddag wandelen we een themaroute in Opwijk en/of omliggende gemeenten. Daags na de groepswandeling kan je de kaart en de beschrijving downloaden op RouteYou.

Meer info: gilbert.wullems@scarlet.be, 0486464415

3 DECEMBER

Sinterklaas GPS en smartphone wandeling

→ Pasar Gps Brugge

Ontdek de Brugse binnenstad met je GPS of smartphone. Deze zoektocht is 4.5 km, een ideale wandeling met kinderen. Zoek samen de puzzelstukken!

Meer info: Luc.vandepitte@gmail.com, 0479 77 66 05

11 DECEMBER

Krokegemse tragewegenwandeling

→ Pasar Asse

Deze wandeling maakt gebruik van de vele trage wegen die Krokegem en omliggende gemeenten rijk is, alsook zijn prachtig Kartelobos.

Meer info: vanderzandenfrancois@gmail.com, 0497 83 62 92

16 DECEMBER

Kerstconcert met Christoff en kinderkoor

→ Pasar Tot Aan De Maan En Terug

In de prachtige kathedraal van Ieper organiseren wij opnieuw een sfeervol kerstconcert met Christoff en kinderkoor. De opbrengst van dit concert gaat integraal naar Kom op tegen Kanker.

Meer info: patrickpasar@gmail.com, 0475 34 11 65

17 DECEMBER

Wandelen langs 'Jurgenns Christmas House'

→ Pasar Peer

We wandelen door de vallei van de Herk en de Mombeek. We passeren de Brouwerij van Alken en wandelen verder naar 'Jurgenns Christmas House'.

Meer info: lensaertsdaniel@hotmail.com, 0494 57 00 41

23 DECEMBER

Winterwandeling in Waasmunster

→ Pasar Lokeren

We wandelen in de bosrijke omgeving van Waasmunster. We lopen langs dreven, lanen en wegels alsook over de oude spoorwegbedding. Onderweg is er een tussenstop.

Meer info: pasarlokeren@gmail.com, 09 348 78 69

Avontuurlijke avondwandeloektocht

11 FEBRUARI

→ Pasar Actief Buiten i.s.m. Buggenhout en GPS Dender

Zin in een avontuurlijke avondwandeling? Dan is de Maanlichttocht zeker iets voor jou!

Tijdens deze nachtelijke wandeltocht baan je jouw weg door de duisternis aan de hand van een roadbook met raadselachtige aanwijzingen, een productie van Gwendolyn en Steven. Halverwege is er een drankje en versnapering voorzien. Iedereen met een portie gezond verstand, inventiviteit en doorzettingsvermogen kan aan de Maanlichttocht deelnemen. Stel jouw select groepje van 4 tot 12 personen samen en ga mee op avontuur! Inschrijven kan vanaf 1 januari 2023. Meer info op www.maanlichttocht.be.

Voor inschrijving en meer informatie

26 DECEMBER

36ste Kerststallentocht in Terkoest-Alken

→ Pasar Alken

Met een zaklamp en goeie stapschoenen vertrekken voor een tocht van 7 kilometer. We wandelen van stalletje naar stalletje en zingen kerstliedjes. Er is glühwein, chocomelk en koffie.

Meer info: paul.gelade@outlook.com, 0494 57 09 35

8 JANUARI

Nieuwjaarswandeling aan de waterkant

→ Pasar Anzegem

Met gids Carlos Van De Ginste en het DF Vichte genieten we van het prachtige natuurgebied 'De Avelgemse Scheldemeersen', langs de coupures van de Schelde.

Meer info: claudine.defoor@pandora.be, 0477 81 12 40

17 JANUARI

Molenwandeling in Pulderbos

→ Pasar Zandhoven

We wandelen in Pulderbos, langs de Onze-Lieve-Vrouwekerk, het voormalige gemeentehuis en de Stenen bergmolen, die op het hoogste punt van het Pulderbos staat.

Meer info: paula.henderickx@skynet.be, 0475 59 32 76

21 - 22 JANUARI

Noord-Limburgse Vakantiebeurs

→ Pasar Hamont-Achel

Op noordlimburgsevakantiebeurs.be vind je aanbieders uit Europese landen zoals Portugal, Hongarije, Duitsland, Italië, Spanje,... Hier kan je ze ontmoeten om je vakantie te regelen. Bovendien kan je een camper kopen of huren.

Meer info: pietclaassen@telenet.be, 0497 94 55 19

22 JANUARI

Nieuwjaarswandeling in Stekene

→ Pasar St-Niklaas

Veel natuur, buiten de bewoonde wereld van Stekene: we lopen naast het kanaal, dwarsen het stiltegebied van Sinaai in het gebied van Boudelo en klimmen op de uitkijktoren.

Meer info: arthur.tiels@telenet.be, 0486 35 97 07

28 JANUARI

Wandeling in Kanne rond het thema 'Water'

→ Pasar Hesbania

Deze wandeling van 10,5 km vertrekt van Opkanne. We wandelen langs het Albertkanaal en klimmen naar de hoogvlakte boven het Fort van Eben-Emael en naar de Sint-Pietersberg en verder.

Meer info: simon.pasar@proximus.be, 0495 48 51 02

Warm winterwandelen, zo gezellig!

Maak kennis met wandelblogster Dorien Draps. Zij wandelt het hele jaar rond. Hoezo, te koud? Nee hoor: met haar tips wordt winterwandelen nóg warmer en gezelliger.

Dorien Draps

Hiker & lover of all things slow.
Ziel achter blog en trektocht-
school Op Wandel

→ www.opwandel.be

Byebye wintervoeten

Altijd koude voeten? Het laagjessysteem kan je ook op je voeten toepassen. Eerst draag je een lichte liner, daarover een dikke wintersok. Dankzij dit duo van merino blijven je voeten warm en droog.
→ Woolpower, 2-pack kousen met liner, vanaf € 39,95

Groot licht

Laat je niet verrassen door de snel ondergaande winterzon en stop deze hoofdlamp in je wandelrugzak. Zo kan je lekker verder wandelen, ook als de avond valt. Met 600 stralende lumen en optie rood licht.
→ Petzl, hoofdlamp Actik Core 600, vanaf € 64,95

Laagjes eerst

Dé manier om je lichaamstemperatuur te reguleren? Het fameuze 'laagjessysteem'! Je draagt laagje boven laagje om jezelf warm te houden. Elke laag heeft een eigen functie. Dit thermoshirt van merinowol is de perfecte basislaag: ademend, vochtafvoerend en natuurlijk.

→ Icebreaker, 200 Oasis LS Scoop, vanaf € 99,95

Fleece it up

Deze fleece wandelt zalig, maar je kan 'm altijd en overall dragen: in je luie zetel, in het bos of op een terrasje. Warm, extreem zacht en vol warme kleur om de donkere wintermaanden op te vrolijken!

→ Ayacucho, Fleece Peniche Snap Pullover W, vanaf € 59,95

Chocomelk on the go

Warm of koud? Maakt niet uit: in deze dubbelwandige drinkfles van Hydro Flask blijft je favoriete winterdrankje minstens 12 uur lang op temperatuur.

→ Hydro Flask, isolatiefles 473 ml met flex sip, vanaf € 35,95

Moeflons spotten in de Franse Alpen

DE BERGEN, DA'S ZOVEEL MÉÉR DAN ALLEEN SKIËN...

Skiën in de valleien rond de Mont Blanc, met (bijna) 4.808 meter de hoogste top van de Alpen? Da's... top. Maar: je kan er nog veel méér doen. Volop genieten van de bijzondere natuur in Val d'Arly en La Plagne, bijvoorbeeld

TEKST **Frederic Eelbode**
FOTO'S **Thomas De Boever**

- 1 Sneeuwschoenen aan en stappen maar!
- 2 Sandrine Coulaud plukt in de zomer kruiden om er in de winter thee van te brouwen.
- 3 In de Ferme Victorine ga je letterlijk aan tafel met twee koeien.

Val d'Arly, een vallei die diep doorheen de Savoie krinkelt. 'Hier vind je nog een ongerept stukje berglandschap, al kan je ook bij ons wintersporten. Kijk, rechts zie je skigebied Les Portes du Mont Blanc liggen.'

Skilatten toen en nu

Ondertussen hebben we onze adem teruggevonden en kunnen volop van het sublieme landschap genieten. Het is een zo'n typisch heerlijke winterdag met een staalblauwe hemel en de zon die stevig terugkaatst op de dikke pakken sneeuw. 'In de zomer grazen hier koeien', vertelt Sandrine. 'We hebben net de weg genomen van de transhumance, de trek waarbij het vee zijn winterse stallen in het dal veruult voor hoger gelegen weiden. De chalets die we pas tegenkwamen, zijn de zomerverblijven van de boeren. Hier melken ze hun dieren en maken kaas.'

'Ik heb voor jullie een stukje meegebracht.' Sandrine haalt uit haar rugzak een voorverpakte miniportie beaufort, een pittige harde kaas. Ondanks de plastic wikkel kreeg de kaas het AOP-keurmerk. 'Het is een beschermd product dat je alleen mag maken met melk uit drie valleien in de Savoie en alleen van de koeienrassen tarine of abondance. Een nog bekender streekproduct is de reblochon, een kaas die teruggaat tot de

Ha, ook een kopje thee? Ik heb hem gezet met Alpenkruiden die ik hier vorige zomer heb geplukt.

'Et voilà, daar ligt de Mont Blanc.' We staan aan de rand van een ravijn in een diepe laag sneeuw en moeten even uitblazen voor we van het uitzicht kunnen genieten. Eerder zijn we bergopwaarts getrokken met sneeuwschoenen. 'Raquettes' in het Frans, maar met tennisrackets hebben ze weinig te maken. Het zijn hightech plastic frames met metalen sneeuwaken aan de onderkant. Je gespt ze vast onder je wandelschoenen en klaar is Kees. Met twee begeleidende sticks kan je het ritme van je passen volgen en je evenwicht bewaren. Je moet alleen je benen wat uit wijder elkaar houden en in olifantenpas stappen.

En daar ligt dus die fameuze hoogste top van de Alpen, 'in vogelvlucht toch zo'n 40 kilometer van ons vandaan', vertelt Sandrine Coulaud, berggids en directeur van de plaatselijke Ecole de Ski Française (ESF). Ze is geboren en getogen in La Giétaz, een van de vier dorpen van

Val d'Arly 192 km skipistes | Mont Blanc 4807,81 m met sneeuw, 4792 zonder | Mont Blancmassief 50 km lang, 15 km breed, 645 km² groot

Mont Blanc
Val d'Arly
La Plagne

FRANKRIJK

VAN MONT MAUDIT TOT MONT BLANC

— Op de grens tussen Frankrijk en Italië ligt de Mont Blanc, de hoogste top van de Alpen, maar niet van Europa. De Elbroes in de Kaukasus is met zijn 5.642 meter nog 834 meter hoger, toch als je de sneeuw meetelt. Zonder zijn witte spreij zou de Mont Blanc 4792 meter hoog zijn, volgens berekeningen uit 2004.

— Bergen waren vele eeuwen kwaadaardige natuurkrachten waar je schrik van moest hebben. Pas in de achttiende eeuw groeide de belangstelling voor de schoonheid van de bergen. Het is in die periode dat de Mont Blanc zijn huidige naam kreeg; tot dan was hij de Mont Maudit, of vervloekte berg. Vanaf die tijd zijn alpinisten de top ook gaan beklimmen. — Op mooie winterdagen is de Mont Blanc het terrein van toerskiërs, een skilift gaat niet tot boven. Het skigebied Chamonix-Mont Blanc ligt aan de voet van de Franse kant van de berg. Het is een droomgebied voor gevorderde wintersporters met mooie zwarte en rode pistes, en een uitzicht op geweldige toppen. Maar de top zie je ook in de omringende skigebieden over de Alpen uittronen.

dertiende eeuw. Toen moesten de alpenboeren elke dag een aanzienlijk deel van hun melk aan de landheer afstaan. Ze molken hun dieren niet volledig en als de controleur gepasseerd was, molken ze opnieuw (reblocher). Daarvan maakten ze een zachtere, vette kaas, en basisingrediënt voor tartiflette.’

‘Ha, Perrine, wil je ook een kopje thee? Ik heb hem gezet met kruiden die ik hier vorige zomer heb geplukt.’ Sandrine zwaait met haar thermos naar Perrine Bouchex. Zij werkt voor de toeristische dienst van Val d'Arly, ze is ook

een boerendochter. ‘In de zomer woont mijn broer hier met zijn gezin’, vertelt ze, terwijl we de afdaling inzetten. ‘Dankzij de inkomsten van het toerisme is het leefbaar om hier de traditionele landbouw voort te zetten.’

Tijdens de afdaling verandert de vegetatie van rots naar struikgewas, naald- en loofwoud. Ondertussen vertelt Sandrine honderduit over het erfgoed, de fauna en de flora van Val d'Arly. ‘Wist je dat de sneeuwhaas ook raketten onder zijn poten heeft, zodat hij net als wij niet in de sneeuw wegzakt? In de winter is

- 1 Val d'Arly bestaat uit authentieke dorpen die hun ziel wisten te bewaren.
- 2 La Plagne is een skigebied van 10.000 hectare.
- 3 Isabelle heeft de zomerhut van haar grootmoeder Laurette overgenomen.
- 4 Een swincar is een geruisloos alleterreinvoertuig.

hij wit, in de zomer wordt hij bruin. Hij is een prooi van de wolven die hier ondertussen weer zijn neergestreken, acht roedels al. Toen mijn vader jaren geleden als eerste oog in oog stond met een wolf, werd hij uitgelachen. Trouwens, lang voor de wintersport skieden mijn vader en zijn voorvaderen al. Daarvoor gebruikten ze de latten van houten vaten. En als ze naar school gingen, sleeden ze op een houten plankje, dat maakte hun reistijd al gauw een half uur korter.'

Bergdorpen met een ziel

Als de laatste skiërs Les Portes du Mont Blanc hebben verlaten, klimmen wij terug omhoog. Het is te zeggen, we maken een ritje per Swincar. 'Een elektrisch wagentje dat op niets lijkt wat al bekend is', vertelt Thomas Gauffriau van Alpiness dat de vierwielige spinnen verhuurt. 'Het zijn geruisloze alleterreinvoertuigen van Franse makelij. Maar stap vooral in, zodat we een ritje kunnen maken. De bediening is bijzonder simpel: je geeft gas met een hendel aan het handvat rechts en remt met een hendel links.' Binnen de kortste keren verlaten we de openbare weg. Naargelang het terrein verandert de Swincar van vorm en in de bochten buigt hij mee, maar zelf blijf je comfortabel zitten.

Al gauw bereiken we de skipiste en voor een keer dalen we ze niet af. Pas dan merk je dat zelfs een blauwe piste vrij steil is. Helemaal plezant wordt het als we overschakelen op een rode piste die door het bos loopt. Tegelijk zakt de zon weg achter de bergen en sluimert een warme, rozige gloed door de bomen. De schemering is het signaal voor wilde dieren dat ze het rijk der vrijheid terugkrijgen. En warempel, ineens staan we oog in oog met een troep reeën. Terug in het dal draaien we nog wat rondjes en voelen ons FI-piloten in de sneeuw. Al zijn we behoorlijk verkleumd. Een glaasje

Wist je dat een sneeuwhaas ook raketten onder zijn poten heeft, zodat hij net als wij niet in de sneeuw wegzakt?

génépi, likeur van Alpenkruiden, heeft zelden zo'n hartverwarmend effect.

Naast La Giettaz-en-Aravis bestaat Val d'Arly uit Flumet, Notre-Dame-de-Bellecombe en Crest-Voland. Het zijn authentieke bergdorpen die hun ziel wisten te bewaren. Ze scoren alle vier hoge punten op sfeer en gezelligheid. 'De skipistes liggen tussen de 1.000 en 1.900 meter, en dat is laag', legt Pierre Brand uit, directeur van de toeristische dienst. 'Maar hierdoor bleven ze uit het vizier van bouwpromotoren. Bij ons vind je daarom geen betonnen mastodonten, maar traditionele gebouwen uit hout en natuursteen. En wees gerust, in de schaduw van de Mont Blanc zijn onze bergen erg sneeuwzeker.'

Terwijl Les Portes du Mont Blanc wat uitdagender skiërs kan bekoren, is Espace Diamant een op en top familiaal gebied, vertelt skimonitor Guillaume Chavanne. 'Het domein telt zeven toppen en je kan rustig van berg naar berg skiën.' Pannenkoeken- en laaghangende zetelliften wisselen we af met glooiende hellingen. Op de top van La Légette op 1.865 meter is het druk, maar blijft het gemoedelijk. 'Dit is een knooppunt voor skiërs, boarders, mountainbikers (jawel) en wandelaars. Ze komen allemaal voor één ding: het magnifieke uitzicht op de Mont Blanc.'

De zomerhut van grootmoeder

Val d'Arly heeft bijzonder veel te bieden als je geen hele week wil skiën. Als je graag elke dag kilometers en kilometers pistes wil verkennen, kijk je beter wat verder. Naar La Plagne, bijvoorbeeld. Het vormt samen met Les Arcs het megagebied Paradiski. 'Beginner, lichtgevoerd of freerider, je komt hier zeker aan je trekken', maakt Xavier Broner zich sterk, de directeur van ESF Champagnyen-Vanoise. Daar nemen we de kabelbaan en ruilen het ruige hooggebergte in voor wat 's zomers gezapige bergweides zijn. 'Misschien zien we onderweg wel reeën, gemzen of moeflons op de rotswanden.'

Helaas laat het wild ons die zonnige ochtend in de steek, maar dan hebben we meer tijd om te luisteren naar het verhaal van La Plagne. 'Dat begon met de dorpen Macot, Aime, Longefoye en Bellentre. Sinds de jaren 70 sloten ande-

re dorpen zich aan of werden ze nieuw gebouwd, hoog in de Alpen, zodat je meteen toegang krijgt tot de pistes.' De ligging is zalig, de uitstraling wat minder, tenzij je houdt van een architectuur vergelijkbaar met die van de Vlaamse kust. 'We verkopen hier 2,5 miljoen dagpassen per jaar, het meeste van de hele wereld, maar gelukkig beslaat het gebied een oppervlakte van 10.000 hectare', legt Xavier uit, terwijl we naar de gletsjer van Bellecôte reizen, de hoogste top van La Plagne op 3.417 meter.

Van daaruit kan je heerlijk naar beneden afdalen om met moderne liften weer omhoog te klimmen. Oké, het kan druk zijn in La Plagne, maar als je een beetje zoekt, stoot je ook op authentieke plekken, chez Laurette bijvoorbeeld. Al is het feitelijk chez Isabelle. 'Dit is de zomerhut van mijn grootmoeder Laurette. Mijn ouders vormden haar om tot herberg aan

5 X NATUURPARK

De Mont Blanc is het dak van de Alpen, een berglandschap met hoge toppen, diepe naaldbossen en mooie meren. Het gebergte sterkt zich uit van Zuid-Frankrijk tot Slovenië. In elk land kan je genieten van ongerepte natuur in nationale parken.

1. Vanoise National Park, Frankrijk

Het park bestaat sinds 1963, oorspronkelijk om de steenbok te beschermen.

2. Berchtesgaden National Park, Duitsland

Het park gaat van de Königssee tot de top van de Watzmann, 2.300 meter hoger.

3. Hohe Tauern National Park, Oostenrijk

Hier vind je gletsjers, rotsen en uitgestrekte alpenweides. Het park is een van de grootste nationale parken in Centraal-Europa.

4. Triglav National Park, Slovenië

Het park is vernoemd naar de hoogste berg van Slovenië op 2.864 meter. Het is een van de oudste parken van Europa.

5. Schweizerischen National Park, Zwitserland

Waar vroeger bruine beren leefden, geniet je nu van unieke flora en fauna.

de rand van de piste. Twee jaar geleden gooide ik het roer helemaal om: geen massa, maar ontspannen in familiaal gezelschap. Trek je skilarzen maar uit, alle gasten krijgen hier een paar pantoffels! De Chalet du Plan Bois is een vernieuwend concept. Elke kamer van de hut is thematisch ingericht met respect voor de omliggende bergen. Wij installeren ons in de zon op het terras, met zicht op ... de Mont Blanc.

Met Canadese flair

Champagny-en-Vanoise ligt wat in een uithoek van La Plagne. 'Daardoor moet je geregeld dezelfde pistes nemen om je tochten te beginnen. Maar je krijgt er wel een traditioneel dorp voor in de plaats. Hier ben je ver weg van de ski-industrie hogerop. Zeker voor families is dit een prima bestemming, fuifbeesten zullen hun gading hier niet vinden. En je hebt hier een uitstekende uitvalsbasis om te wandelen, te toerskiën of te langlaufen, bovendien hebben we hier ook een ijs-toren waar spectaculaire ijsklimwedstrijden worden georganiseerd.'

We zijn ondertussen in Champagny-le-Haut. 'In de wintermaanden schijnt de zon niet tot in de vallei waardoor we een kunstmatige waterval kunnen laten bevriezen. Ook amateurs kunnen een initiatie ijsklimmen volgen, uiteraard onder strikte veiligheidsmaatregelen', legt Damien Souvy uit terwijl hij een helm op ons hoofd zet, ons insnoert en crampons onder onze voeten bindt. Tot slot steekt hij nog een pickel, een ijs-houweel, in onze handen en mogen we naar boven klauteren. 'Zoek de juiste plek om je voeten te plaatsen en trek je niet te veel op aan je pickel.' De ene is er meteen mee vertrokken en klimt in geen tijd tot de top, de andere doet er wat langer om zijn evenwicht te vinden – letterlijk en figuurlijk.

De zon zakt weg achter de bergen. De schemering is het signaal voor wilde dieren dat ze het rijk der vrijheid terugkrijgen.

Ook als je minder avontuurlijk bent aangelegd, is Champagny-le-Haut een heerlijke plek. 'Je waant je hier in Canada', vertelt Xavier als hij ons meeneemt op een sneeuwschoenwandeling. Doel: moeflons spotten. 'Moeflons zijn een soort oerschape, zoals steenbokken oergeiten zijn. Tegenwoordig komen ze steeds dichterbij het dal toe, vermoedelijk omdat ze minder schrik hebben van mensen dan van wolven.' Ondertussen hebben we weer raketten onder onze voeten en als we behendig de perfect geprepareerde langlaufpistes hebben overgestoken, trekken we richting het nationaal park La Vanoise.

Onze moeflonjacht loopt langs een onstuimig riviertje. De eerste etappe is vrij vlak en brengt ons naar Friburge, een pittoresk gehucht van een dertigtal natuurstenen huizen die tegen de helling plakken, goed beschermd tegen lawines. Daarna trekken we wat hoger de bergen in, maar de moeflons laten zich niet zien.

Foto links:

In Champagny-le-Haut waan je je in Canada.

1 Een waterval beklimmen doe je onder strikte veiligheidsvoorschriften.

We zien wel een stel koningsarenden. Ze vliegen hemels door de lucht. Tegelijk voelen wij ons koningen van de vallei, met de bergen rondom die ons als lakeien bedienen van een immense schoonheid.

En dan staan we ineens oog in oog met een ... steenbok. 'Van zo dichtbij heb ik er nog nooit een gezien', zegt Xavier, terwijl hij zijn verrekijker opstelt. Het lijkt alsof het imposante mannetjesdier maar een paar meter van ons vandaan staat. Hij moet ons heel zeker zien of ruiken, maar is er gerust in en draait zijn kloeke kont naar ons toe. Jammer, het uitzicht op zijn indrukwekkende hoorns is fantastisch. En dan spot Xavier ineens een hele kudde steenbokken. Hij verplaatst de verrekijker waardoor we de troep kunnen aanschouwen. Met een beetje verbeelding zie je er wel geiten in, maar dan een veel potiger variant. ::

Staren naar indrukwekkende steenbokken.

Plan je een trip naar Val d'Arly? De praktische info over vervoer, eten, slapen en toffe activiteiten uit je Pasar reisreportages vind je voortaan **online als handige reiswijzer terug op www.pasar.be**.

visitczechrepublic.com

#VisitCzechRepublic

Geniet van een wintervakantie in Tsjechië

Beleef winterse avonturen in de Tsjechische bergen, warm jezelf op in knusse restaurants en ontspan in de spa's.

Samen onder de sterren

‘Overdag maken wij het nacht’, vat educatief medewerker Gert Smet laconiek de werking van het Planetarium in Brussel samen. Die ‘nacht’ is dan wel meteen een totaalervaring, waarbij je een reis maakt door de ruimte in één van Europa’s grootste projectiehallen. En zeggen dat het begon met de Wereldtentoonstelling van 1935.

TEKST **Marijn Follebout**
FOTO'S **Planetarium Brussels,**
Shutterstock

De 23e Wereldtentoonstelling vond plaats op de Heizel in Brussel. Hier stelde Philips onder meer zijn eerste televisie voor. In het Paleis gewijd aan de Wetenschappen, kortweg het Alberteum genoemd naar koning Albert, bevond zich ook een Planetarium. De state-of-the-art projector van Zeiss die toen werd gebruikt, doet nog steeds af en toe dienst bij de zaterdagavondvoorstellingen ‘Rendez-vous met de sterren’.

Na de Wereldtentoonstelling raakte het Alberteum in onbruik om in 1968 plaats te maken voor het huidige Planetarium. ‘De originele Zeiss-projector werd pas in 2009 vervangen door digitale projectoren’, weet Gert Smet. ‘Ondertussen zijn we toe aan de tweede generatie waarbij we met haarfijne laserprojectoren de sterrenhemel weergeven.’

Jongens en wetenschap

‘Ik heb nog elke werkdag het *Jongens en Wetenschap* – gevoel als ik de grote ontvangsthal van het Planetarium binnestap’, vertelt Gert. ‘Sterrenkunde en ruimtevaart zijn ontzettend boeiende onderwerpen om je in te verdiepen.’ Twintig jaar geleden maakte Gert een jongensdroom waar. Afgestudeerd als archeoloog kreeg hij plots een telefoontje van zijn vroegere leraar aardrijkskunde, die toen gedetacheerd was in het Planetarium. Of hij geen zin had om van zijn passie voor de sterren zijn beroep te maken?

Ook zijn ondertussen 11-jarige zoon Ares (*Ja, dat is het Griekse woord voor Mars*) is gebeten door wetenschap en komt wat graag mee naar zijn vaders

werkplek, waar astronauten als Frank De Winne en Dirk Frimout met de voornaam worden aangesproken en waar de 360°-films je meevoeren naar werelden buiten ons zonnestelsel.

Klimaatverandering

‘Als educatief medewerker stellen we lessen samen voor verschillende doelgroepen, van kleuters tot universitair. Tijdens die lessen wordt behoorlijk wat wetenschappelijke kennis doorgegeven.’ Geen twee werkdagen zijn dezelfde volgens Gert. ‘We moeten de vinger aan de pols houden en de actualiteit goed opvolgen. De eerste keer dat de Event Horizon-telescoop een zwart gat fotografeerde was een persoonlijke hoogdag. Nu kijk ik reikhalzend uit naar de nieuwe maanmissies. Grootse astronomische evenementen, zoals recent nog de zonsverduistering eind oktober, zijn voor het Planetarium echte feestdagen.’

Het Planetarium is onderdeel van de Koninklijke Sterrenwacht van België. Naast sterrenkunde en ruimtevaart is sinds kort de klimaatverandering als

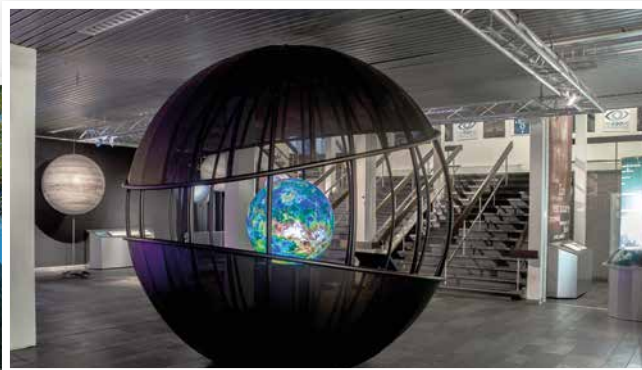
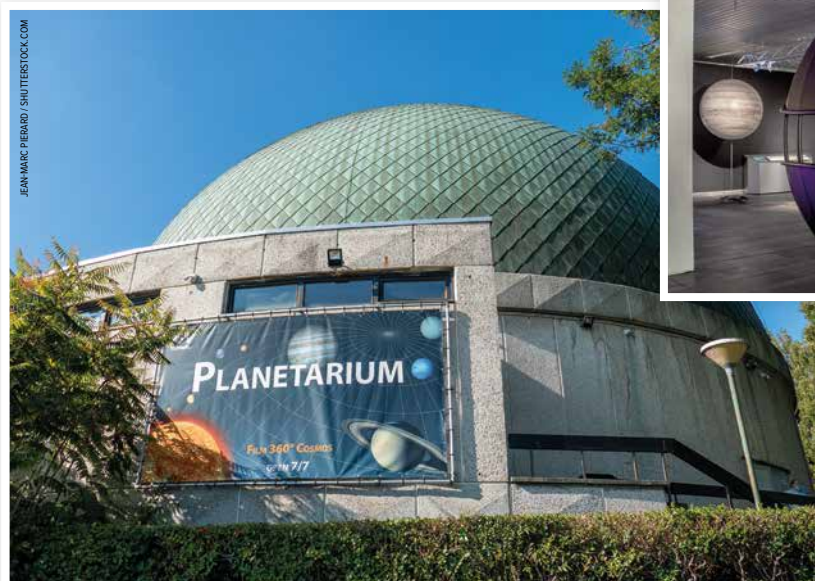
OP STAP IN BRUSSEL

Vlakbij het Planetarium passeert de Groene Wandeling (65 km) door de Heizel. Deze perfect bewegwijzerde wandeling doet de buitenrand van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aan. De wandeling maakt zijn naam helemaal waar: je stapt door parken, natuurgebieden en het Zoniënwoud.

→ www.leefmilieu.brussels

Met de museumpas krijg je voor € 59 een jaar lang toegang tot meer dan 210 Belgische musea; als lid van Pasaar krijg je 10% extra korting en betaal je maar € 53,10. Meer informatie op www.pasaar.be/museumpas.

**MUSEUM
PASS
MUSÉES**

derde thema op het voorplan gekomen. Een goede stap, vindt Gert. 'Het is ook logisch. Klimaatverandering wordt vanuit de ruimte nauwgezet gemonitord. Kijk bijvoorbeeld naar de Europese Sentinel-satellieten die onder andere de staat van de bodem en de vegetatie bijhouden, zoals het smelten van de gletsjers. Die datasets zijn publiek beschikbaar. Er werkten trouwens verschillende Belgische bedrijven mee aan de Sentinel-satellieten.'

Elke dag om 16 uur speelt een film over klimaatverandering.

Hologram van Kepler

In de centrale wachtruimte kom je ogen tekort. Binnenkort komt er een hologram van de Duitse astronoom Johannes Kepler die er zijn wetten over de planeetbewegingen uit de doeken doet. Aan de balie kan je gratis een headset krijgen om VR-gewijs door de werking van de Koninklijke Sterrenwacht te wandelen. 'Regelmatig brengen we vernieuwing aan in de wachtruimte om onze bezoekers te blijven verrassen. Hier vinden ook onze evenementen plaats', zegt Gert die zelf de bezieler is van het Brussels

Planetarium Poetry Festival in september. De hoofdattractie blijft de projectiezaal. 'Het is een immersieve ervaring. Je wordt er via een 360°-projectie letterlijk ondergedompeld in de ruimte. Soms worden mensen er duizelig van, zeker als we tussen de sterren beginnen reizen.' Om de impact van de filmzaal met zijn 23 meter diameter en projectieoppervlakte van 840 meter aan te tonen, start Gert één van de films op. We gaan zitten in één van de zachte zetels en laten ons betoveren door wat zich boven ons afspeelt. Werkelijk indrukwekkend! ❖

FILMS MET DRIE STERREN

Het Planetarium beschikt over verschillende films, al naargelang de leeftijd. Gert geeft graag zijn top 3 mee.

1. We are Stars

'In deze film wordt op een heel aantrekkelijke manier getoond hoe kernfusie werkt en hoe sterren functioneren.'

2. Explore

'De prachtige beelden van de ruimte doen het hem voor mij. *Explore* gaat dieper in op de Wetten van Kepler. Je leert hoe ruimtereizen gepland worden en met welke factoren de ruimtevaart moet rekening houden bij een reis naar het Internationaal Ruimtestation of naar Mars.'

3. Earth's Climate

'Op een wetenschappelijke manier wordt hier de vinger op de zere wonde gelegd. Absoluut een aanrader voor wie nog niet helemaal mee is wat klimaatverandering betekent.'

PRAKTISCH

- ◉ Boechoutlaan 10, Brussel
 - ◉ Gratis parking naast het Planetarium
 - ◉ Openbaar vervoer: Station Brussel-Zuid en dan met metro 6 richting Koning Boudewijnstadion (Halte Houba-Brugmann)
 - ◉ Voorstellingen: Elke werkdag om 16 uur. Op woensdagnamiddag, in het weekend en tijdens schoolvakanties om het uur. Volwassenen betalen 8 euro, kinderen 6 euro. Gratis met de museumpas (1 voorstelling/dag).
- www.planetarium.be

HET HELE JAAR GEOPEND

VROEGBOEK

Onze vroegboekacties voor 2023 lopen tot 15 februari 2023, voor huren en kamperen.

EINDEJAAR AAN DE KUST

Onze **Comfort & Premium Lodges, kampeer- en camperplaatsen** zijn boekbaar voor de volledige **herfst- en winterperiode**. Rond het jaar in schoonheid af en vier kerst en/of oudjaar op Kompas Camping. Kasper en het animatieteam staan paraat tijdens de kerstvakantie. De feestmenu's kan je ook aan ons overlaten (het menu voor oudejaarsavond dien je wel op voorhand te boeken). Of zet 2023 goed in en boek het shoppingweekend.

9-11 DEC KOMPAS WINTERLICHT

Veel lichtjes, lekkers en massa's gezelligheid op onze campings.

25-26 DEC ZALIG KERSTFEEST

Laat het feestmenu aan onze chefkok over en geniet!

31 DEC OUDEJAAR HALLO 2023!

Vier bij ons en reserveer het oudejaarsmenu met dansavond!

6-8 JAN SHOPPING WEEKEND

Kom shoppen tijdens het 1^e weekend van de solden.

CADEAUBON

Verras iemand met een Kompas Camping-cadeaubon. Het bedrag bepaal je zelf en de bon kan gebruikt op een verblijf, in onze brasserie en taverne. Info bij het onthaal.

WWW.KOMPASCAMPING.BE/NAJAAR

Kompas Camping Nieuwpoort – Westende @KompasCamping

Rudy Cnaeps is al meer dan 30 jaar bestuurslid van Pazar Turnhout. Sinds 15 jaar is hij er voorzitter. Zowel op de fiets als te voet speurt hij naar de meest bijzondere natuurplekjes.

SAMEN MET PASAR

Volg de lampionnetjes...

Met kleurrijke lampionnen in de hand staat Rudy Cnaeps ons in de avondschemering op te wachten. Klaar voor een wandeling doorheen de Turnhoutse natuur met vennen, heide, weides en bossen. Deze man heeft een neus voor unieke plekjes.

TEKST **Mieke Vercrujssse**
FOTO'S **Siska Vandecasteele**

Onze plaats van afspraak: de parking tegenover Veldekenshof. 'Dit is het vertrekpunt van veel van onze Pasarwandelingen: dichtbij het centrum en met een parking voor wie van verder komt. In enkele stappen duiken we hier de natuur in', vangt Rudy aan. De brasserie, in park Heizijdse Velden en aan de rand van het vennengebied, biedt opleidingskansen aan mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. 'Met onze Pasar-afdeling willen we - naast mensen een leuke vrijetijdsbeleving aanbieden - ons steentje bijdragen aan sociale doelen. Een drankje in Veldekenshof hoort erbij. Net zoals onze winterwandeling, waarvan we de opbrengst aan 'Move for Parkinson' schenken. Deze vzw kwam in ons vizier toen een bestuurslid door Parkinson getroffen werd. Sociaal geëngageerd ben ik altijd al geweest. Dit combineer ik graag met mijn passie voor organiseren. Mijn Chiroverleden zal hier ongetwijfeld meespelen. Bij Pasar zit ik als voorzitter dan ook op mijn plaats', lacht hij. Rudy kan rekenen op een sterk en dynamisch Pasar-team. 'Maar wat verjonging zou niet slecht zijn. Misschien ontmoeten we tijdens onze lampionnenwandeling, speciaal uitgewerkt voor ouders met kinderen, wel enkele witte raven', knipoogt hij.

→ **Veldekenshof, Veldekensweg 1b.**
www.veldekenshof.be

Een portie grandeur

Al snel stappen we door statige, brede laan en voel ik de rust over me neerdalen. Het schemert en de weides worden stilaan gehuld in mist. Het heeft iets magisch en ik ben benieuwd naar wat nog komen zal. We stappen langs een prachtig domein, waar water een prominente rol speelt. 'Dit is het landgoed Boones Blijk', vertelt onze gids. 'In 1654 werd op dit domein een gareblekerij opgericht. Midden 18de eeuw werd het nijverheidsgebouw uitgebreid, heiden ontgonnen en waterlopen gegraven. Die werden gebruikt om vanuit de omliggende vennen het spoelwater naar de bleekvelden en het spoelreservoir te leiden. Begin 19e eeuw kwam hier een einde aan de nijverheid en werden de bleekvelden omgevormd tot een park. Het is nog steeds in privéhanden', legt Rudy uit. 'Vooral dat gerestaureerde rode huisje vind ik aantrekkelijk. Ik liet me vertellen dat dit het voormalige bakkershuisje is', voegt hij eraan toe. Picknickbanken staan er ook in de laan. 'Verspreid over de stad werden er een 300-tal neergepoot. Dit nieuw initiatief van de stad is een leuk extraatje voor wandelaars en fietsers. In de winter verdwijnen ze wel even uit het straatbeeld', aldus Rudy.

→ **Boones Blijk, Elzenstraat 2.**

Charmant boswachtershuisje

We verlaten de grote laan en nemen een stukje private weg. 'Altijd leuk om even af te wijken van de brede lanen. Hier hebben we de toestemming voor. Ergens vind ik het wel spijtig dat kleine wegen niet altijd toegankelijk zijn, want de natuur is er voor iedereen. Maar ik begrijp wel dat het niet altijd kan, omdat helaas niet iedereen er verantwoord gebruik van maakt. Dat we voor onze lampionnenwandeling toch wat extra, unieke stukjes kunnen tonen, maakt me blij.' Het is best wel spannend om in het halfdonker de kleine paadjes te betreden. We nemen de natuurgeluiden ook volop in ons op. 'Hier zitten bijvoorbeeld ook reetjes', verklapt Rudy. Naast ons ligt een gebied waar heide hersteld wordt. Nog zo'n uniek, verborgen pareltje. Of er voor Rudy nog verborgen plaatsjes zijn in Turnhout? 'De meeste plekjes ken ik intussen wel. De uitdaging is natuurlijk om nieuwe verbindingen te zoeken. Zo blijf ik vernieuwen. Het uitstippelen van routes vind ik enorm fijn. Dan ben ik waar ik het liefste ben: in de buitenlucht', lacht hij. Intussen zijn we aangekomen bij het boswachtershuisje. De charmante rood-groene luikjes geven het geheel iets sprookjesachtig. 'Een voormalige boswachterswoning bij Boones Blijk', duidt Rudy. Hij troont ons mee naar een klein

gedenkteken naast de woning. 'Een *in memoriam* voor Jef Janssen en Louis Verstraelen, die hier als boswachters gewoond hebben.'

→ **Boswachtershuisje, Elzenstraat 21-23.**

Paarden en bloedzuigers

We wandelen verder het bos in. Eén van de eerste bossen die in de 19de eeuw aangeplant werden op de heidegronden ten noorden van Turnhout, zijn de Nieuwe Bossen. Ook het Peerdsven maakt hier deel van uit. 'Dit is een ven waar vroeger paarden doorheen geleid werden om zo bloedzuigers te verzamelen voor geneeskundig gebruik', verklaart Rudy de naam. Het is een natuurreservaat binnen het vennengebied. Even stoppen we voor een streepje poëzie. Op een houten bord prijkt een gedicht. Tijd om even stil te blijven staan. 'Het vennengebied is zeer typerend voor dit deel van Turnhout. Er zijn ook al een aantal projecten van vennenherstel uitgevoerd. Bomen worden weggehaald en grond geplagd. De bewerkte grond kan dan een trechter vormen, regenwater opvangen en zo zorgen dat het grondwaterpeil hoger blijft. Dat zal de komende jaren steeds belangrijker worden.'

→ **Peerdsven, Langvenstraat.**

De drie zusters

Langs smalle padjes stappen we verder in het donker. Rudy wijst me op een gebouw wat verder. 'Het Clarissenklooster. Vroeger kwamen we hier met de Chiro de overschot aan hosties - door de zusters Clarissen gebakken- ophalen. Eén keer ben ik er serieus ziek van geworden ...' De zusters waren niet enkel gekend om hun hosties. Ze maakten ook beeldjes van was, die ze onder een stolp plaatsten. 'Zelf heb ik er nooit eentje gehad, maar mijn vrouw wel. Een geschenk voor haar eerste communie', geeft hij nog mee. Momenteel wordt het gebouw nog bewoond door drie zusters. ::

→ **Clarissenklooster, Heizijde 29.**

Kerstwandelen met lichtjes

Tijdens de eindejaarperiode staan licht en warmte centraal. Deze lampionnentocht voor jong en oud verkent de mooie natuur van het Turnhoutse Vennengebied. De tocht wordt gewandeld t.v.v. 'Move for Parkinson'.

Lengte: ±4 km.

Wanneer: Zaterdag 17 december om 18 uur.

Vertrek en aankomst: Veldekenshof (Veldekensweg 1B, Turnhout).

Deelname: 5 euro (lampion inbegrepen).

Contact: Rudy Cnaeps -rudy.cnaeps@scarlet.be - 0494 57 08 90.

Inschrijven: ter plekke of via www.pasar.be/turnhout

Veilig héén en terug met je motorhome!

De **NIEUWE** Pasar Camperverzekering met **GRATIS** Pasar-lidmaatschap!

De moeite om te vergelijken !

Check je opzegtermijn en doe je simulatie op www.pasarcamperverzekering.be

Hoe werkt het? Heel simpel!

Scan de QR-code ➔ Bereken je premie online ➔ Bevestig en betaal ➔ Verzekerd !

Winterwandelen met je hond

Het vriest stevig en de zon schijnt tegen een strak blauwe hemel: dat vraagt om een lange wandeling. Met je hond. Op deze winterwandeling in het Meetjesland zijn baasje én hond van harte welkom. Blijft de vraag: is je harige vriend wel bestand tegen de bevroren ondergrond en die winterkou? Hondvriendelijk winterhiken: zo doe je dat.

TEKST EN SAMENSTELLING
Evelien Heeren

Samen op wandel in het Meetjesland

Hondenbaasjes weten het: het is niet altijd evident om je hond overal mee naartoe te nemen. Je hond moet meestal aan de leiband en horecazaken zijn niet altijd happig op viervoeters. Wat dacht je van deze hondvriendelijke wandeling mét stops en logies waar jullie samen welkom zijn?

Krakende sneeuw, de stilte van een bos, een hert in de verte: trek voor een winterhike eens naar het Drongengoedbos, in het Meetjesland. Het bos ligt voornamelijk op het grondgebied van Ursel, een dorp in Aalter, en is met 750 hectare het grootste bosgebied van de provincie Oost-Vlaanderen.

Kies voor de Drongengoedwandelroute, een lus van ruim 13 kilometer. Verwacht je aan grazende runderen en schapen en kijk uit naar reeën, herten, konijnen en allerlei vogels zoals de specht, buizerd, torenvalk en bosuil. Stap over vlonderpaadjes, door heide en bos. Je hond moet aan de leiband, maar kan wel heerlijk rennen in de losloopweide van de historische Drongengoedhoeve.

→ meetjesland.be/landschapspark-drongengoed

OP STAP MET DE HOND? HIER BEN JE WELKOM!

ETEN EN DRINKEN

Drongengoedhoeve

Abdijhoeve uit 1746, in het midden van het bos. De hoeve is nu een bezoekerscentrum, heeft een aanpalende hondenlosloopweide en je kan er ook iets drinken.

→ Drongengoedweg 9, Ursel

drongengoedhoeve.be

Grillrestaurant Elckerlijc

Honger gekregen na een fikse staptocht? Dit restaurant in Maldegem serveert al meer dan 30 jaar streek- en seizoensgebonden vis- en vleesgerechten. Grillen staat hier centraal. Je hond is zeker welkom, vermeld het gewoon even bij je reservering.

→ Kraailokerkweg 17, Maldegem

elckerlijc.be

LOGEREN

Hotel Ten Lande

Op 14 kilometer van het Drongengoedbos vind je dit kleinschalige, charmante hotel. Met slechts 8 kamers, eveneens in een bosrijke omgeving. Er is ook een bar en lounge. Je hond is welkom op verzoek en vanaf 15 euro per nacht.

→ Reigerlostraat 25, Beernem

tenlande.be

Bivakzone Kleit-Maldegem

Waarom niet eens winterkamperen? Vlakbij het Drongengoedbos vind je deze bivakzone, waar je voor maximaal twee dagen gratis, het hele jaar door én met je hond mag kamperen.

bivakzone.be/meetjesland

6x

WINTERPROOF

1—Jas aan

Een hondenjas van stevig katoen met een gewatteerde voering, die je hond extra warmte geeft. Hij beschermt meteen ook tegen regen en wind.
→ Dog Chore Coat – € 49.50 – Carhartt

2—Schoenen aan

Schattige kleine schoentjes die je hond zowel binnens- als buitenshuis beschermen. Makkelijk aan te doen dankzij de kleefband.
→ Schoentje Walker Active – € 19.99 – Trixie

3—Extra laagje bescherming

Deze spray beschermt de tere voet-zolen van je hond tegen sneeuw, strooizout, ijs, grind...
→ Voetzoolspray 150 ml – € 9.95 – Beaphar

4—Extra trui

Een warme, zachte fleecе hondenjas met aan de onderkant een waterafstotende stof. Met reflectoren voor zichtbaarheid in het donker.
→ Jumpa – € 44.90 – Pomppa

5—Handenvrij wandelen

Een in lengte verstelbare riem om handenvrij op pad te gaan met je hond. Schakel vlot over van een lange naar een korte lijn. Op z'n langst is het touw 3.65 meter.
→ Hitch Hiker Leash – € 86.95 – Ruffwear

6—Veilig in het donker

Dit LED-lampje maakt je zichtbaar tot 5 kilometer ver. Het is waterdicht, weegt slechts 19 gram en brandt 250 uur lang. Laat het knipperen of continu branden.
→ Dog Dual Light – € 26.50 – Orbiloc

Wat zegt de dierenarts?

Het is belangrijk dat je je hond warm houdt tijdens een winterwandeling. Vaak denken we dat het dier door zijn vacht sowieso niet koud heeft, maar dat is niet zo.

Dierenarts Inès Van Crombruggen legt uit hoe de vork in de steel zit: 'Elke hond gaat anders om met koud weer. Kleine honden kunnen er over het algemeen minder goed tegen: ze staan dicht bij de grond en hebben meestal een dunne vetlaag. Ook de vacht speelt een rol. Honden met een ondervacht zijn beter bestand tegen koud weer. Honden met een dunne vacht, een kale buik, puppy's en zieke dieren hebben meer risico op onderkoeling. Hoewel middelgrote en grote honden dus beter tegen een graadje minder kunnen, wees je maar beter bij elke hond alert bij een temperatuur van minder dan 8 graden. Als je viervoeter het koud heeft, zal hij gaan rillen, wordt hij apatischer, vertraagt zijn hartslag en ademt hij moeizamer. Als je hond onderkoeld is geraakt, zorg dan dat hij snel weer opwarmt. Gebruik warme dekens of warmwaterkruiken.'

PRAKTISCHE TIPS VAN INÈS

- Zorg eventueel voor een hondenjasje of hondentruï, als je hond gauw kou heeft.
- Hou het tempo tijdens je wandeling wat hoger. Zolang je hond goed doorloopt, koelt hij niet zo gauw af. Net zoals jij trouwens!
- Houdt je hond van water? Laat hem beter niet zwemmen in de koudste periode van het jaar.
- Wrijf de zooltjes van je hond voor je wandeling in met balsem of laat hem schoentjes dragen, zeker bij sneeuw of ijs. Spoel de zooltjes na je wandeling af.

Maasmechelen: helemaal onze natuur

Renco Van Gestel

In MaasMechelen beleef je de natuur pas écht. En dat kan je doen op een inspannende of ontspannende manier. Of een combinatie van de twee. Hieronder ontdek je één van onze winterse dagprogramma's. Je batterijen zullen helemaal opgeladen zijn aan het einde van je bezoek.

10u00 MaasMagisch wandelen

MaasMechelen is dé bestemming voor natuurbeleving in de Euregio. Wie naar hier komt, laat zich dus onderdompelen in natuur. En waar doe je dat beter dan in het enige Nationaal Park van België? Of je nu kort of langer wil wandelen, de goed bewegwijzerde paden leiden je naar de mooiste landschappen. Check op voorhand welke route je wil bewandelen en welke punten je wil passeren. Neem een picknick mee voor onderweg, want op je route liggen enkele MaasMagische picknickplekjes waar je even kan uitrusten.

14u00 MaasMindfull

Na zo'n verkwikkende wandeling heb je wel wat ontspanning verdiend. Daarvoor ben je bij Elaisa Energetic Wellness aan het juiste adres. In deze bijzondere spa vind je alle faciliteiten om te genieten tot in het diepst van je wezen. Speciale sauna's, een panoramische jacuzzi, heerlijk verwarmde zwembaden en een Mexicaanse Temazcal zorgen voor een complete zen-beleving. Je vindt hier een nieuwe balans terwijl je voortdurend omringd bent door de prachtige natuur van het Nationaal Park. Een absolute aanrader.

19u00 MaasMachtig lekker

Je reist niet naar MaasMechelen zonder te proeven van de rijke keukens. Vele brasseries restaurantjes bieden een vers najaar op je bord. De geuren en kleuren van de lokale producten en een gezellige winterse sfeer zullen niet ontbreken.

In MaasMechelen mag je je verwachten aan een culinaire ervaring. Zo ook bij Marco Cellini van Osteria Cellini. Zijn liefde voor koken en de natuur kreeg hij mee van zijn moeder Lidia. Lees zijn volledig verhaal en dat van onze andere ambassadeurs op www.visitmaasmechelen.com/inspiratie

Je eigen dagprogramma maken? Op www.visitmaasmechelen.com kan je al jouw favoriete activiteiten aanvin- ken en bewaren in de planner 'Mijn MaasMomenten'. Nu enkel nog een (digitale) print maken en je bent klaar om vlot op weg te gaan in MaasMechelen.

Ellen Jacobs

“Zonder geur is natuur slechts een prentje”

Peter de Cupere,
geurcomponist

MAASMECHELEN

Meer informatie via
Visit Maasmechelen, zetellaan 35,
3630 Maasmechelen
T +32 (0)89 769 888,
visit@maasmechelen.be,
www.visitmaasmechelen.com

MET EEN GOEDE GPS

Altijd op het juiste pad

Wim Blomme is nooit de weg kwijt. Als bezieler van de Gps Club West-Vlaanderen heeft hij altijd een betrouwbare wandelpartner op zak. Hoe kies je het juiste navigatietoestel?

TEKST **Bart Claes**

Ja, we hebben allemaal Google Maps op onze smartphone. Dus waarom heb je dan een wandelnavigatiesysteem of 'wandel-gps' nodig? 'Omdat het veel betrouwbaarder is', zegt Wim Blomme. Als teamlid van de gps-club Pasar Westhoek geeft hij workshops en advies. 'Een wandel-gps is schokbestendig, waterdicht, de batterij gaat uren mee en je hebt meer mogelijkheden dan met Google Maps. Je kan een spoor als gps-bestand uploaden via RouteYou en dat volgen, of je kan je toestel zelf een route laten uitstippelen. De kaarten zijn vaak gedetailleerd en soms kan je zelfs zeekaarten of binnenvaartkaarten

uploaden. Hoogtemeters, het weerbericht, een hartslagmeter, een kadansmeter, je kan er zo ver in gaan als je wil.

Satellietverbinding

'Het grootste voordeel is dat je navigatietoestel rechtstreeks verbonden is met satellieten. Hoe meer satellieten bereikbaar zijn, hoe nauwkeuriger je locatiebepaling. Een smartphone moet eerst verbinding maken met het internet om te weten waar de satellieten zich bevinden. Als je de Pacific Trail volgt en je hebt een week geen internetverbinding, verdwijnt de satellietontvangst op je smartphone en heb je dus een probleem.'

De hele wereld in je hand

Wie wandelnavigatie zegt, zegt Garmin. De fabrikant is de marktleider met het ruimste aanbod. Wim koos twee heel verschillende toestellen uit. De Garmin Montana 700 is de meest volledige op de markt. Met een groot touchscreen en gratis kaarten van heel de wereld. Via de bluetoothverbinding en de Garmin Explore app is je toestel altijd up-to-date. Je maakt gemakkelijk een profiel aan, zodat het toestel weet of je met de mountainbike, de racefiets of de wandelstok op stap bent en de juiste route zoekt.

Garmin InReach Explorer+ is een toestel voor de échte outdoorfanaat. Het

1 MONTANA 700

Compleet

Gewicht 397 g

Gebruiksduur 18 u

Richtprijs 649,99 euro

→ www.garmin.com

- + Groot touchscreen
- Prijzig

2 INREACH EXPLORER+

Outdoor

213 g

100 u*

499,99 euro

→ www.garmin.com

- + Lange batterijduur
- Klein scherm

3 DISCOVER PLUS

Gemakkelijk

Gewicht 177 g

Gebruiksduur 15 u

Richtprijs 249,99 euro

→ www.mio.com

- + Ideaal voor beginner
- Niet uitbreidbaar met kaarten

4 ACTIVE 12

Robuust

175 g

Niet gekend

450 euro

→ www.satmap.com

- + Duidelijke bedieningsknoppen
- Vrij stevige prijs

scherm is kleiner, de bediening met knopjes, en kaarten van buiten Europa moet je extra aankopen. De verpakking kan tegen een stootje. Met de SOS-knop is er altijd hulp op komst: via een satellietverbinding krijgt de dichtstbijzijnde hulp post je coördinaten.

Surprise Me

De Mio Discover Plus is het eenvoudigst in gebruik, een instapmodel met touchscreen. Het toestel bevat alleen kaarten van Europa of zelfs West-Europa, naargelang de versie die je koopt. Je kan geen extra kaarten aankopen. 'Maar de bediening wijst zichzelf uit zodat elke begin-

ner snel op pad kan. Met de 'Surprise Me'-knop stippelt het toestel een wandeling uit van een afstand naar keuze.'

De SatMap Active 12, ten slotte, is niet het favoriete toestel van Wim. 'Vooral omdat het kaartmateriaal ruw is. Je kan wel in- en uitzoomen, maar de kaart geeft geen extra details zoals straatnamen.' Een voordeel is dat je naast de oplaadbare batterij ook AA-batterijen kan gebruiken. Handig als je geen oplaadpunt in de buurt hebt.' ::

→ www.gps4all.be

* bij standaard verzendinterval van 10'

3 TESTVRAGEN VAN WIM

Wat voor een wandelaar ben jij?

Ben je soms dagen onderweg? Kies dan een toestel met een lange batterijduur. Vaak is dat zonder energievretend touchscreen. Check de kwaliteit van de bijgeleverde kaarten en/of de kaarten van jouw favoriete wandelbestemmingen bijgeleverd worden. Is het beeldscherm groot genoeg? Geraak je wijs uit de bediening? Probeer het toestel een dagje uit als dat kan. Nog een tip van Wim: Het Duitse FreiZeit stelt goed en gratis kaartmateriaal voor Garmin ter beschikking. → www.freizeitkarte-osm.de

Touchscreen of knopjes?

Een touchscreen is misschien gemakkelijker te bedienen en te lezen, maar niet altijd handig. 'Als je gps bij het wandelen of klimmen schokt, kan het beeld verspringen. En wat doe je in de winter, als je handschoenen draagt? Dan zijn knopjes gemakkelijker. Een touchscreen verbruikt ook relatief veel energie, dus je batterij zal het minder lang volhouden.'

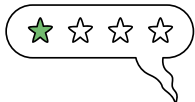
Gps op je smartphone?

Je hebt een powerbank nodig, want je verbruikt veel batterij. De meest populaire navigatieapps? Komoot lijkt de meest complete te zijn. Met Wandelknooppunt stippel je heel snel een route uit langs alle wandelknooppunten in Vlaanderen. Maps.me stelt alle kaarten van de wereld offline ter beschikking. Andere prima en gratis apps zijn onder meer zijn Outdooractive, Alltrails, WikiLoc en GPX Viewer.

Van wasmand tot slee

Sneeuw op straat, maar geen slee in huis? Evelyne Mertens (36) mama van Charlotte (5) en Leo (3) vond de oplossing: met twee simpele wasmanden maak je op vijf minuten tijd een originele slee. Op haar blog www.evelynemertens.be deelt ze nog meer toffe tips..

MOEILIKHEIDSGRAAD

TEKST **Lien Lammar**

Evelyne: 'Het had gesneeuwd, en onze oudste dochter Charlotte wilde gaan sleeën. Klein probleempje: we hadden helemaal geen slee. Dus lieten we onze creativiteit de vrije loop en gingen we op zoek naar een alternatief. Een curverbox of een kussen met een plastic zak eromheen waren onze eerste ideeën, maar die vielen al gauw af wegens onveilig of onhandig. Tijdens het opplooiën van de was viel mijn oog op de wasmand. Mijn man begon te knutselen en in een mum van tijd hadden we een ideaal alternatief voor de klassieke slee. De beste Ikea-hack ooit!

Stap 1

Haal de wasmand leeg. De Blaska strijkmand van Ikea is een perfecte 'sleemand', maar het kan uiteraard ook met andere types. Zorg wel voor een wasmand met gaten. Je steekt best twee wasmanden in elkaar voor extra stevigheid.

Stap 2

Neem een stevig koord en wikkel het door minstens twee verschillende gaten aan één van de smalste zijden van de wasmand. Door het touw door meerdere gaten te rijgen, is de slee beter bestuurbaar en kantelt ze minder snel om.

Stap 3

Zorg dat het touw aan beide kanten even lang is. Je kan kiezen om het touw in twee losse uiteinden te laten of ze aan elkaar te knopen, zoals wij deden. Dan kan je zelf voor 'paardje' spelen en de slee voort trekken.

Stap 4

De sneeuw in! Met een extra dekentje over de kleine passagiers maak je het extra gezellig. Sneeuwpret voorbij? Dan wordt de slee weer wasmand. Perfect als je geen garage of zolder hebt, want zo hoeft je geen extra opbergruimte te zoeken voor een slee die je maar enkele dagen per jaar kan gebruiken. ::

Heb jij ook een handige DIY-tip voor wandelaars, fietsers of kampeerdere? Vertel het ons via redactiepasar@deeluitgeverij.be

Eilandhopp in het Hoge Noorden

OP ZOEK NAAR HET
NOORDERLICHT

Al heel lang wou Ingrid Ooms graag ooit het Noorderlicht zien. Die droom en nog veel meer wensen werden vervuld op haar trip langs de noordelijke eilanden van Noorwegen. Prachtige natuur, next level e-biken, bijzondere cultuur én lekker eten: wat wil een mens nog meer?

TEKST **Ingrid Ooms**
FOTO'S **Ingrid Ooms en Toerisme Noorwegen**

NOORWEGEN

We verlaten België bij 21 graden in de laatste week van oktober, richting Noorwegen. 'Van de pot gerukt' zelfs, laat weerman Frank Deboosere zich ontvallen over de uitzonderlijke temperaturen in België. Zou de straalstroom en klimaatverandering ook hoog in Noorwegen voor verstoorde temperaturen zorgen? We gaan er van eiland tot eiland: we starten in het kuststadje Harstad op Hinnøya, het grootste eiland van Noorwegen, en reizen door naar de Vesterålen eilanden. Als ik door het raampje van ons vliegtuig kijk, zie ik indrukwekkende besneeuwde toppen, het donkere water ertussen en de prachtig gekleurde lucht. Fjorden en bergen domineren deze hele reis lang het landschap. Wow!

Boven op de gitaar

De vorm van Noorwegen wordt al eens vergeleken met een gitaar. Breder van boven, smaller in het midden en terug breder onderaan. Noord-Noorwegen is min of meer het bovenste gedeelte tot waar de versmalling zich inzet. Na een rit van 50 minuten door het besneeuwde landschap van de luchthaven naar Harstad komen we aan in ons hotel. Volgens onze gids Stefan Rohner is het de tweede dag sneeuw van dit najaar, dat is voorlopig een normale timing. Oef!

- 1 Terug naar de middeleeuwen... in Trondenes.
- 2 Zelf gevangen: de vis voor het diner van deze avond.
- 3 De catch van de dag, vers op het bord.
- 4 Outsider Art of 'rauwe kunst' werd gemaakt door de bewoners van de zorginstelling Transstad Samlinger.

Eiland 1: Hinnøya

Wilde schapen, lekkere lunch

We beginnen met te ontdekken wat er in en rond Harstad te beleven valt. Net buiten het centrum, na ongeveer 3,5 km, bereiken we het Trondenes Historical Center, Medieval Farm en Trondenes Church (ca 1250) Hier wordt meteen duidelijk hoe rudimentair de bewoners van deze regio vroeger leefden van visvangst, boeren en textiel maken van de wol van wilde schapen. Die schudden hun wol zelf af, dat scheelt al aan scheerwerk. Het museum toont meer dan 2000 jaar geschiedenis in de regio, in de Vikingtijd een belangrijk centrum.

Weer naar Harstad ontmoeten we Camilla Johansen als we gaan lunchen in haar zaak 'Bakerinnen'. TV-gezicht Camilla deed ooit mee aan een lokale versie van een programma à la *Bake Off*. Door haar opvallende passage werd ze gestimuleerd om verder te bakken en te koken. Absoluut de moeite om hier te komen lunchen, het eten is (h)eerlijk en zondig lekker!

Verse vis, zelf gevangen

In Noorwegen passeren zonder te vissen? Dat kan niet. Dus besluiten we om ons avondeten zelf te gaan vangen. Vagsfjorden ligt er kalm bij. Wetsuits aan en het vissersbootje vertrekt. We hopen een diner voor 8 personen op te kunnen vissen. En ja hoor... Wat een vangst hebben we! Er worden kanjers van meer dan 7 kg boven gehaald. Snoek, kabeljauw... dat belooft voor vanavond. Hetgeen je vangt, neem je helemaal gratis en voor niks mee, zo vissen veel Noren *free fish* voor een jaar bijeen. 's Avonds zorgt de chef van *Røkenes Gård* ervoor dat onze catch op tafel komt, kraakvers en he-

Vagsfjorden ligt er kalm bij. Wetsuits aan en het vissersbootje vertrekt.

2

mels. Het was een mooie dag en een fantastische avond, maar we willen nog meer: de eerste jacht op het Noorderlicht volgt. Keipen, op zo'n 20 minuten afstand, zou een goede spot zijn en beste resultaten geven. Niks te bespeuren vanavond, enkel Mercurius en miljarden sterren laten zich zien. Ook mooi, toch?

Bijzonder artistiek

Als je op Hinnøya bent, maak dan zeker tijd voor een bezoek aan de zorginstelling Transstad Samlinger. Of liever: het museum. Je vindt er de grootste collectie *Outsider Art* ter wereld. Outsider Art of 'rauwe kunst' is een kunstwetenschappelijke term voor beelden die spontaan gemaakt worden door mensen buiten de gevestigde kunstomgeving. Hier werden ze gemaakt door mensen met een verstandelijke beperking. Tussen 1960 en 1990 werden in dit voormalige zorgcentrum mensen van alle leeftijden met een mentale handicap opgevangen. Men besliste verder te kijken dan de beperkingen van de bewoners en het creatieve te stimuleren. Onze gids Tore Lund start de rondleiding door onaangeroerde kamers en gangen, vol beklijvende foto's. Je krijgt een realistisch beeld van het dagelijkse leven van toen, het totale gebrek aan privacy, het samenleven. De rondleiding eindigt in een moderne galerij met kunst die in schril contrast staat met de omgeving waar diezelfde kunst tot stand kwam. Ik voel de alles verterende toe-

3

4

wijding van de makers ervan. Het raakt je. Nieuwe regels in Noorwegen leidden in 1990 tot sluiting van het centrum, elke gemeente zou vanaf dan zorgen voor de eigen mensen met een verstandelijke beperking. Wat overblijft, is dit bijzondere museum.

PARADIJS VOOR E-BIKERS

Hinnøya is the place to be voor e-bikers dankzij het unieke Blåbaerhaugen & Harstad Bikepark op 2 kilometer van Harstad. De inwoners van dit Noorse stadje zijn grote fietsliefhebbers. Op vraag van de biking community is dan ook dit gigantische bike park gekomen. Geen ruimte gaat verloren, tracks liggen boven en onder elkaar, je hebt hoeft nauwelijks te remmen of te trappen in dit grootste *bike pump track* van Scandinavië: op dit circuit met bulten en bochten die elkaar ritmisch opvolgen, moet je minimaal trappen om rond te sjezen.

Bij temperaturen rond -7 krijgen we de keuze tussen een groene, blauwe, rode of zwarte route door een uitgestrekt bebost gebied: het natuurgebied Folkeparken. Ik sta te springen voor een rode piste, maar Stian Evensen, bezieler achter het project en projectleider van het Harstad Bike Park, vindt het veiliger te starten met de groene piste. Al hebben de e-bikes spikes, het is toch net iets uitdagender fietsen in de sneeuw dan in de zomer. In dit park word je persoonlijk geadviseerd en geïnformeerd; ook als amateur kan je hier perfect terecht voor een heel bijzondere outdoor fietservaring. MTB pistes, Freestyle en Skills Bike Tracks voor zowel beginners als de meest veeleisende experts: Harstad Bike Park heeft het allemaal. Het hogere doel? Het sociale leven bevorderen op een gezonde sportieve manier. Dat blijkt te werken. Ik geniet volop van mezelf stevig in het zweet te fietsen, in goed gezelschap.

→ www.trailforks.com/region/harstad-bike-park-51105/

DE MAGIE VAN HET NOORDERLICHT

Ik geef het toe: het Noorderlicht zien stond al lang op mijn bucketlist. Het Noorderlicht of Aurora Borealis ontstaat door uitbarstingen van de zon, waarbij grote hoeveelheden magnetisch geladen deeltjes in het heelal geslingerd worden bij zonnestormen. Die deeltjes kan je dus soms zien in verschillende kleuren, ook al bevindt dat licht zich op 100 tot wel 150 km boven ons. Het is een magisch schouwspel.

Over dit poollicht doen er dan ook verschillende verhalen de ronde. De Vikingen zag er de wapenuitrusting van de strijdgodinnen uit hun mythes in. In Finse natuurlegendes wordt het natuurfenomeen verklaard als een magische vos die door de sneeuw rent en met zijn staart zorgt voor vonken en kleuren. De Sami en Inuit zien er hun voorouders in.

Aanvankelijk leek het of het niet zou lukken op deze trip... De natuur laat zich niet dicteren. Op het noordelijkste punt van het eiland Andøya heb ik het licht toch eindelijk gezien! Vanaf nu houd ik de KP-index Noorderlicht in de gaten. Als het verhoudingscijfer voor verstoringen in het geomagnetisch veld en de magnetosfeer van de aarde >9 is kan je het Noorderlicht in België zien.

Meer weten over het Noorderlicht en hoe je het echt kan spotten?

→ www.pasar.be/artikel/wandelen/3-tips-om-het-noorderlicht-te-zien/

De groene lijn begint te dansen en gaat vervolgens weer liggen. De Aurora Borealis! In-druk-wekkend.

Eiland 2: Vesterålen Walvissen spotten

We nemen afscheid van Stefan. De ferry Refnes-Flesnes brengt ons in 30 minuten tot Vesterålen, waar we onze volgende gids, Kjetil Paulsen, ontmoeten. Deze man weet alles over walvissen. Dit is trouwens de enige bestemming waar je het hele jaar door walvissen kan bewonderen. Tegen eind 2024 kunnen fans het nieuwe *whale center* in Andenes bezoeken.

We lunchen in *Lille Kvines Kafa*, het jongere zusje van *Kvitnes Gård*, een boerderij waar je hoogstaand kan tafelen en overnachten. Dit adresje staat hoog op het verlanglijstje van heel wat foodies. Hier moet je vooraf reserveren; ze grepen net naast een Michelin-ster en zijn geliefd voor de heerlijke producten van de boerderij en de bossen eromheen die op tafel komen.

Geraakt door de Sámi

Een half uurtje per bus brengt ons naar Inga Sami siida. Onze originele gids Laila Inga blijkt ziek te zijn. Zo missen we een ontmoeting met de Sámi cultuur. Na het zien van de film *Sami Blood* had ik er zo naar uit gekeken. We krijgen wel een *Joik* te horen, het oud gezang van de Sámi. Ik word er vreemd genoeg, net als bij het zien van *Sami Blood*, een beetje verdrietig van. Onze gids vertelt dat het grootste aantal Samen in het noorden van Noorwegen wonen. Van oorsprong zijn de Sámi of Samen een nomadisch volk van jagers en verzamelaars, die voornamelijk leven van rendieren die ze volgen op hun trek. De rendieren zijn gelukkig niet ziek, die mogen we wat te

eten geven. De foto's van dat moment leveren een hoop vertederende reacties van het thuisfront op.

Eiland 3: Andøya De ruimte in

Na 1,5 uur rijden richting oosten op het eiland Andøya staat een bezoek aan Andøya Space op het programma, het enige operationele ruimtecenter in Noorwegen. Of je nu op zoek bent naar je innerlijke ontdekkingsreiziger, met enthousiastelingen van alle leeftijden

MARKUS OLSEN SHANNES

1

PAOLO ARENTI / SHUTTERSTOCK.COM

2

3

4

meer wil leren en beleven over de ruimte, of je nu meer wil weten over het Noorderlicht, het universum, Noorse ruimteonderzoek... Hier kan je het allemaal vinden. In Andøya Space wordt het lanceren van raketten gefaciliteerd, gecommuniceerd met de raket via satelliet, onderzoek gedaan naar wetenschappelijke condities zoals magnetisch veld en algemene condities in de atmosfeer gemeten. In 2023 zou een eerste ruimteraket gelanceerd worden. Met een snelheid van zo'n 27.000 km per uur. Wederom: wow!

Eindelijk: het Noorderlicht!

We keren en rijden richting noorden van het eiland naar het Grønnebua Rorbu Hotel in Andenes. Het hotel ligt pal aan en zelfs gedeeltelijk op het water, op 5 minuten lopen van Andenes Fyrtrån. De vuurtoren ligt maar een paar honderd meter van het walvissencenter-in-wording. De avond spenderen we in de gevangenis: Arresten Restaurant is

- 1 Bij de vuurtoren zien we eindelijk het Noorderlicht!
- 2 Het grootste aantal Samen woont in het noorden van Noorwegen.
- 3 Het walvissencenter -in-wording.
- 4 De moeite: het space-center van Andøya.

voormalige gevangenis. Hier word je graag gearresteerd... Alcohol is hier duur; een gin-tonic heeft dezelfde prijs als een glas wijn, 120NOK of zo'n 11 euro. Ik geniet er dan maar volop van.

Na ons diner wandelen we naar de vuurtoren, op het meest noordelijke puntje van het eiland. Een knappe blonde jonge gast begeleidt ons via 148 stappen naar de top. Het regent zacht, de lucht is donker met wel vijftig tinten blauw. Onze Viking vertelt dat kleine Noorse kinderen worden bang gemaakt om zeker nooit te zwaaien met een doek of sjaal naar het Noorderlicht... want dan komt het Noorderlicht hen halen!

Nee, ze moeten braaf zijn en slapen. Het Noorderlicht, zouden we het nog te zien krijgen? En dan wordt de lucht opeens helder, in een mum van tijd. Er verschijnt plots een horizontale groenachtige lijn die zich vervolgens recht balanceert. Ze wordt breed en intens groen, begint te dansen - de Aurora Borealis! - en gaat vervolgens weer liggen. In-druk-wekkend. Mijn Viking is apetrots en ik heb eindelijk het licht gezien.

Onze laatste dag op dit eiland begint met een bezoek aan Bleik, een vissersdorp met een lang zandstrand. Het heeft veel kampeermogelijkheden, toegang tot *puffin safari's* – waar

AVONTUURLIJK NOORWEGEN

Wil je nog meer actie in je reis naar het Hoge Noorden? Dan kan je terecht bij Adventure4life in Melbu, provincie Nordland. Ze bieden authentieke outdoor ervaringen aan, stuk voor stuk activiteiten en avonturen die gebaseerd zijn op traditie, geschiedenis en natuur. Wandelingen naar het Noorderlicht, sneeuwschoentochten, fietstochten, ijsvissen, vreugdevuren, bergklimmen...

Het kan allemaal, voor families, groepen, maar ook op je eentje.

Hadseløya is een paradijs voor wandelaars, de bergwandelingen zijn prachtig en toegankelijk voor elk niveau. Telkens zorgen de gidsen voor verhalen rond de plaatselijke cultuur en geschiedenis en geven ze tips om authentiek te reizen en te kamperen.

De stop die we tijdens de wandeling maken bij Galleri Uver og Beetys

Tesalong kan alvast tellen op vlak van authenticiteit. Twee vriendinnen ontvangen ons in hun kleurrijke hut met thee en eigen gebak aan de rand van een meer waar we van een typisch gezellige theeklets genieten.

In de galerij kan ik mijn eerste kerstaankopen doen.

→ [Adventure4life.no](https://www.adventure4life.no)

je papegaaiduikers kan spotten - en dé plaats om tussen midden juli en midden augustus optimaal te kunnen genieten van de midzomernachten op de camping waar een hele reeks outdoor faciliteiten worden voorzien. We nemen de Norwegian Scenic Route Andøya. Dit is één van de achttien routes doorheen Noorwegen langs kunst, doorheen landschappen met unieke natuurlijke kwaliteiten, langs kusten en fjorden, bergen en watervallen. Een mooi initiatief van architecten, designers, kunstenaars met steun van de overheid.

Eiland 4: Hadseløya

Volg de zalm

Het Norwegian Coastal Express Museum is open sinds augustus 2021. We krijgen er een zalige vissoep als lunch. Je hebt er zicht op zalmkwekerijen op het water: talloze kooien die tot wel 200.000 vissen per kooi bevatten. Noorwegen is 's werelds grootste producent van gekweekte zalm. Luizen zijn een plaag

voor gekweekte zalm, maar hier in Noorwegen legt men de zalm in warm water en eet je verse zalm zonder luizen. Voor export daarentegen gebruikt men al eens antibiotica om de luizen weg te houden... Daarna stappen we aan boord van de MS Finnmarken. Nu is 'ie onderdeel van het museum, maar de boot uit 1912 werkte aanvankelijk voor de historische veerdienst Hurtigruten. Hij vaart nu niet meer, maar is het grootste museumobject van Noorwegen en biedt een kijkje op het leven aan boord rond 1950-1960. ::

- 1 Vroeger een veerboot, nu een museum: de MS Finnmarken.
- 2 Prachtige panorama's op de Norwegian Scenic Route Andøya.

Zelf zin gekregen om op zoek te gaan naar het Noorderlicht? **Leuke adresjes en handige tips over deze trip naar de Noorse eilanden vind je online in de praktische reiswijzer op www.pasar.be.**

Probleem?

Opgelost!

HOE KAN IK DE FEESTDAGEN BUITEN VIEREN?

Met een barbecue, kleine cadeautjes, lichtjes en lekkere dingen: zo gezellig én origineel is een kerstfeestje... buiten! Heb jij een probleem dat met slimme shoppingtips opgelost kan worden? Mail het naar redactiepasar@deeluitgeverij.be!

SAMENSTELLING
Evelien Heeren

Lichtpuntje

Donkere winterdagen vragen om licht. Deze lichtgevende sleutelhanger is een reuzehandig gadget voor iedereen die graag buiten leeft. Hang het aan je rugzak, tent, jas... zodat je je spullen makkelijk terug vindt in het donker. Deze weersbestendige sleutelhanger laadt binnen 10 minuten op door zon- of kunstlicht, gloeit helder en geeft de hele nacht door een zachte gloed. Geef iedereen een eigen kleurtje cadeau en scoor tijdens je wandelfeestje 10 punten voor originaliteit, sfeer én gezelligheid!

→ Ni Glo Gear Marker – €6.99 – Gear Aid.

BBQ on the go

Geen winterfeestje zonder een winterbarbecue. Met deze draagbare houtskool-BBQ kan je eender waar een vuurtje aansteken. Het koffertje weegt amper twee kilo en is eenvoudig om te toveren tot barbecue. Wandelen en daarna grillen en opwarmen tegelijk... Ideaal, toch?

→ Draagbare BBQ – €79.95 – Gentlemen's Hardware.

Goede vrienden, goede smaak

Fijn om te krijgen én om cadeau te doen, dit pakket met vier kruidenmixen voor grill- of barbecuegerechten. Elke mix bevat weinig zout en is vrij van allergenen en smaakversterkers. De rubs van Kamarados zijn ontwikkeld door vier kameraden met een passie voor de BBQ. Waar is dat feestje?

→ Barbecue kruiden, set van vier – €29.99 – Kamarados.

Tsjing tsjing!

Het einde van het jaar vraagt om terugblikken én vooruit kijken. En klinken op elkaars gezondheid. Hou tijdens je wandeling halt op een mooie plek en schenk deze unieke Haspengouwse gin. Het is een dry gin met verschillende soorten fruit en kruiden. De hoofdrol is weggelegd voor sappige Jonagold-appeltjes. Santé! Wat mag ik je wensen?

→ Lam Gin 5 cl 'single serve' – €5.90 – Lam Gin.

Rond het vuur

Samen marshmallows roosteren rond een vuurtje: da's gezellig. Stop deze koker in je rugzak. Steek onderweg je draagbare barbecue aan, prik de spekken op een lange stok en wacht tot ze een knapperig bruin laagje krijgen. De feestdagen vragen nu eenmaal om samen genieten. Wie van je gezelschap maakt de beste marshmallow?

→ Marshmallow koker – €9.50 – Not Just BBQ.

Schaatsen op het meer

ÉN SKIËN, FATBIKEN, SNEEUWWANDELEN,...

Schaatswinters? Die hebben we hier niet meer. Daarvoor moet je naar Karinthië: Koen Driessens en fotograaf Rudi Van Beek trokken met hun klapschaatsen naar de Weissensee, Europa's grootste ijsmeer.

TEKST **Koen Driessens**
FOTO'S **Rudi Van Beek**

Het ruikt naar salami, kaas en *Kärntner nudeln*. Onderweg naar de Weissensee, in de zuidelijke Oostenrijkse deelstaat Karinthië, maken fotograaf Rudi en ik een tussenstop in hoofdstad Klagenfurt. Op de Benediktiner Markt zijn marktkramers en hun Italiaanse en Sloveense burens van dit drielandpunt present. We keuren de rollades en *nussstrudeln* en de zoete specialiteit van deze Alpen Adria Regio: *reindling*, een rozijnencake. Onze stadsgids Erica Wenusch is een Nederlandse, die hier jaren geleden kwam wonen. Ze wijst op het antieke zwaard aan een pyloon en de 'versteende visser', symbolen voor de vrije en eerlijke handel op de markt. Op de Neue Platz, iets verderop, staat een ander standbeeld: dat van de draak die op de maagdenmarkt zijn inkopen deed en zo de stad verhinderde te groeien. Het was niet nadat de legendarische 'Lintworm' een kopje kleiner was gemaakt, maar na een verwoestende brand in de 16de eeuw dat de stad pas echt groeide. Klagenfurt

maakte van de grote ramp én de financiële steun van keizer Maximiliaan I (of liever die van zijn echtgenote, 'onze' Maria van Bourgondië) gebruik om zeven keer groter te herrijzen. De wedergeboorte van de stad gebeurde in gepaste Italiaanse renaissancestijl en met tal van palazzi's, onder meer van de familie Goëss (eigenlijk 'Goossens') met Vlaamse roots. Erica neemt ons mee naar een verborgen binnenhofje, compleet met galerijen op elke verdieping en Toscaanse zuilen op de bel-etage.

Schaatsen op het stadskanaal?

Het hofje komt uit op de Alte Platz, het oude centrum. De pestzuil met patriarchenkruis boven op een halve maan herinnert aan de mislukte en meteen laatste poging van de Turken om de stad in te nemen. Tot genoeg van de tachtig Landstände of vroede vaders die bijeenkwamen in het Landhaus, tot op vandaag de zetel van het deelstaatsparlement. Dat vergadert nu in een modern ingericht nevenzaaltje van de historische en indrukwekkende Wapenzaal, waar de kleurrijke wanden 665 geschilderde wapenschilden van opeenvol-

'Er valt veel te beleven rond het meer. Je kan er 40 km langlaufloipes volgen of skiën op de zuidzijde.'

1

Sneeuwschoenen aan!

Met sneeuwschoenen kan je de paden verlaten en de ongerepte natuur intrekken. Dat doe je best met een gids, want zonder kompas raak je al snel het noorden kwijt. Een sneeuwschoen is meestal een soort racket die je onder je bergschoenen vastmaakt. Extra beenbeschermers over je schoenen en broek trekken is slim: zo dringt de sneeuw niet door je kleren. In Luxemburg kan je op zeven locaties sneeuwschoenen – in het Frans toepasselijk *raquettes* genoemd – huren, zoals in Odeigne (foto), La-Roche-en-Ardenne, Tenneville, Habay, Lierneux en Saint-Hubert.

2

Skiën en snowboarden

Er is maar één skistation in Luxemburg, het station van Baraque Fraiture. Het opent vaak als eerste en is op jaarbasis het meeste open, omdat daar meest kans op sneeuw is. Het is ook het bekendste, waardoor er vaak lange files ontstaan in de buurt als de winterpret op een zondag losbreekt. Wie het wat knusser, minder druk en kleinschaliger wil, kan vlakbij in de provincie Luik – het skistation Le Monty in Lierneux aandoen of het skistation Val de Wanne in Aisomont. Bij dat laatste geniet je van een schitterend uitzicht op de Ourthevallei. Het panoramaterras van het skistation is onovertroffen.

SNEEUWSCHOENEN AAN... EN STAPPEN MAAR!

- Schaatsen kunnen we soms weleens op onze vijvers en vaarten, maar sneeuwschoenwandelen is hier onbekend. Of toch niet?
 - Sneeuwschoenen zijn allang geen veredelde tennisraketten meer, zoals we ze uit De Lachende Wolf van Suske & Wiske kennen, maar staaltjes van vernuft, gemaakt van staal of kunststof.
 - Ze bestaan uit onderstellen die je aan je (waterdichte) wandelschoenen bevestigt. Onderaan hebben ze stevige pinnen, bovenaan zijn straps en riemen om ze vast te maken.
 - De voorkant van je schoen snoert je vast. Ook de achterkant wordt ingeklemd, maar zodanig dat de hiel nog altijd loskomt van het ijzer.
 - Onder de hiel zit een stijghulp, een klem die omhooggezet kan worden als een hak, wanneer je een steile helling op moet stappen.
 - Voor je evenwicht zijn nog twee sneeuw wandelstokken nodig. Als die in hoogte verstelbaar zijn, is de ideale hoogte iets voorbij je elleboog.
 - Voorts is sneeuwschoenwandelen eenvoudig: altijd rechtdoor tgaan, ook als je klimt of daalt, nooit zijwaarts gaan. De schoen geeft genoeg grip op elke helling.
 - In België kan je sneeuwschoenen huren (€ 10/dag) bij Hotel Burghof in Schönberg (Sankt Vith) en zijn vier wandelingen uitgestippeld.
- www.burghof.be

25 km lange parcours niet het gevoel dat het druk is', zegt Thomas, 'zo uitgestrekt is het meer.' We zijn aan het einde van onze klim. Alsof we opeens in een andere wereld zijn terechtgekomen, strekt een wit wonderland zich voor ons uit. Links en rechts glijden hoge besneeuwde hellingen geleidelijk af naar een witte vlakke tussen de bomen en eerste huizen. Gisteren is er nog 25 cm sneeuw gevallen. En de zon schijnt. Het zonlicht doet de verse sneeuw schitteren. Onderweg naar hier hebben we amper sneeuw en enkel een grijze lucht gezien.

Mountainbiken op het meer

Mooi, maar die middagzon is een serieuze spelbreker... Het dooit lichtjes en dat is nefast voor de bovenlaag van het ijs op het meer. We merken het meteen: het door de schaatsers bekraste en uitgesleten ijs krijgt door de felle zon een topping van drab en blubber. Je raakt er amper doorheen, alsof het ijs je vast wil houden. Aan dit zwoegen is geen plezier te beleven. Ijsmeester Norbert Jank houdt kandidaat-schaatsers tegen: 'Het lukt niet meer. Kom morgen terug. Vroeg genoeg, wanneer het nog vriest. 's Morgens ga ik over het ijs om het weer mooi glad te maken.' De ijsmeester en zijn ploegje hebben twee Ford Fiësta's met ijsschep en borstel om de oostzijde van het meer. En een tractor aan de westzijde, waar het ijs dikker is. Het is een vreemd zicht, om de autootjes over het meer te zien cirkelen. Gelukkig is er nog meer te doen rond het meer. Je kan er 40 km langlaufloipes volgen of skiën op de in de schaduw gelegen zuidzijde van het meer. Of je neemt de fiets. Op de sneeuw? Geen probleem met een fatbike: een kruising van een mountainbike met een tractor. 'De fatbike kan alle ondergronden aan', verzekert instructeur Ossi Hasslacher. 'Hij lijkt zwaar, maar de brede banden zakken niet weg in de sneeuw en zorgen voor een optimale tractie. Het is het perfecte winteralternatief voor de zomerse mountainbike.'

We nemen meteen de proef op de som met een flinke klim van anderhalve kilometer over de besneeuwde helling. Met

een mountainbike zouden we al twintig keer gevallen zijn, dit lukt prima. We hebben het gezelschap van een jong Nederlands koppel: Ronald is veeboer en leerde zijn Evelien kennen via het tv-programma Boer zkt vrouw. De koeien staan op stal en het paar komt een weekje genieten van de Weissensee. 'Ik heb hier al vijf keer meegedaan aan de Alternatieve Elfstedentocht, al ben ik geen fanatieke schaatser' vertelt Ronald. 'Deze week schaatsen we 's ochtends en 's middags doen we wat anders. Skiën bijvoorbeeld.

'Fietsen op de sneeuw? Geen probleem met een fatbike, een kruising van een mountainbike met een tractor.'

Weissensee 1 Klagenfurt 2
 Brussel-Weissensee: 1055 km | Hoogte: 930 m |
 Grootte: 6,5 km² | Aantal km schaatsplezier: 25

- 1 Sneeuwschoenen aan en wandelen op de Alm.
- 2 Fatbiken op het meer.
- 3 De fatbike kan alle ondergronden aan.

Of dit. Weten jullie nog iets leuks? O ja, we hebben dadelijk nog een tip.

Op de Nagglar Alm

Eerst dalen we met de fatbike nog even af naar het sneeuw witte meer. Op het soppige ijs van de schaatspiste is fietsen geen probleem, het is alleen uitkijken voor opspattend water. Aan de oever zien we een in de sneeuw vrijgemaakte

strook op het ijs, waar locals aan het ijsstokschieten zijn: een kruising tussen petanque en curling. Niet lachen, er bestaat een heuse International Federation Icestocksport met een jaarlijks WK. In de tijd van Brueghel kenden wij dat ook nog – zoals te zien op zijn Winterlandschap met schaatsers en vogelknip: hier heette dat toen ‘klootschieten’. Ik zei: niet lachen!

Tijd voor nóg een primeur én een tip voor Ronald. Nadat we zonder uitschuivers weer veilig op ons vertrekpunt zijn beland, nemen we de zetellift en trekken we voor het eerst sneeuwschoenen aan. We stappen de Nagglar Alm op onder leiding van ranger Robert Röbl. De Weissensee is beschermd als Natuurpark. ‘Het verschil met een Nationaal Park is dat een Natuurpark een Schutzgebiet is dat van het Bundesland afhangt en dat je overal mag komen, als je je aan de regels houdt. Wees niet bang voor de beren die hier vanuit Slovenië komen: die zijn heel schuw.’ Gerustgesteld trekt de sneeuwschoenkolonne zich op gang. We klimmen gestaag door de verse sneeuw. Op het hoogste punt kunnen we tot in Slovenië en Italië kijken. We zien een lawine van mist een Italiaans dorp bedelven.

Ranger Robert vertelt hoe dit ooit een tropische zee was en er nog heel wat fossielen en zelfs botten van zeesauriërs gevonden worden. Het ‘witte meer’ wordt

EEUWIG IJS?

De Weissensee is 12 km lang en daarmee het grootste natuurijsmeer van Europa. IJs is elk jaar gegarandeerd, ook al warmt het klimaat op.

—De diepte van het meer varieert, van enkele meters tot bijna 100 m diep.

Bij zo'n diepte duurt het dichtvriezen wat langer. Wanneer tegen Kerstmis het meer begint te bevriezen, is het steevast midden januari volledig en tot 60 cm dik dichtgevroren.

—Tot eind maart is er ijs, maar schaatsen kan maar tot eind februari.

—Dankzij een microklimaat blijft de koude in het dal hangen. Ook in de zomer blijft de temperatuur vrij constant.

—Toch is de klimaatverandering merkbaar: zoals in de hele Alpen staat er meer wind. Leuk om te surfen op het meer, maar niet als, zoals op 10 augustus 2017, in een storm van 10 minuten 350.000 bomen sneuvelen. Het zal 70 jaar duren voor het woud daarvan hersteld is. In de winter betekent meer wind ook meer lawinegevaar. En het op elkaar slaan van ijsschotsen, waardoor steigers verpulverd worden.

—Het milieubewustzijn van de Weissensee'ers uit zich onder meer in een Natuurpark, biologische landbouw, een motorbootverbod en gratis openbaar vervoer.

'Afduwen, op één been glijden... en genieten maar van de rondjes op de schaats.'

overigens niet zo genoemd vanwege de sneeuw die er vier maanden van het jaar op ligt. Vanuit de lucht kan je in de zomer aan de lage oevers goed de witte schijn zien onder het water. Dat komt door kalksteensedimenten.

De zon gaat onder achter de bergen en het koelt snel af. Aan de berghut van de Naggl Alm, waar toerskiërs zich verzamelen, eten we frigga: boven een open vuur gesmolten kaas en gebakken spekblokjes op bruin brood. We kijken in ligstoelen nog even naar de heldere sterrenhemel. Gelukkig is de volle maan nog niet opgekomen, zodat we ongehinderd sterren en bewegende satellieten kunnen zien. We dalen in het donker af langs de toch wel steile skipiste. Af en toe kruisen we naar boven klimmende en puffende toerskiërs. Die zullen ook wel sterretjes zien...

Klapschaatsen: dat gaat vlot!

De volgende dag staan we zo vroeg mogelijk op het ijs. Opnieuw is het stralend weer. Dat is hier, aan de zuidkant van de

Alpen, niet zo uitzonderlijk: met dank aan de droge Italiaanse zuidenwind. 'Alles-sporter' Wolfgang Wernitznig is eigenaar van een sportschool: 'Het fijnste ijs is zwart ijs. Dat is zo glad als een spiegel. Daarom wordt in de verse sneeuw een schaatspiste vrijgemaakt. Als de Alternatieve Elfstedentocht doorgaat, is dat er eentje van 25 km. Anders zo'n 10 km. Op bepaalde plaatsen is de sneeuw die in het water van het meer viel, wel bevroren tot 'sneeuwwijs': een grijs en korreliger ijs. Dat schaatst wat stroever.' We binden onze klapschaatsen onder. Binden? Het is eigenlijk: klikken. De schoenen klik je aan de voorkant vast aan de losse ijzers. Achteraan steek je een elastiek aan het ijzer achter de schoen, zodat de schaats telkens terug naar de schoen klappt. We merken meteen dat deze schaatsen veel makkelijker en met grotere halen over het ijs bewegen dan bijvoorbeeld hockeyschaatsen. Met dezelfde inspanning ga je dubbel zo snel. 'Goed je andere been onder je lichaam houden als je je afduwt', zegt sportleraar Wolfgang, die toont hoe belangrijk balans en houding zijn. 'Hou je bovenlichaam stil en iets voorover. Marathonschaatsers houden altijd hun armen op hun rug, want met zwaaiende armen beweeg je te veel. Schaatsers die klagen van pijn in de onderrug? Die hebben te veel met hun lichaam bewogen.'

- 1 Sterren kijken op de top van de Naggl Alm.
- 2 Met klap- schaatsen is marathonschaatsen veel makkelijker dan met hockeyschaatsen.

2

We doen nog wat oefeningen (op één been glijden, zijwaarts afduwen...) en genieten dan van onze rondjes. De stukken waar het ijs zwart is, zijn heerlijk. Het glijdt haast vanzelf. De sneeuwstukken zijn wat zwaarder, ook al omdat je goed moet uitkijken voor scheuren. Voordat het sneeuwt, moet het hier fantastisch schaatsen zijn.

Het solide ijs van 40 à 60 cm dik voelt heel anders aan dan het ijs dat we thuis – al is het zelden – kennen. Dat is minder dik, kraakt vaak en ‘zingt’ als je erover schaatst. De spanning van Vlaams natuurijs (‘oe, is hier het ijs op deze plek wel stevig genoeg?’) ontbreekt hier helemaal. Het is dus relaxed genieten van het decor: de uitgestrekte vlakke van het meer tussen besneeuwde hellingen, vastgevroren steigers en met dikke pakken sneeuw bedekte chalets, het kerkdorpje op de oever, de ruwe Tirolse bergtoppen in de verte. Niet alleen het grootste natuurijsmeer, maar ongetwijfeld ook het mooiste. ❄️

ZEKER DOEN

Wapenzaal Landhaus

→ Landhaushof, Klagenfurt
Indrukwekkende ontvangstaal in het Karinthische regeringsgebouw met ruim 1000 wapenschilden op de muren.

landesmuseum.ktn.gv.at/standorte/wapenzaal

Lendkanal

→ Lendhafen, Klagenfurt
Over 1,5 km lengte is in januari dit stadskanaal richting Wörthersee beschaatsbaar.

visitklagenfurt.at

Alternatieve Elfstedentocht

→ Weissensee
Van 21 januari tot 4 februari ben je welkom voor een van de drie toertochten (200 km) op de Weissensee.

Kom je gewoon buiten de Elfstedentocht schaatsen, dan krijg je veelal in je hotel een toegangsbewijs of je betaalt € 7/dag.

weissensee.nl

Fatbike

Fietsen alsof er geen sneeuw of ijs ligt en genieten van de vrijheid rond en op het meer. € 49/dag

weissensee.com/en/Winter-World/Outdoor-Relax-World/Fatbiking

Sterrenwandeling

‘Sternlan schauen’ in het Weissensee Naturpark, begeleid door een parkranger en stevig in de sneeuw op sneeuwschoenen.

✓Pasar

De Pasar magazines zijn een co-creatie met De Deeluitgeverij, uitgegeven door vzw Pasar. Afhankelijk van je Pasar-lidmaatschap ontvang je afwisselend Pasar Wandelen, Pasar Fietsen of Pasar Camper & Kamperen.

Hoofd print en online

Maarten Van Caesbroeck

Redactie

Anne Peeters, Bart Van Belle,
Els Van Nieuwenhove.

Medewerkers

Sara Bosmans, Kristel Bruynseels, Gert Corremans, Teun De Voeght, Bart Claes, Mark Dedapper, Dorien Draps, Koen Driessens, Frederic Eelbode, Guido Elias, Marijn Follebout, Evelien Heeren, Lien Lammar, Ingrid Ooms, Gido Van Imschoot, Mieke Vercurijsse.

Fotografen

Jan Crab, Thomas De Boever, Ann De Wulf, Rudi Van Beek, Siska Vandecasteele, Teun De Voeght.

Vormgeving

Nancy Leysens

Concept

Annelies Metsers, Felicia Van Cleemput.

Publiciteit

Toerisme en andere sectoren:
Jill Vliegen, advertising@pasar.be
Kamperen:
Steven Durnez, steven.durnez@pasar.be
www.pasar.be/advertising

Druk en verzending

Moderna Printing, 3583 Paal. AMP verdeelt bij een geselecteerd aantal boeken- en krantenwinkels.

Verantwoordelijke uitgever

Michel Vandendriessche, Haachtsesteenweg 579, 1030 Brussel.
Vzw Pasar, Postbus 20, 1031 Brussel. Tel. 02 246 36 46, www.pasar.be
RPR – 0410.130.351
Nederlandstalige ondernemingsrechtbank Brussel

Vragen over je lidmaatschap?

Mail naar leden@pasar.be of bel tussen 8u30 en 12u30 naar 02 246 36 46.

Vragen aan de redactie?

Mail naar redactie@pasar.be.

Wil je weten hoe je deze bestemming best bereikt, waar je kan overnachten of waar je het lekkerst eet? **Scan de QR-code en lees de praktische reiswijzer op www.pasar.be.**

Puur cultuur

December, de koudste, donkerste, meest kleurloze maand van het jaar? Nee hoor: Gert Corremans selecteert voor jou expo's, voorstellingen, festivals en evenementen waaraan je je gezellig samen kan verwarmen.

SAMENSTELLING **Gert Corremans**

9, 10, 16 en 17 december

10/10 voor sfeer en gezelligheid

Putteke Winter ontstond als een gezellig buurtfeest in De Schorre in Boom. Inmiddels kan je in acht provinciedomeinen terecht voor een sprookjesachtige avondwandeling met vuur, lichtkunst, muziek en performers. Voor de grote evenementen boek je je tickets online. In De Schorre verzoent *Putteke Winter* op 9 en 10 december water en vuur. Uit de Vuurwaterfontein laaien vlammen op en de Knalfontein is zelfs explosief. Verder te horen of te zien in de Boomse kleiputten: een schipper in de mist, een walvis, een vurige versie van Mozarts opera *Die Zauberflöte* en... ijsberen die een koele duik nemen. Ook het Zilvermeer in Mol kiest dit jaar voor een tweedaagse op 16 en 17 december. *Putteke Winter* heet hier *Wintersfeer*, maar de formule is dezelfde: fee-erieke paden, fonkelende lichtjes, mysterieuze figuren, livemuziek, winterse drankjes. Dit jaar dwaal je rond in de gangen en tuinen van een magische kasteelwereld.

→ De Schorre, Boom en Zilvermeer, Mol

www.puttekewinter.be

8 tot 18 december

Choreografen met knaldrang

December Dance maakt van Brugge tien dagen lang dé internationale hotspot van de hedendaagse dans. Na twee pandemiewinters met veel fysieke afstand willen de choreografen de jaren 2020 alvast op de planken laten swingen. *Carcass*, de festivalopener van Marco da Silva Ferreira, kruist volksdans met urban dance en belooft onnavolgbaar voetenwerk. Voetvolk dropt Into the open, een dansbom/punkconcert waarbij gierende gitaren en zweterige lijven je adrenalinepeil doen pieken. In de rubriek 'teder en kwetsbaar' brengt sterdanser Trajall Harrell *The Köln Concert*, een vogue-choreografie op het beroemde pianoconcert van Keith Jarrett. In *tumulus* van François Chaignaud en Geoffroy Jourdain beklimmen dertien zingende dansers een grafheuvel. *Promise me* van kabinet k en hetpaleis is geschikt voor kinderen vanaf 8 jaar. Op het podium brengen twee volwassenen en vijf kinderen een woest spektakel over loslaten en risico's nemen.

→ Concertgebouw Brugge en andere locaties in Brugge

www.dansinbrugge.be

2 december tot 15 januari

Hariġ, teveelpotig én lichtgevend

In ZOO Planckendael ontvouwt zich een heus nachtmerriescenario. Gigantische, lichtgevende insecten nemen het park over tijdens de donkerste tijd van het jaar. Verdwaal in de bijenkorf, kruip tussen de poten van de tarantula en vereer de vraatzuchtige bidsprinkhaan. Klinkt huiveringwekkend? Weet dan dat *Giant bugs* het lumineuze idee is van de makers van China Light ZOO. Ze creëerden ook uit de kluiten gewassen insecteneters die de boel onder controle houden. Er zijn zelfs smoutebollen en warme chocomelk. Zo wordt het toch nog gezellig.

→ Leuvensesteenweg 572, Mechelen

www.zooplanckendael.be

3 december tot 27 augustus

Te laat voor het klimaat?

Je hoort wel eens dat de planeet beter af is zonder mensen. Zijn we slechter dan bijen, bevers of andere bouwlustige beestjes? Natuurlijk niet. Het verschil, én onze tragedie, is dat we beter samenwerken. Zo goed dat we de hele planeet naar onze hand konden zetten. Alles begon 12.000 jaar geleden, toen we een jagersbestaan ruilden voor landbouw. We domesticeerden dieren, verbouwden gewassen, legden wegen aan, startten industrieën. Uiteindelijk creëerden we ons eigen geologisch tijdperk, het antropoceen. Klimaat, ecosystemen, aardlagen: wij maken of kraken ze. *La terre en héritage*, de nieuwe expo in het Prehistomuseum, laat je de cruciale momenten van deze evolutie herbeleven aan de hand van bijzondere archeologische vondsten.

→ Rue de la Grotte 128, Flémalle

www.prehisto.museum

1 december tot 19 maart

Dansen met robots

LaVallée, een voormalig industrieterrein in de Brusselse kanaalzone, verandert deze winter in een laboratorium voor digitale kunst en elektronische muziek. Het Franse collectief Scale plaatst zes licht- en robotinstallaties, waarvan de helft reageert op jouw acties en instructies. Overdag is *Magnetic Flow* een expo voor iedereen die gefascineerd is door kunst, technologie en muziek, maar op vrijdag en zaterdagavond nemen deejays de joystick over en kan je dansen in een lichtinstallatie. Zelf componeren kan ook. De installatie *Echo*, die op de expo in première gaat, gebruikt lasertechnologie om muziek te laten reageren op jouw bewegingen.

→ Adolphe Lavalléestraat 39, Brussel

www.magneticflowexperience.com

NIUW IN DE MUSEA

In kaart

Kan je fietsen met een kaart uit 1571? Archeoloog Jan Trachet liet zich leiden door *De geschilderde kaart van het Brugse Vrije*, waaraan Pieter Pourbus tien jaar werkte en die de middeleeuwse Zwinhavens in detail toont. De kaart en zijn onderzoeksresultaten ontdek je op *Pieter Pourbus. Master of maps* in het Groeningemuseum. 1 december tot 16 april
www.museabrugge.be

Buitenspel

Raoul de Keyser plukte de motieven

voor zijn abstracte schilderijen in zijn achtertuin en op het voetbalveld. Sokken aan de wasdraad, krijtlijnen op het voetbalveld: met een slimme cadrage worden ze algauw kunst! De expo *Friends in a Field* bij Mu.ZEE brengt internationale kunstenaars in conversatie met De Keyser. 17 december tot 21 mei
www.muzee.be

Thuisgevoel

Mi casa is niet altijd *su casa*. Theatergezelschap Studio Orka en een aantal Antwerpse gezinnen bouwden samen de nieuwe familie-expo *Iemand Thuis?* in het

MAS. Personages zoals de rioolkrokodil en de filosoferende professor steken graag een handje/pootje toe. Vanaf 17 december, semi-permanent
www.mas.be

In de sacoché

Modemuseum Hasselt keert de tas binnenstebuiten, van de 16de eeuw tot *Sex and the City*. De expo *Bags: inside out* komt over uit het Victoria & Albert Museum en vertelt een draagbare geschiedenis in 300 objecten. 23 december tot 24 mei
www.modemuseumhasselt.be

Kamperen met korting in 2023

€12,95

voor Pasar-leden

€15,95 voor
niet-leden

CKE: De campingkaart voor Europa

- Profiteer van aanzienlijke korting op ruim 2.000 campings, zowel in hoog- als laagseizoen.
- Gratis aanvullende ongevallenzekeringsverzekering.
- Tal van extra voordelen (snelle check-in op de camping, handige online zoekmodule,...).

Bestel je CKE-kaart via www.pasar.be/cke.

Mirwart, tussen Marsault en Lhomme

10,5KM

MOEILIKHEIDSGRAAD ☆☆☆☆☆

Mooi historisch erfgoed, met kasteel, ijskelders en oude vroeg-industriële site, fijn wandelen langs het water en door groene bossen.

Uitgestrekte bossen, snelstromende riviertjes en veel vijvers, met hier en daar verborgen pareltjes historisch erfgoed: dat kom je allemaal tegen op deze afwisselende wandelingen in de Ardennen, in het boscomplex rond Saint-Hubert. Een dagje stilte en zuivere natuur.

TEKST EN FOTO **Mark Dedapper**

Met zijn goed bewaarde dorpszicht en kasteel staat Mirwart geboekstaafd als een van de mooiste dorpen van Wallonië. De wandeling start iets buiten het centrum, in het provinciaal domein met veel visvijvers, waar forellen en rivierkreeftjes gekweekt worden. Deze vijvers worden gevoed door het kleine snelstromende riviertje, de Marsault, dat je geruime tijd zal volgen. Je komt langs een archeologische site met hoogovens uit de 16de eeuw en klimt uit de vallei door uitgestrekte gemengde bossen, om daarna weer af te dalen naar de sterk kronkelende Lhomme. Je volgt de loop

van deze rivier tot het eindpunt. Onderweg kom je nog voorbij een oude ijskelder, waar vleermuizen hun plekje vonden, en een mooie uitgestrekte vijver.

ERHEEN:

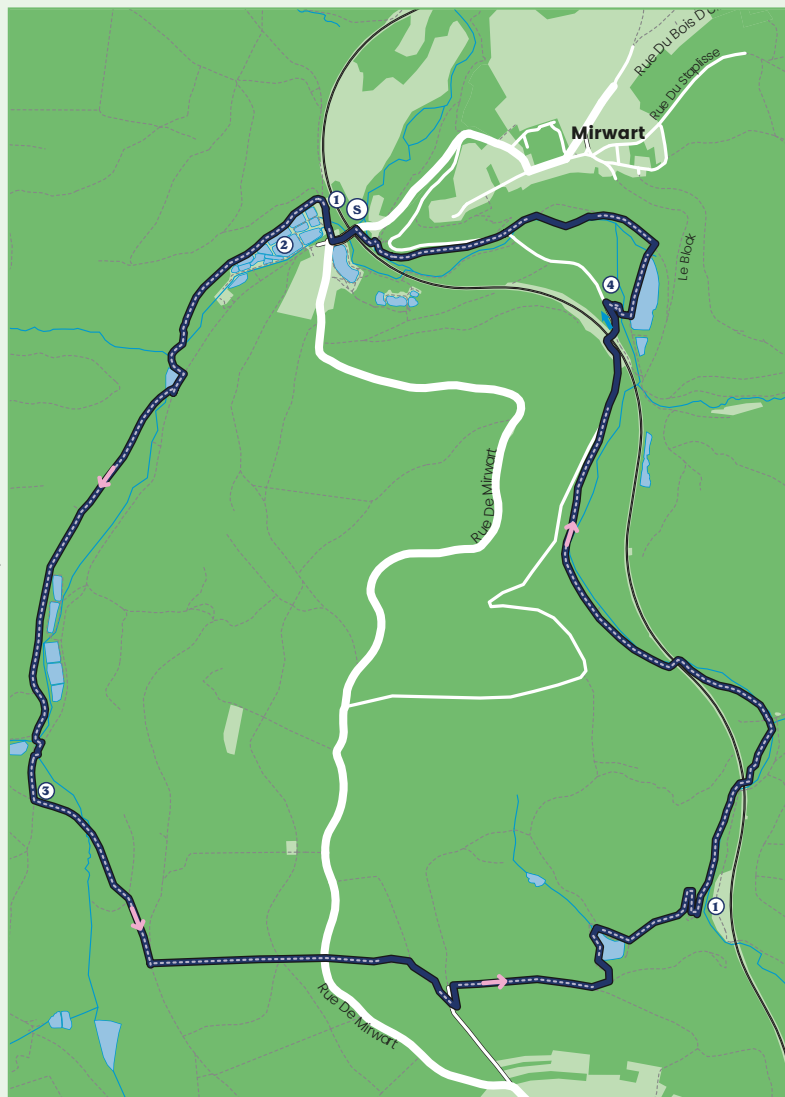
- Parking: Parking Rue du Moulin, voorbij huis nr 11. Als die volzet is, is er een parking voorbij spoorwegbrug.
- Openbaar vervoer: trein tot Saint-Hubert, bus 162 naar Mirwart

Scan de QR-code of surf naar www.pasar.be/mijnroute voor de gps-route.

Route

Pasar 2022/12 – Laatste routecontrole 2022/9 • 10,5 km

1. De Lhomme
2. Viskwekerij (forellen en rivierkreeftjes)
3. Hoogoven Marsolle
4. Ijskelder met vleermuizenverblijf

→ **Start** Je start naast de Moulin de Mirwart, gelegen in een mooi natuurkader, aan het riviertje de Lhomme. Het natuurstenen gebouw is gerenoveerd, maar het rad is verwijderd.

1. Verlaat de parking ↶ en ga onder de spoorweg door en over de rivier de Lhomme ①.
2. Ga 50 m verder aan krspt ↷ (rode driehoek nr 26). Je wandelt langs de forellenkwekerij ②. Volg nr 26. Aan 2 zitbankjes links meedraaien naar de vijver toe.
3. Aan T ↷ langs de vijver. Net voor een afsluithek ↷.
4. Aan een krspt van paden ↶ over een brugje.
5. Aan T verlaten we nr 26, die naar links gaat. Jij gaat ↷ richting Haut Fourneau de Marsolle.
6. Aan de site van de hoogoven van Marsolle met picknickbank ③ volg je ↶ de groene rechthoek.
7. Aan T van boswegen ↷. 250 m verder, op het hoogste punt van de weg, aan een lage zitbank, verlaat je de groene rechthoek en volg je de bosweg ↶ (zonder aanduiding). Blijf ↑ gaan en kruis een asfaltweg met infobord om het smallere bospad RD te volgen.
8. Aan T ↷ en na 250 m, aan asfaltweg, scherp ↶.
9. Ga 100 m verder 1° weg ↷.
10. Ga 500 m verder aan een splitsing ↶. Goed opletten: 50 m verder, net voor de weg een bocht maakt naar links, neem je ↶ een heel smal bospaadje. Volg nu de groene rechthoek in omgekeerde richting. Het pad is niet overal even duidelijk: in het zicht van de vijver links meedraaien.
11. Verderop kom je door een kleine rotspartij.
12. Aan het einde van de vijver ↷ over het brugje.
13. Iets hogerop volg je het bredere pad naar rechts (geel kruis-nr 29). Je daalt nu geleidelijk af naar de rivier Lhomme.
14. Na 2,5 km kom je op asfalt en volg je deze weg in dezelfde richting verder.
15. 100 m voorbij de spoorwegbrug neem je het smalle pad ↷ (GR en SGR – blauw kruis nr 28).
16. Je komt voorbij een oude ijskelder ④, nu vleermuizen verblijf, en steekt de Lhomme over.
17. Aan de vijver ga je ↶ en volg je de (s)GR.
18. Je kruist een rijweg en volgt het bospad ↑. Aan splitsing van paden, net voor een gebouw, volg je de linker tak (nr 29 en GR14).
19. Steek een brugje over en je komt zo op de parking.

Meer weten over... de hoogoven van Marsolle:

In 1536 besluit de heer van Mirwart om een hoogoven te bouwen in Marsolle om ijzer te produceren. Hij neemt onmiddellijk een meester van smederijen en staalarbeiders aan. Er zijn al drie interessante bronnen op deze plek: water, hout en erts. Die hoogoven zal tot 1568 worden gebruikt. Houthakkers, houtskoolbranders en mijnwerkers werken allemaal in de buurt. Dat vraagt veel van het bos: de hoogoven alleen al verbruikt

enkele duizenden m³ hout per jaar. Dat vraagt om innovatie, zo wordt een Waalse techniek ontwikkeld die een revolutie teweegbracht in die tijd: het 'indirecte proces' of de productie van ijzer in twee fasen in plaats van één. De gietijzeren geuzes, ijzeren balken die veel koolstof bevatten, worden herwerkt en gezuiverd om kwaliteitsijzer te produceren in een raffinaderij aan de voet van het kasteel.

Han-sur-Lesse: de Ardennen op hun best

7,7 KM

MOEILIKHEIDSGRAAD ☆☆☆☆☆

Degelijke wandelschoenen nodig, soms behoorlijk steil. Sommige paden kunnen er drassig bijliggen.

Wegens de beroemde grotten is Han-sur-Lesse een populaire bestemming in de Ardennen. Maar wist je dat je er ook heerlijk kan stappen? De uitgestrekte bossen nodigen je uit voor lange wandelingen, waar je intens kan genieten van de schitterende panorama's en pure natuur.

TEKST EN FOTO **Guido Elias/Toerisme Han-sur-Lesse**

Het is een eindje rijden naar Han-sur-Lesse, een deelgemeente van Rochefort. Onze tip? Maak van je wandeluitstap meteen een leuke weekendtrip, met een bezoek aan de grotten van Han en het Wildpark. Ook boekendorp Redu ligt in de buurt. Bovendien kan je in de omgeving in heel wat leuke logies overnachten.

Terug naar de wandeling: deze tocht voert je langs rustige, deels trage wegen door Han-sur-Lesse. Je komt voorbij een fantastisch uitzichtpunt, het gaat bergop en dan weer bergaf, soms behoorlijk steil! De paden

kunnen er soms drassig bijliggen. Maar het allerbelangrijkste: geniet van deze tocht en relax. Je vertrekt aan de toeristische dienst in de schaduw van de gotische kerk.

ERHEEN:

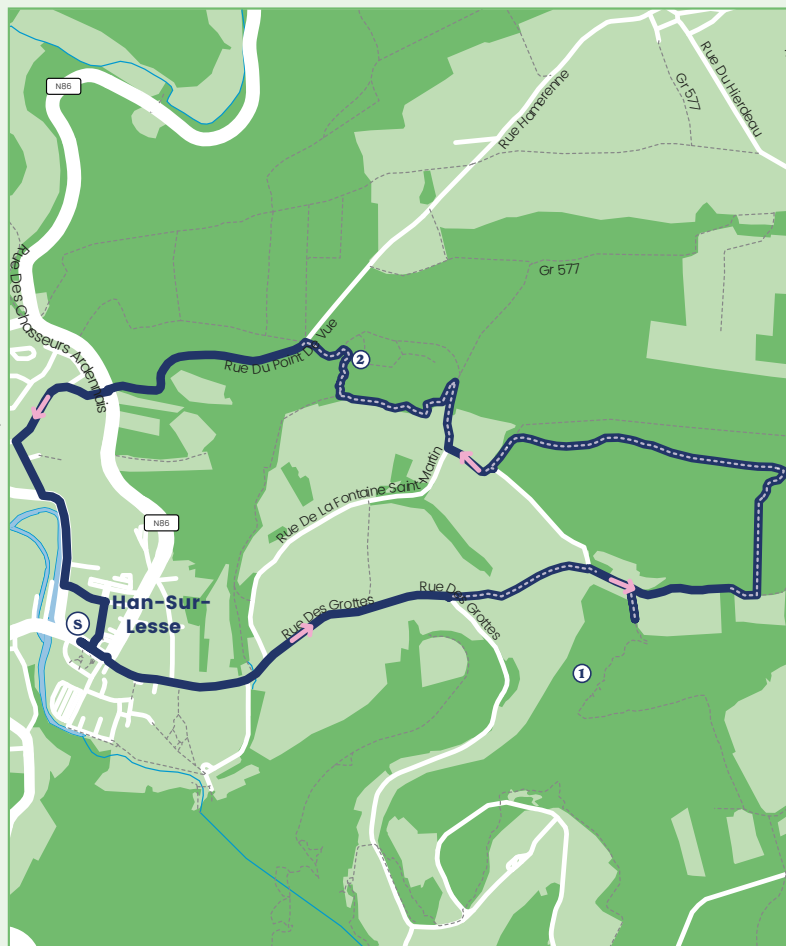
- Parking: Gemeentelijke (betalende) parking bij de kerk, in juli en augustus gesloten op vrijdag voor de avondmarkt.
- Openbaar vervoer: Trein tot Rochefort – Jemelle Gare, bus 29 richting Grupont Gare (TEC) tot Han-sur-Lesse.

Scan de QR-code of surf naar www.pasar.be/mijnroute voor de gps-route.

Route

Pasar 2022/12 – Laatste routecontrole 2022/9 • 7,7 km

1. Belvédère (na 2,3 km)
2. Rots Résurgence d'Eprave (na 4,5 km)

→ **Start** De tocht start aan de dienst voor toerisme aan de place Théo Lannoy 2.

1. Je kijkt er uit op de Sint-Hubertuskerk en steekt het plein ↑ over om na 100 m de Rue des Grottes te volgen.
2. Aan het begin van de straat vind je aan je rechterhand de ticketverkoop voor een bezoek aan de grotten. Vlakbij zie je ook het oorlogsmonument, Han kreeg ook erg te lijden onder het Ardennenoffensief.
3. Volg deze straat ↑, voorbij het speelplein, na ca. 500 m mee ↶ de straat verder volgen.
4. Nog 600 m verder kom je aan de grotten en het wildpark.
5. Na 150 m mee ↷ steeds de rue des Grottes volgen.
6. Na 500 m ↷ rue de la Fontaine Saint-Martin volgen. Je hebt nu ca. 2 km gestapt. Alternatief: hier kan je ↷ slaan. Volg dit pad een paar honderd meter tot het opmerkelijke Belvédère ①. Geniet van het adembenemend panorama en keer dan op je stappen terug.
7. Verder langs de rue de la Fontaine Saint-Martin. Na ca. 500 m ↶ en dan door bos/bosrand met open plekken wacht een steile afdaling (tot 40%!) na 300 m.
8. Dan even verder gaat het ↶, gedurende 1 km volgen. Het gaat voorbij het uitzichtpunt van Fond St.-Martin (even voorbij halweg deze tocht). ↶ bochten dan wat verder ↷ langs de rue de la Fontaine Saint-Martin verder en na ca. 200 m ↶ nabij de opmerkelijke grote rots 'Résurgence d'Eprave' ②.
9. Verder een eind volgen en dan ↷, afdalen en dan ↶ en even verder terug ↶ buigen naar de rue du Point de Vue. Volgen gedurende 750 m, dan de (drukkere) N86 (rue des Chasseurs Ardennais) kruisen en verder ↑ de rue des Masures volgen.
10. Na 400 m verder ↶ volgen. En vervolgens een 200-tal m verder ↶ buigen op de rue du Plan d'Eau. Bemerkt de kapel, stap na 350 m over de Lesse en de Brug van de Vrijheid en hier dan ↶ de rue de la Lesse nemen.
11. Na ongeveer 150 m aan de camperplaats van Han-sur-Lesse scherp ↷ de rue du Gîte d'Etape volgen.
12. Even verder sta je terug op de place Théo Lannoy en de dienst toerisme, het vertrekpunt van deze gevarieerde wandeling.

Zeker doen in Han-Sur-Lesse

- Spot Europas Big 5!
 - De grotten van Han, die zijn wereldberoemd in België. Maar wist je dat er op het Domein van de Grotten van Han ruim 650 dieren leven in hun natuurlijke habitat? De bizon, de wolf, de bruine beer, de lynx en ja, de veelvraat : je kan de Europese Big Five zien in het Unesco Global Geopark Famenne-Ardenne. Als je nog meer wil wandelen kan je het park te voet verkennen, maar je kan ook een Safari-car nemen om de 250 hectares vol prachtige natuur te ontdekken.
- Voor meer info: www.grotte-de-han.be/nl/wildpark

Ontdek het nieuwe inspiratiemagazine van Intersoc!

Het inspiratiemagazine van Intersoc

Als lid van Pasar ontvang je gratis het nieuwe magazine van Intersoc vol met leuke reisverhalen! Ontdek de kunst van het reizen samen met Erika Van Tielen, leer hoe jij je kan voorbereiden op een wandeling in de bergen en kom te weten in welk Europees land je een Grand Canyon kan bezichtigen.

Waarom kiezen voor een vakantie van Intersoc inspired by Pasar?

- Wij selecteren zorgvuldig uitgekozen bestemmingen,
- Zorgen voor begeleiding door een enthousiaste en Nederlandstalige reisleader,
- Voorzien een uitstekende prijs-kwaliteitverhouding,
- Organiseren reizen in groep met voldoende vrijheid,
- Hebben een jarenlange expertise.

Extra kortingen voor leden van Pasar

Pasar leden genieten nu van een korting van 25 euro op alle Travel vakanties van Intersoc. Dit zijn alle cultuur-, fiets-, kampeer- en wandelvakanties inspired by Pasar, maar ook enkele gezinsvakanties in hotel- en huurformule in Italië, Spanje, Tsjechië en Zwitserland!

Meer info of een reis boeken?

www.intersoc.be/pasar
klantendienst@intersoc.be
02 616 15 14

+120
TWEEDEHANDS
MOTORHOMES

Direct leverbaar

NIEUWE MODELLEN 2023

+50 VANS

Onmiddellijk leverbaar

CARAT

Cocoon

Sovereign

EXCLUSIEVE
DICAR SERIES
 AAN VOORDEELPRIJZEN

Ontdek de laatste modellen op stock

+60

VERHUUR
MOTORHOMES

BOEK NU ONLINE

Voertuigen max. 2 jaar oud

ONTDEK
 ONS RUIM
 AANBOD